

265691

I. pr.

OSZK

Thus copy in view 17a
Zu Comanow

J. pr.
593 d.

OSZK

Országos Széchényi-Könyvtár

ARTISZTBÉLI

IRÁS MÓDJÁNAK

SAJÁT SZAVAI,

M e l l y e k

T. Pest, Pilis és 'Solt törvényesen egyesült Vár-
megyék' Rendeléséből öszveszedettek 's ujjonnan
kiadattak,

P e s t e n , 1 8 2 6 .

Petrozai Trattner Máttyás betűjivel 's költségén.

A. T. SZ. T. B. E. L. I.

IRAS MÖDLAK

AVAS TALAS

OSZK

265691

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Nyomtatv. Növedéknapló
1895. év. 676. sz.

ELŐSZÖR

A' Hivatalbéli Levelezésnek Czimjei.

1.) Ö CSÁSZÁRI 'S KIRÁLYI FELSÉGÉNEK.

A' Levél elején:

FELSÉGES Császár, és Apostoli Király, Legkegyelmesebb Urunk!

A' Levélben:

Császári, 's Királyi Felséged.

A' Levél végén.

Császári, 's Királyi Felségednek Királyi Kegyelmeibe jobbágyi alázatos hívséggel ajánlottak, holtunkig maradunk.

Császári 's Királyi Felségednek

Legalázatosabb szolgáji, 's leg-
hivebb jobbágyi.

A' Levél Borítékjára:

Felséges Urunknak Ditsőségesen Országló
Első Ferentznek, Austriai Császárnak, Jerusálem, Magyar, Cseh, Lombardia és Velentze, Dalmatia, Horvát, és Tót Országok, nem különben Gallicia, Lodomeria, és Illyria' Apostoli Királyának; Ausztria Fő Hertzegének, és Lotharingia, Salisburga, Virtzeburga Hertzegének, Krakó

Nagy Hertzegének, Erdély Ország Nagy Fejedelmének Styria, Karinthia, Karniolia, Alsó, és Felső Szilesia Hertzegének, és Habsburg Grófjának 's a' t. legkegyelmesebb Urunknak.

2.) A' MAGYAR KIRÁLYI UDVARI
CANCELLARIÁNAK.

A' Levél elején és bent :

Fő Méltóságú Királyi Udvari Cancellaria.

A' Levél végén :

Kegyességébe, 's szives jóvoltába ajánlottak tellyes Tisztelettel maradunk.

A' Fő Méltóságú Magyar Királyi Udvari Cancellariának

Lekötelezett alázatos szolgáji.

A' Levél Borítékjára :

A' Fő Méltóságú Magyar Királyi Udvari Cancellariának.

3.) NÁDOR ISPÁN Ö CSÁSZÁRI, ÉS KIRÁLYI FŐ HERTZEGSÉGÉNEK.

A' Levél elején :

Felséges Örökös Császári és Királyi Ausztriai Fő Hertzeg ; Nádor Ispán Úr,
Kegyelmes Urunk!

A' Levélben :

Felséges Császári, 's Királyi Hertzedséged.

A' Levél végén :

Kegyelmébe ajánlottak állhatatos mélyly alázatos Tisztelettel maradunk.

Császári 's Királyi Fő Hertzezségednek
alázatos szolgáji.

A' Levél Borítékjára :

Magyar, 's Cseh Ország Örökös Császári 's Királyi, nem különben Ausztia Fő Hertzegének, Felséges Jósef Antal Úrnak, az arany Gyapjas nem különben Szent István Apostoli Király Rendje nagy Keresztes Vitézének; Magyar Ország Nádor Ispányának, Királyi Helytartójának, és Törvényes Fő Kapitányának, a' Jászok, és Kúnok Ispányának, és Birájának, a' Császári, 's Királyi Lovasság Fő-Vezérjének, két Magyar Lovas Sereg Ezredesének, és Tulajdonosának, Pest, Pilis, és Sólt törvényesen egyesült Vármegyék örökös Fő Ispányának, a' Nagy Méltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanács, úgy szinte a' Fő Méltóságú Septemviralis Tábla Elöl-Ülőjének, kegyelmes Urunknak.

4.) A' MAGYAR KIRÁLYI HELYTARTÓ
TANÁTSNAK.

A' Levél elején :

Felséges Örökös Császári, és Királyi Ausztiai Fő Hertzeg Nádor Ispán Úr,

Nagy Méltóságú Magyar Királyi Helytartó
Tanács,

Kegyelmes Urunk, kegyes és Jóakaró Uraink!

A' Levélben :

Császári, 's Királyi Fő Hertzezséged, és a' Nagy Méltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanács.

A' Levél végén :

Kegyelmébe, Kegyességekbe, és jó szivűségekbe ajánlottak alázatos, és tellyes Tisztelettel maradunk.

Császári, és Királyi Fő Hertzezségednek, és a' Nagy Méltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanácsnak

Alázatos kész köteles szolgálji.

A' Levél Borítékjára :

Felséges Magyar 's Cseh Ország Örökös Császári, Királyi, és Ausztriai Fő Hertzegnek, Magyar Ország Nádor Ispányának; a' Nagy Méltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanács Elölülőjének, és Tanácsossainak, Hegyelmes Urunknak, kegyes és Jóakaró Urainknak.

5.) A' NAGY MÉLTÓSÁGÚ MAGYAR KIRÁLYI UDVARI KAMARÁNAK.

A' Levél elején és bent :

Nagy Méltóságú Magyar Királyi Udvari Kamara!

A' Levél végén :

Kegyes jó vóltába ajánlottak tellyes tisztelettel maradunk.

A' Nagy Méltóságú Magyar Királyi Udvari Kamarának.

Lekötelezett kész szolgálja.

A' Levél Borítékjára :

A' Nagy Méltóságú Magyar Királyi Udvari Kamarának.

6.) A' KIRÁLYI TÁBLÁNAK.

A' Levél elején 's bent :

Tekintetes Királyi Törvényes Tábla

A' Levél végén :

Betses jó vóltába ajánlottak szokott tisztelettel maradunk.

Tekintetes Királyi Törvényes Táblának

Kész köteles szolgálja.

A' Levél Borítékjára :

A' Tekintetes Királyi Törvényes Táblának.

7.) AZ ERDÉLY ORSZÁGI FŐ KORMÁNY-SZÉKNEK.

A' Levél elején és bent :

Nagy Méltóságú Királyi Fő Kormány Szék.

A' Levél végén :

Alázatos Tisztelettel maradunk.

A' Nagy Méltóságú Királyi Fő Kormány Széknek.
Lekötelezett Szolgáji.

A' Levél Borítékjára :

A' Nagy Méltóságú Királyi Fő Kormány Széknek.

8.) A' HADI FŐ KORMÁNY SZÉKNEK.

A' Levél elején 's bent :

Tekintetes Hadi Fő Kormány Szék !

A' Levél végén :

Szokott Tisztelettel maradván

A' Tekintetes Hadi Fő Kormány Széknek
Kész kötelességü szolgálja.

A' Levél Borítékjára :

A' Tekintetes Magyar Országi Hadi Fő Kormány Széknek.

9.) A' VÁRMEGYÉRNEK.

A' Levél elején :

Nagy Méltóságú, Méltóságos, Fő Tisztelendő, Tisztelendő, Tekintetes, Nemes, Nemzetes, és Vitézlő Rendei, kedves Barátink, (Szomszédink) 's Atyánkfiái !

Bent :

Nagyságtok, Kegyelmetek.

A' Level végén:

Atyafiságjokba, szives Barátságjokba, ('s be-
tes Szomszédságjokba) ajánlottak szokott tiszte-
lettel maradunk

Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek

Kész kötelességű Szolgáji szives Baráti
(Szomszédi) és Attyokfiai.

A' Level Borítékjára:

Nagy Méltóságú, Méltóságos, Fő Tisztelen-
dő, Tekintetes, Nemes, Nemzetes, és Vitézlő
N. N. Vármegye Közönségének kedves Barátink,
(Szomszédink) 's Atyánkfiainak.

10.) A' JÁSZ, ÉS KUN KERÜLETEK NÁ-
DOR ISPÁNYI FŐ KAPITÁNYÁNAK.

A' Level elején:

Tekintetes (Királyi Tanácsos, és) Nádor Is-
pányi Fő Kapitány Úr!

Bent:

Nádor Ispányi Fő Kapitány Úr.

A' Level végén:

Állandóúl maradván

Tekintetes Nádor Ispányi Fő Kapitány Úrnak

Kész kötelességű Jóakaróji.

A' Level Borítékjára:

Tekintetes, Nemes, Nemzetes, és Vitézlő
N. N. Úrnak (Ő Császári, és Királyi Felsége Ta-

nátsosának, és) a' Szabad Jász, és Hun Kerületek
Nádor Ispányi Fő Kapitányának.

11.) A' KIRÁLYI VÁROSOKNAK.

A' Levél elején 's bent:

Nemes Városi Tanáts!

A' Levél végén:

Állandóúl maradván

A' Nemes Városi Tanátsnak

Kész Jóakaróji.

A' Levél Borítékjára:

Szabad Királyi Nemes N. N. Városa Tanátsának.

12.) NOS UNIVERSITAS PRAELATORUM,
BARONUM, MAGNATUM, ET NOBILIUM
COMITATUUM PEST, PILIS, ET SÓLT
ARTICULARITER UNITORUM.

Mi Pest, Pilis, és Sólt törvényesen egyesült
Vármegyék Egyházi Fő Rendeinek, Ország Zászlósainak, Nagyainak, és Nemeseinek Közönsége.

13.) NOS STATUS, ET ORDINES COMITATUUM etc.

Mi Pest 's a' t. Vármegyékbéli Karok és Rendek (Statusok, és Rendek.)

14.) NOS STATUS, ET JUDICES COMITATUUM etc.

Mi Pest etc. Vármegyék Rendjei, és Birái.

15.) SEDES JUDICIARIA

Törvény Szék.

16.) SEDES JUDICIARIA CIVILIS.

Polgári Törvény Szék.

17.) SEDES JUDICIARIA CRIMINALIS

Fenyítő Törvény Szék.

18.) DEPUTATIO.

Deputatio, Küldötség.

19.) EXCELLENTISSIMUS, AC ILLUSTRIS-
SIMUS.

Nagy Méltóságú, Méltóságos.

20.) MAGNIFICUS.

Nagyságos.

21.) SPECTABILIS, AC PERILLUSTRIS.

Tekintetes, Nemzetes Vitézlő.

22.) SPECTABILIS, AC GENEROSUS.

Tekintetes, Nemes, Vitézlő.

23.) PERILLUSTRIS AC GENEROSUS.

Nemzetes Vitézlő.

24.) SEDES CENSURALIS.

Szám vevő Szék.

M Á S O D S Z O R

A' Hiteles Kiadások.

1.) LITTERAE PLENIPOTENTIALES.

Tellyes Hatalom Levél, vagy Hatalmazó Levél.

M_I Pest, Pilis, és Sólt törvényesen egyesült Vármegyék Egyházi Fő Rendeinek, Ország Fő Zászlósainak, Nagyjainak, és Nemesseinek Közönsége adjuk tudtokra e' jelenvaló Levelünknek Rendeiben, mindeneknek, a' kiknek illik, hogy minekutánna ditsőségesen Országló kegyelmes Koronás Fejedelmünknek szolgálatját, a' köz Jót, és ezen Vármegyék egyéb Dolgait érdeklő Tárgyaknak folytatások, és elintéztetések végett, a' mai alól megirtt napon, 's Helyben egybegyülekező közönséges Gyűlést tartottunk volna; akkoron Első (második) Vice Ispányunk Nemes Nemzetes, és Vitézlő N. N. Ur az 1765. Esztendei 28 - dik Törvény Tzikkelynek erejével hivatalosan jelentette nekünk (Szolga Biránk Nemzetes és Vitézlő N. N. Úr, Eskütt N. N. Urral együtt az 1792 - dik

Esztendei 16-dik Törvény Tzikkelynek erejével hivatalosan jelentették nekünk) hogy N. N. a' T. Esztendei T. napján T. Helyen előtte személyesen meg jelenvén, és N. N. Úrnak a' dolgok, 's állapotok folytatásában tapasztalt készségében, 's hiv gondos munkásságában bizván, ötöt minden Ügyeiben, 's Dolgaiban Tellyeshatalmú Törvényes Biztosának (Plenipotentiariusának) vallotta, tette, 's rendelte adván, 's engedvén ő neki tellyes hatalmat, hogy ezen vallásának, és rendelésének megmásolásáig nem csak a' Törvényes Úton, de azon kívül is, akármelly Atyafiságos módokon minden időben, és az Országnak akár egyházi, akár pedig Világi Törvény székei és Birái előtt minden Ügyeit 's Dolgait vihesse, folytathassa, és erántok egyezhessen, Prókátorokat annyiszor, a' mennyiszer szükséges léssen, vallhasson, és mind azokat megtehesse, a' mik akármelly renden lévő Ügyének folytatásában javára 's hasznára szolgálhatók lesznek; szentül igérvén, hogy mind azokat helybenhagygya, elfogadja, 's megtartja, a' miket a' már említett Biztosa teend, tselekedendik, folytatand, végezend, és tökéletességre hajtand; mellynek tellyes hitelével kiadtuk e' jelenvaló, Vármegyénk hiteles Petsétjével meg erősítettett Tellyeshatalom Levelünket, a' köz Igazság azt hozván magával.

2.) LITTERAE PROCURATORIAE.

Prókátortvalló Levél.

Mi, 's a' t. jelentette nekünk, hogy N. N. a' T. Esztendei, T. napján előtte személyesen megjelenvén minden renden lévő akár általamások ellen, akár pedig mások által ő ellene az Országnak Egyházi, vagy pedig világi Itélő Székei, és Birái előtt indittatott, és indittatandó Pereiben N. N. Urat, és más Országbéli Prókátorokat, kik ezen Levelünkkel elő fognak állani, törvényes, és minden kétségen kívül való Prókátorának rendelte, és vallotta légyen. Törvényes hatalmat, és szabadságot adván neki, hogy Pereiben mind azokat a' mik ügyének védelmére, és az igazság kinyomoztatására tartoznak, előadhassa, és nevében a' Biróság elejébe terjeszthesse; mellynek hitelül kiadtuk e jelenvaló, Vármegyénk hiteles Petsétjével megerősítettett Prókátort valló Levelünket, a' köz Igazság azt hozván magával.

3.) LITTERAE CONTRADICTORIAE, PROTESTATORIAE, INHIBITORIAE, REVOCATORIAE.

Ellentmondó, Eltiltó, megmásoló Levél.

Mi Pest, Pilis, és Sólt 's a' t. akkoron N. N. Úrnak nevében, 's személyében a' következő Ellentmondó, (Eltiltó, Megmásoló) Levél terjesztetett előnkbe

N. N. Nevében 's Személyében 's a' t.

Melly eképen előttünk megesett, és ide szórúl szóra minden változtatás, hozzáadás, vagy elhagyás nélkül béiktatott Ellenmondásról (Eltiltásról Megmásolásról,) az Ellenmondó (Eltiltó, Viszszavonó) Jussának fentartására szolgálható Bizonyságul kiadtuk e' jelenvaló hiteles Petsétünkkel megerősített Bizonyító Levelünket. A' köz Igazság azt hozván magával.

4.) A' SZEGÉNYSÉGRŐL SZÓLLÓ BIZONYÍTÓ LEVÉL.

Mi Pest, Pilis, és Sólt Törvényesen egyesült 's a' t. akkoron N. N. hozzánk folyamodott, hogy segény sorsáról, és tehetetlen állapotjáról Bizonyságot tennénk; mi tehát kérését elfogadván bémutatott könyörgő Levelében előadatott környülállásoknak meg vizsgáltságokra illető Szolga Biránkat Esküttjével együtt ki küldöttük: kik is a' tapasztaltakról következő Tudósítást terjesztettek, a' mái napon tartatott Gyülekezetünk elejébe, úgy mint:

Alább irtak 's a' t.

Mellyhez képest a' fentiratott Tudósításnak szórúl szóra minden változtatás vagy kihagyás nélkül ide lett iktatása mellett kiadtuk a' folyamodó állapotjáról annak segedelmére, és Jussainak fentartására szolgálható jelen való hiteles Bizo-

nyító Levelünket. A' köz Igazság azt hozván magával.

5.) A' NEMESI BIZONYÍTÓ LEVÉLNEK KÖZÖNSÉGESSE TÉTELÉRŐL SZÓLLÓ LEVÉL.

Mi 's a' t. ugyan akkor N. N. tartozó aláza-tossággal hozzánk járulván elő adta a' Nemességéről szolló, és Tekintetes Nemes T. Vármegye által ki adatott következő hiteles Bizonyító Levelét.

Mi 's a' t.

Könyörögvén mi előttünk az eránt, hogy a' fent beiratott hiteles Nemesi Bizonyító Levelét közönségessé tenni, Jegyzőkönyvünkbe béiktatni, annak erejével ötöt valóságos Nemesnek esmérni, és a' többi Megyebéli Nemesek számokba bévenni, egyszersmind pedig mind ezekről néki hiteles Bizonyító Levelét kiadni méltóztatnánk.

Mellyhez képest helyt adván a' Könyörgő igazságos Kérésének, minekutánna a' fentérdeklett Nemesi Bizonyító Levél mi előttünk minden Ellenmodás nélkül (hozzájárulván Fiscalisunk meg egyezése is) közönségessé tétetett; el fogadtatott, és hiteles Jegyzőkönyvünkbe béiktattatott volna; annak erejével a' már neveztetett N. N. Hazánk valóságos Nemesének esmértetvén, a' többi Megyénkbéli Nemes Ürak közé béiratott.

Melly-

Mellynek hiteléül kiadtuk e' jelen való, Vármegyénk hiteles Petsétjével meg erősítettett Levelünket. A' köz igazság azt hozván magával.

6.) A' PEREKNEK A' KIRÁLYI TÁBLA ELEJÉBE VALÓ FEL KÜLDETÉSEK MÓDJA.

Dicsőségesen Országló Felséges I. Ferentznek Isten Kegyelméből Ausztriai Tsászárnak, Jerusaleml, Magyar, Tseh, Lombardia és Velencze, Dalmatia, Horváth, és Tót Országok; nem különben Galliczia, Lodomeria, és Illyria Apostoli Királyának, Ausztia Fő Hertzegének, és Lotharingia, Virtzeburga, Salisburga Hertzegének, Krakó nagy Hertzegének, Erdély Ország nagy Fejedelmének, Styria, Karinthia, Carniola, alsó és felső Szilesia Hertzegének, és Habsburg Grófjának 's a' t. Ö Tsászári, 's Királyi Felségének leg kegyelmesebb Urának Pest, Pilis, és Solt törvényesen egyesült Vármegyéknek Törvény Széke, engedelmes alázatossággal jelenti, hogy T. Esztendei, T. Havának -dik napján az említett Vármegyéknek Szabad Királyi Pest Városában lévő Curialis Házánál az elejébe terjesztetett Pereknek megvizsgáltatások, és az Igazságnak kiszolgáltatása végett Birói Törvény Széket ülven; a' többek közt N. N. -nek mint Felperesnek N. N. Alperes ellen N. N. előtt — Esztendei Holnapnak -dik napján elvégeztetett; Onnan pedig az — Fél ál-

tal elejébe terjesztetett T. Perét, Birói Itélet alá vette légyen.

Melly ebbéli Pernek foglalatjai következnek e' szerint.

Anno 's a' t.

A' melly Per a' hozzá tartozandó Irásokkal, és Próbákkal együtt annak rendi szerint megvisgáltatván, és fontolóra vétetvén, abban a' jelentett Törvény Szék következendőképén itélt.

182 -dik Eszten. 's a' t.

Itéltetett

Minekutánna pedig a' fellyebb való vitelre nézve a' Felek a' következő Előadásokat tették volna

Pro A. etc.

Azon Törvény Szék által az alább iratott Itélet tétetett

182 -dik Esztendei 's a' t.

Itéltetett 's a' t.

Ezekhezképest tehát a' többször említett Törvény Szék a' fellyebb elő adatott Pert minden foglalatival bővebb megvisgálás végett Felségednek Királyi Törvény Széke, úgymint saját személyes Jelenléte elejébe Jobbágyi alázatossággal terjeszteni kívánta: a' köz Igazság azt hozván magával.

7.) LITERAE DISPENSATORIAE.

*A' Házasság Kihirdetetésétől felszabadító
Levél.*

Tekintetes Nemes Pest Vármegyében helyheztetett, T. Helységben lakó N. N. nőtelen és ugyan azon Helység lakosa N. N. Hajadon Leány, mindketten Agostai (Helvetica) vallást tartó Evangeliom követői, Házassági szövetségben lépni szándékozván, elő adott fontos okokra nézve, azért esedeztek, hogy az Egyházi Törvény által kötelelességül rendelt Kihirdetetés előre botsájtása nélkül, öszve kelhessenek, és öszve adattathassanak.

Meg mutatván azt a' folyamodók, a' Helybéli Agostai (Helvetica vallást) tartók Tiszt. Predikátorának Bizonyság Levelével, hogy ők Agostai (Helvetica vallást) tartó Evangeliom követői légyenek, azt pedig, hogy közöttök olly akadály fenn nem forogjon, melly öszvekeleéseket törvény szerint akadályoztathatná, vagy erőtelenné tehetné, az Istennek tartozó Hitekre, az alább írtt előtt tett Esküvés által erősítették volna; a' feladott kérés igazságosnak találtatván, a' Folyamodók, mind a' két valláson lévő Evangeliom követőire nézve 1790-dik Esztendőben szerzett Törvény 26-dik Tzikkelének Hagyása szerint, a' szokott Háromszori Kihirdetés kötelelessége alól fel szabadittatnak, és azoknak megengedtetik, hogy az illető Lelki Pásztor által, minden Kihirdetés nélkül (meg

tartván egyébberánt az Anya-Szentegyháznak gyakorlott szokásait, és törvényes Rendeléseit) öszve adattathassanak, és Házassági kötéllel öszve kötethessenek, ezen szabadságot adó Levélnek erejével. Költ Pesten etc. etc.

H A R M A D S Z O R.

Az Esküvéseknek Formáji.

1.) A' TÖRVÉNYES BIRÁKÉ.

É_N N. N. Esküszöm az egy élő Istenre, ki Atya, Fiú, és Szent Lélek, tellyes Szent Háromság, Boldogságos Szűz Mariára, és Istennek minden Szenteire: hogy az előttem perlekedők Ügyeiknek, és mind azoknak folytatásokban, a' mik hivatalomhoz tartoznak minden személyválogatás nélkül, félre tévén minden Kérelmet, Kedvezést, Félelmet, Gyűlölséget, Szeretetet, és tetzeni való kívánságot, valamint az egy Élő Istennek igazságával, és a' Törvénnel megegyezőnek itélni fogom, Törvényesen, és igazán itélek, és a' megtétetett Ítéletet tehetségem szerint végre is hajtom. — Isten engemet úgy segéljen, 's annak minden Szentei.

2.) A' NOTÁRIUSORÉ.

Én N. N. esküszöm 's a' t. hogy ezen Tekintetes Pest, Pilis, és Sólt törvényesen egyesült Vármegyék Törvény Székek titkait, és mind azokat, a' mik az említett Vármegyék Biráik, 's Tábla Biráik által a' Törvény Széken elő fognak vétetni, sem beszéd, sem irás, sem jel, sem más akár melly mód által senki előtt fel nem fedezem, a' reám bízott Leveles Tárt maga valóságában meg tartom, és hiv gondját viselem, a' Jegyző Könyveket, és egyéb Írásokat szorgalmasan el készítem, 's folytatom, és a' hívségemre bízott minden állapotokat, 's dolgokat hiven, 's igazán elvégzem. Isten engem 's a' t.

3.) A' CANCELLISTÁKÉ.

Én N. N. Esküszöm 's a' t. hogy minekutánna ezen Tekintetes Pest, Pilis, és Sólt törvényesen egyesült Vármegyék egyik Cancellistájoknak ki neveztettem volna, az ebbéli szolgálattal egybe kaptasztatott foglalatosságokat a' fent álló útasítás módja, 's rendje szerint, nem különben mind azokat, a' mik az Vice Ispányok, Notáriusok, 's más Elöljáró Urak által a' fent említett Vármegyéket illető állapotokban énnekem parantsoltatni fognak, minden hívséggel, tökéletességgel, és serénységgel, elvégzem, magamat jámborúl viselem, és a' Hivatal titkait sem beszéddel, sem írással, sem más akár melly módon fel nem fe-

dezem, hanem életem végezetéig meg tartom.
Isten 's a' t.

4.) A' TÖRVÉNYES GYAKOROLTATÁSOK FOLYTATÁSOKRA MEG HITELTETNI SZOROTT IFJAKÉ.

En N. N. esküszöm 's a' t. hogy a' midőn ezen
Tekintetes Pest, Pilis, és Sólt törvényesen egye-
sült Vármegyék Törvény Székeiken, Gyűléseiken,
's más egyéb Tanátskozásaikon jelen leszek, a' Gyü-
lekezet titkait szentül, és fedhetetlenül meg tar-
tom, azokból semmit ki nem nyilatkoztatok, és
ezen tapasztalásom alkalmatosságát minden illen-
dőséggel használom; a' mennyire pedig a' Várme-
gye Írásainak valamelly része reám bizatnék, azt
minden tökéletességgel igazán 's hiven el végzem.
Isten 's a' t.

5.) AZ ADÓSZEDŐKÉ.

En N. N. Esküszöm 's a' t. hogy a' reám bi-
zatott Adószedői Hivatalban igaz lelküséggel, és
szorgalmatossággal a' kiadatott Útasítás szerint
el járok, sem a' Királyi Hadi pénz Tárt, sem az
adó fizetőket, vagy a' kezem alatt lévő Pénzeknek
elidegenítések, vagy az abban való megegyezé-
sem, vagy pedig a' Helységek Elöljáróikkal, Köz-
ségekkel, 's más akár kivel való alattomos egyet-
értés által meg nem károsítom; a' számadásom alá
tartozandó Pénzekét minden tsalárdság, 's hamis-
ság nélkül hiven által veszem, 's meg őrzöm; a'

tétetendő fizetéseket mind a' hivatalos napi könyvbe, mind pedig a' Helységek könyvetskéikbe igazán be írom; a' pénzzel beérkezendő személyeket sem retségből, sem ártani kívánó szándékból a' rendes időn túl nem tartóztatom; számadásomat a' meg határozottatott időkre hiven meg teszem; az észre vétetett fogyatkozásokat helyre hozom, és meg térítem, a' felsőbb Rendelés 's Parantsolat nélkül még a' helyben hagyásnak reménysége alatt sem adok ki semmit; és a' pénz nemeivel kereskedni nem fogok, Isten 's a' t.

6.) A' FÖLDMÉRŐKÉ.

Én N. N. Esküszöm, 's a' t. hogy én félre tévén Félelmet, Gyűlölséget, Jóakaratot, Kedvezést, és minden egyéb emberi tekintetet, a' hivatalombeli foglalatosságokat Istennek Szent Törvényei szerint igazán, 's szorgalmasan el végzem, sőt az engemet meg keresendőknek is minden hívséggel, és iparkodással szolgállok. Isten 's a' t.

7.) A' MEGYÉBEN FEKVŐ RATONASÁGRA ÜGYELŐ BIZTOSOKÉ, VAGY COMMIS-SARIUSOKÉ.

Contractionalium Commissariorum.

Én N. N. Esküszöm 's a' t. hogy a' reám bízott fekvő Ratonaságra ügyelő Biztosi (Commis-sariatusi) Hivatalban mind azokat, a' mik Elöljá-

róim által rendeltetni, 's parantsoltatni fognak, hiven, szorgalmatosan, 's jámborúl el végzem, a' kezem alá bizzatandó akár melly renden lévő Termesztményeket, dolgokat, és eszközöket hiven meg őrzöm, és ezen Törvényesen egyesült Vármegyéknek vagy a' kezem alatt lévő természetnyeknek el idegenítések, vagy az abban való meg-egyeztésem, vagy pedig a' Helységekkel, azoknak Elöljáróikkal, és más akár kivel való alattomos egyetértés által, kárt nem okozok; a' számadásom alá tartozó természetnyeket minden ravaszság, 's tsalárdság nélkül igazán által veszem, 's meg őrzöm, a' szolgáltató, és szekerező Lakosokat sem restségből, sem ártani kívánó szándékból, a' rendes időn túl nem tartóztatom, számadásomat a' meghatározottatott üdökre hiven megteszem, a' fogyasztásokat megfizetem, 's meg térítem; Felsőbb Rendelés, 's Parantsolat nélkül még a' helyben hagyásnak reménysége alatt sem adok ki semmit. Isten 's a' t.

8.) AZ ÚTAZÓ KATONÁKRA ÜGYELŐ BIZTOSOKÉ.

Transenalium Commissariorum.

Én N. N. Esküszöm 's a' t. hogy a' reám bízott utazó Katonaságra ügyelő Commissariusi Hivatalban mind azokat, a' mik Elöljáróim által rendeltetni, 's parantsoltatni fognak, hiven, szorgalmatosan, 's jámborúl elvégzem; a' kezem alá

bizatandó akár melly renden lévő Termesztné-
nyeket, Eszközöket, 's dolgokat híven meg ör-
zöm; azokról szorgalmatosan számolok, és Hiva-
talam kötelességeit tehetségem szerint minden
üdökben el végzem. Isten 's a' t.

9.) A' MEZEI BIZTOSOKÉ.

Campestrium Commissariorum.

Én N. N. Esküszöm, 's a' t. hogy én félre-
tévén mindennemű Emberi tekinteteket, és egye-
dül az Igazságot, és a' köz Jót magam előtt vi-
selvén, a' reám bizatott mezei Commissariusi hiva-
tallal a' kártévő emberek nyomozásokra, üldö-
zésekre, és meg zabolázásokra úgy élek, valamint
a' kiadatott útasítás kívánja, és a' tökéletes hiv-
sége, és szorgalmatosságra kötelező iparkodásom,
és jó Lelki esméretem magával hozandja. Isten
's a' t.

10.) A' SEB ORVOSOKÉ.

Én N. N. Esküszöm 's a' t. hogy én a' reám
bizatott seborvosi hivatalomat, minden hivséggel,
tökéltelességgel, és gyorsasággal a' Vármegyének
Végzése, és orvosának oktatása szerént viselem,
a' Megyebéli adófizetőknek minden készséggel szol-
gálok, és azoktól a' meghatározottat bérnél töb-
bet nem veszek. Midőn pedig a' megveretett,
megsebesített, megöletett embernek vizsgálata-
sáról, vagy más akár minémű dologról a' Várme-

gyének Tudósítást teszek, azt minden tökéletességgel, igazán a' dolog valósága szerint előadom, és megmagyarázom. Isten 's a' t,

11.) A' VÁRMEGYE KAPITÁNYÁÉ —

Castellani Comitatus.

Én N. N. Esküszöm 's a' t. hogy én ezen Tekintetes Nemes, Pest, Pilis, és Sólt törvényesen egybe kaptasztatott Vármegyének szolgálatjokba jutván, mind azokban, a' mik nékem Elöljáróim által parantsoltatni fognak, híven, igazán, és szorgalmasan, eljárók; a' Rabokkal való bánásban, a' Vármegye Hajdújának Kormányozásokban, és azoktól, valamint a' Tömlöztartótól is tartozó kötelességeiknek igazságos meg kívánásokban; úgy szinte a' Ház gondviselésében magamat a' kiadott útasításhoz tartom, és semmit azokból szántszándékkal el nem mulatok, a' mik Hivatalomnak hív viseléséhez tartoznak. Isten 's a' t.

12.) A' HAJDÚK KÁPLÁRJÁÉ ÉS A' TÖMLÖZTARTÓÉ.

Én N. N. Esküszöm 's a' t. hogy én ezen Tekintetes Nemes Pest, Pilis, és Sólt törvényesen egybe kaptasztatott Vármegyének szolgálatjokba jutván, mind azokban, a' mik nékem a' Vármegye Tisztjei által parantsoltatni fognak, híven, igazán, és szorgalmasan eljárók; nevezetesen a' behozatandó Raboknak reám bizatandó megvisgálta-

tásokat, minden személy válogatás nélkül minden tölem kitelhető szemességgel véghez viszem; azokat, a' mik nálok találtatnak híven, és igazán bejelentem, és azokból magamnak semmit meg nem tartok a' mik egy vagy más rabnak élelmére, vagy ruházatjára hozatnak, azokat a' kiadatandó parantsolat szerint híven, és minden fogyatkozás nélkül az illető Rabnak általadom; az ebbéli kötelességemből folyó szolgálatomért, és fáradságomért a' Raboktól, vagy azoknak Atyokfaitól, jó akaróiktól, és ő vélek akár melly szövetségben lévő emberektől semmi adományt, vagy ajándékot el nem veszek, a' Rabokkal semmiképen egyet nem értek, azoknak törvénytelenül nem kedvezek. Egyéberánt a' Rabok eránt vagy akár mi egyéb dologban való titkokat senki előtt fel nem fedezem; sőt inkább azokat is, a' kik az efféle titkokban tartandó dolgokat kijelentenék, és a' Rabokkal egyet értenének, a' Felsőségnek azonnal feladom. A' Raboknak rendeltetett Büntetést, a' mennyire reám fog bízani, híven, és minden tekintet nélkül véghez viszem. Egy szóval mindenben a' nékem kiadatandó parantsolat szerint kötelességemet híven, 's igazán folytatom. Isten 's a' t.

13.) A' BÁBÁKÉ.

Én N. N. Esküszöm 's a' t. hogy én ezen Tekintetes Nemes Pest, Pilis, és 'Sólt törvénye-

sen egyben kaptasoltatott Vármegyék által reám bízott Bábaságot minden hívséggel, tökéletességgel, és gyorsasággal a' Vármegyének végzése, és Orvosainak oktatások szerint viselem; a' Megyebéli Aszszony nemü adófizetőknek minden készséggel szolgállok; azoktól a' meg határozottat bérnél többet nem veszek; midőn pedig valamely vizsgálásokról, vagy más akár mely dologról a' Vármegyének Tudósítást fogok tenni, azt minden tökéletességgel igazán, a' dolog valósága szerint előadom, és megmagyarázom. Isten 's a' t.

14.) A' HÁROMSZORI KIHIRDETÉSTŐL VALÓ FEL SZABADÍTÁS ALÓL KÖNYÖRGŐKÉ.

Én N. N. Esküszöm 's a' t. hogy közöttem és N. N. között, kivel Házasságba szándékozom lépni, olly szoros vérség, atyafiság, vagy egyéb akadály, melly a' fel tétetett Házasságot Törvény szerint akadályoztathatná, nintsen, sem pedig én másnak hittel magamat akképen le nem köteleztem, hogy mostani szándékomhoz képest a' feltéteztett Házasságba ne léphessem. Isten 's a' t.

15.) A' ZSIDÓKÉ.

Én N. N. Zsidó Esküszöm az élő Istenre a' Szent Istenre a' Mindenható Istenre, a' ki az Eget és Földet, Tengert, és mindeneket, a' mik azokban vagynak teremtetten, hogy én a' kérdés-

ben lévő dolog felől mindeneket, a' miket láttam, hallottam, a' vagy tapasztaltam, igaz Lélek esméret szerint meg vallok, semmit abból el nem tagadok, és semmit hozzá nem adok. Ha pedig ellenkezőt tselekedném, a' föld nyeljen el, melly Dátánt, és Abiront el nyelte, a guta szele, és bélpokloság száljon meg, mely Elizeus Könyörgésére Syriai Námánt elhagyta, és Elizeus Szolgáját megszállotta; nyavalya törés; a' vér folyás, és a' hirtelen szele érjen meg, a' véletlen halál ragadjon el, vesszek el Lelkestől, és minden vagyonostúl, Ábrahám kebelébe soha se jussak, Moysesnek a' Sinai hegyen adatott Törvény töröljön el, és minden Irás melly Moysesnek 5. Könyvében írva vagyon, kárhoztasson el, és ha ezen esküvésem nem igaz, töröljön el Adonai és azon ő Istenségének hathatósága:

NEGYEDSZER.

A' Köz-Dolgok folytatásokban előforduló Szavak és Ki-fejezések.

A.

Abactio, Elhajtás, vagy Peres Helyről való behajtás. *Invagiatio* Béhajtás, vagy Kárból való behajtás.

Abalienare : Elidegeníteni. *Bona abalienare* : a' Jószágot elidegeníteni.

Abalienatio : Elidegenítés, *legitime facta* : Törvényes; *illegitime facta* : Törvénytelen.

Abamita : Öse Ösének Huga, vagy Nénye.

Abavus *Paternus* : Ösnek Öse; *Maternus* : Üknek Öse.

Abavia : Ded Ük; *Paterna* : Ösnek Üke; *Materna* : Üknek Üke.

Abbas : Apát.

Abintestato : Testamentom, vagy Intézet nélkül vagy Intézetlenül. *Succedere ab intestato* : Intézetlenül Örökösödni.

Abjuratio : Elesküvés.

Abmatertera : Üköm Ükének Nénye, vagy Huga, vagy Öttse.

Abnepos : Onokámnak Onoka Fia.

Abneptis : Onokámnak Onoka Leánya.

Abortus : Idétlen Szülés.

Abpatruus : Ösöm Ösének Bátyja, vagy Öttse.

Absolvere : Feloldozni, felszabadítani, felmenteni. *Incattum ab impetitione actorea absolvere* : az Al-perest a' Fel-peresnek Vádja, vagy Keresete alól felszabadítani, vagy felmenteni. *Actore nihil probante Incattus absolvitur* : Semmit bé nem bizonyítván a' Fel-Peres, az Al-Peres felszabadítatik, vagy felmentetik.

Absolutio: Felszabadítás. Feloldozás. Felmentés.

Absolutionales Litterae: Feloldó Levél.

Academia: Kerületbéli Fő Oskola.

Acceptare: Bevenni, elfogadni.

Acceptatio: (in Computu) Bészámlálás, vagy elfogadás.

Acceptatus: Bévétetett, elfogadtatott. *Accepta Lex* bévétetett, vagy elfogadtatott Törvény.

Accessorium: Hozzá járuló, vagy Toldalék.

Accludere: Hozzákaptsolni, vagy hozzáfoglalni.

Acclusum: Hozzákaptsoltatott, vagy hozzáfoglaltatott.

Accomodatio: Alkalmaztatás.

Accusare: Vádolni: *accusare matrimonium*: a' Házasság Fogamatosságát, vagy helyes voltát kérdésbe hozni.

Accusatio: Vád, vagy vádolat. *Puncta accusationum*: Vád, vagy vádolat pontjai.

Actio, vel **Actionalis Libellus**, Vád-Levél, vagy Kérő-Levél. *Actio querulosa*: Erőszakról, vagy Hatalmaskodásról való Panasz-Levél. *Actio Liquidida*: szembe-való-adósságot Kereső Levél: *Actio indebita*: Helytelen kereset, vagy panasz: *Actio cumulata*: Halmozott, vagy Tetéztetett Kérő- vagy Vád-Levél: *Condescensio Actionis*: a' Vád-Levélnek leszállítatása, vagy eldöntetése: *Habeo Actionem contra illum*: van keresetem ellene: *Quis quid, coram quo, quo*

Jure petatur, et a quo? ki mit, mi okból, ki előtt, követ, és kitől.

Active: Keresőleg. *Passive*: Szenvedőleg.

Activus: Tehetős *Activum Debitum* Hitel. *Activum Votum*: Nyomos, Tehetős, Szó, vagy Voks. *Testamentum Activum*: Foganatos Testamentom, vagy Intézet. *Activus Status*: Tehetség, vagy Érték. *Passivus Status*: Teher, vagy Adósság.

Activitas: Tehetőség, Tehetség, Hatalom. *Activitas testandi*: végső Intézetre való Tehetség. *Activitas Personalis*: Személyes, *realis* Tárgyhoz szabott Tehetség.

Activisare: Meg-, vagy felhatalmazni, Hatalmat adni.

Actor: Fel-Peres.

Actoratus: Kereset. *Personalis*: a' keresetre való személybéli Tehetség. *Realis*: a' kereset valósága.

Actualis: mostani.

Actus: Tétemény, Tselekedet. *Actus hominis*: Természetes Tselekedet. *Actus humanus, seu moralis*: Erköltsi Tétemény. *Actus indifferens*: sem jó, sem rossz tselekedet. *Actus Potentiarum*: Hatalmas Tétemények. *Actus majoris Potentiae*: Tzégéres Hatalmaskodás, vagy Nagy Hatalmaskodás, vagy Tetemesebb Erőszakoskodás. *Actus minoris potentiae, seu violentiae*: Hatalmaskodás. *Actus Personalis*: Személyes Tett.

Ad-

Adjudicare: Megítélni, vagy odaitélni.

Adjudicatum: Megítéltetett, vagy odaitéltetett.

Adjudicatoriae Literae: Ítéletlevél, vagy oda Itélőlevél.

Adjunctum: Környülállás, vagy Ragaszték.

Adjunctus: Segéd: *Adjunctus Judex:* Biró Társ,

Adjunctus Judlium: Segéd Szolga Biró.

Adjuratio: Esketés, Hitezés, Hiteltetés, Vallatás.

Adjuratus: Esküdt, megeskedtetett, hiteltetett.

Adjurare: Eskedtetni, esküdtetni, hiteltetni, vallatni.

Adjustatio: Eligazítás.

Administratio: Sáfárság, Sáfarkodás, Gondviselés, Tiszt, vagy Helytartóság, Kiszolgáltatás, Szállítás. *Administratio Justitiae* Igazságtétel, vagy szolgáltatás: *Administratio Politica:* Polgári Igazgatás.

Administrare: Sáfarkodni, gondot, vagy gondját viselni, Tisztet, vagy helyt tartani, ki, vagy által, vagy kézhez, vagy helybe szolgáltatni.

Korraányozni. Igazgatni. *Administrare Bonam alterius* más Jószágában sáfarkodni, más Jószágának gondját viselni. *Administrare Officium alterius:* másnak Tisztyét, hivatalját,

helyét tartani, vagy viselni. *Administrare proventus, fruges, Ligna:* Jövedelmet, Gabonát, Fát, kézhez, helybe, általszolgáltatni, vagy száíttatni. *Administrare vacantem Episcopatum, vel Parochiam:* a' megüresedett Püs-

pökségnek, vagy Papi megyének gondját viselni. *Administrare Rempublicam*: Az Országot, Tartományt, Köz-Társaságot igazgatni, vagy kormányozni.

Administrator: Sáfár, Tisztartó, Gondviselő, Kormányozó, Kiszolgáltató; *Administrator Rei publicae*: Az Ország, Köz-Társaság Igazgatója; *Administrator Episcopatus*: Püspökség Igazgatója.

Admonere: Meginteni, megkinálni, vagy megimádni.

Admonitio: Megintés. *Amica*: barátságos. *Judiciaria*: Törvényes. *Admonitoriae Literae* Intő-Levél.

Adnectere: Hozzá ragasztani.

Adnexum: Ragaszték.

Adoptio: Örökbe fogadás. *Adoptatus*, örökbe fogadtatott. *Adoptans*: Örökbe Fogadó.

Ad peram et saccum exequi: mindenéből kiforgattatni.

Ad Vires Successionis: az Örökségnek mennyiségéhez, vagy Értékéhez képest, vagy erejéig.

Adulter: Nös-Parázna.

Adulterium: Nös-Paráznaság, vagy Házasság törés.

Aequitas: Természeti Igazság.

Aequinoctium: Nap éj egyenlősége. *Vernum*, Tavaszi. *Autumnale*, Őszi.

Aerarium Regium: Királyi Pénz Tár, vagy Pénz Ház.

Aerarialis: Királyi Pénz Házi, vagy Királyi.

Aes: Értz, Réz pénz. *Qui non potest aere, solvat pelle*: Kinek nints Pénze, fizessen bőrével.

Aestimatio: Bets. *Communis aestimatio*: Köz Bets. *Condigna*: Illendő vagy méltó Bets.

Aestimationalis: Betsü szerint való. *Pretium aestimationale*: Betsü szerint való ár.

Aetas: Kor. Idő. *Aetas perfecta*; Emberkor. *Imperfecta* Gyermeckor. *Legitima*: Felserdült vagy Törvényeskor. *Illegitima*: Neveletlenkor.

Affinis: Sógor.

Affinitas: Sógorság. *Ex copula licita*: Törvényes elhálásból. *Ex copula illicita*: Törvénytelen elhálásból eredett Sógorság. *Affinitas non parit affinitatem*: A' Sógorság nem szül Sógorságot.

Affirmare: Igazlani, állítani.

Affirmative: Állítólag. *Negative*: Tagadólag.

Agaso: Lovász. *Agasonum Regalium Magister*: Királyi Fő Lovász Mester.

Agens: Ügyelő.

Aggratiatio: Megkegyelmezés, vagy Fején kegyelmezés.

Aggratiatus: Megkegyelmeztetett, vagy Fején kegyelmeztetett.

Aggressio: Megtámadás.

Aggressor: Megtámadó.

Agilis: Fél Nemes, vagy Nő Nemes.

Agnatus: Anyáról való Rokon.

- Alba Judiciaria: Birói Fejér, vagy alba.
 Allatura: Hozomány, vagy Férhez vitetett Jóság.
 Allegare: Előadni, vagy feleselni.
 Allegatio: Előadás, vagy Feleselés.
 Allegative: Felesölőleg, vagy előadólág.
 Allegata et probata: előadások, és bizonyítások.
 Alterare: Másolni, megmásolni.
 Alteratio: Megmásolás.
 Alternative: Fel váltva, *vagy tsak* váltva.
 Ambage. Tekervény, vagy kerengés.
 Ambitus: Környék. *Intra ambitum parochiae*:
 a' megye környékében.
 Amicus Tractatus, seu Conventio: Barátságos
 egyezés, eligazítás, alku.
 Amita: Apám Nénye, vagy Huga. *Amita major*:
 Ősöm Nénye, vagy Huga, vagy Öttse.
 Amitinus: Apám Nényének vagy Hugának Fia.
Amitina: Anyám Nényének, vagy Hugának
 Leánya.
 Amnystia: Megsemmisítés, vagy eltörlés, vagy
 elfeledés.
 Amortisatio: Hólt kéztől való eltiltás. *Amortisa-*
tio Contractus: a' kötés megsemmisítése. *Lex*
amortisationis: a' Hólt kéztől tiltó Törvény.
 Amussis: Tsapó, vagy Zsinor.
 Analisis: Taglat, vagy Felosztás.
 Analogia: Hasonlóság.
 Angaria: Fizetés része, vagy negyede. *Angaria*
mortualis: Halál után járó fizetés.

Annus: Esztendő. *Annus bissextilis:* Mátyás Ugrású Esztendő. *Annus solaris:* nap esztendő. *Annus militaris:* Katona Esztendő. *Annus Discretionis:* Éret, vagy ért kor. *Annos Discretionis attingere:* Érett korra jutni.

Antecedens: Előbb való, **Consequens:** utóbb való.

Antenati: Eleink, vagy Öseink.

Apologia: Maga Védelme.

Apertum Jus: Nyilvánosság, világos Jus.

Apotheca: Orvosi Szer Tár, vagy Patika.

Apothecarius: Orvosi Szer Tartó, vagy Patikarius.

Appellata: Feljebb vitel, vagy felsőbb Itéletre való Terjesztés.

Appellare: Feljebb vinni, vagy felsőbb Itéletre terjeszteni.

Appellata intra Dominium: Birtokból való, vagy az Itéletnek véghez hajtása előtt való. *Extra Dominium:* Birtokon kívül, vagy az Itéletnek véghez hajtása után való feljebb vitel.

Appellatorium Forum: Felsőbb Itelő Szék.

Appendix: Toldalék, Ragaszték.

Appertinentia: Hozzá tartozandó, vagy hozzá tartozó.

Applacidare: Meg rendelni, jóvá hagyni.

Appropriare: Magának tulajdonítani.

Appropriatio: Sajátosítás, Tulajdonítás, *per appropriationem:* Tulajdonításképen.

Aquatio: Itatás.

Aquirere : Szerezni.

Aquisitio : Keresmény. *Coaquisitio* : Köz keresmény.

Aquisitor : Szerző.

Aquisitus : Szerzett.

Aquisitionales Literae : Szerzemény Levél, vagy Szerzeményről való Levél, *Aquisitum Bonum* : Szerzett, vagy keresett Vagyon, vagy Jóság.

Arbiter : Választott Biró.

Arbitrium : Szabad akarat vagy Tetszés.

Arcanum Mysticum : Szentséges vagy Papi Titok.

Archivum : Levél Tár, Leveles Tár, vagy Levél Ház.

Arenda : Haszon Bérlés.

Arendator : Haszon Bérlő, vagy Árendás.

Arestum : Fogház.

Argumentari : Okoskodni.

Argumentatio : Okoskodás.

Argumentum : Erősítő, indító Ok.

Archa : Elő pénz, vagy Foglalo.

Aristocratia : Fő rend uralkodása vagy Igazgatása.

Armalis : Tzimeres Nemes Levél.

Armamentarium : Fegyverház.

Armistitium : Fegyvernyugovás.

Ars : Mesterség. Tudás vagy Tudalom. *Artis peritus* : Tudalmas, művész. *Ars oratoria* : Ékesen szóllás Mestersége.

Artefactum : Müvel készült.

Artifex : Mesterember, vagy Rézi müves.

- Artificium : Mesterség , vagy Rézi mű.
 Articulus : Iz , Ág , Ágazat , Tzikkel , Törvény.
 Articularis : Törvényes.
 Articulariter : Törvényesen.
 Artilleria : Pattantyúság.
 Ascendens : Felmenő. *Linea ascendens* : Felmenő ág , vagy sor.
 Ascendentes in linea collateralis : a' mellékes ágon felmenő Rokonok , vagy a' mellékesen felmenő ágon lévő Rokonok.
 Assasinium : Gyilkosság.
 Assasinus : Gyilkos.
 Assecurare : Bátorságossá tenni.
 Assecuratio : Bátorságossá tevés vagy tétel.
 Assecutoriales : Bátorságossá tevő Levél.
 Assertive : Állítólag.
 Assessor : Szék üelő , vagy Tábla Biró. *Assessor Consistorialis* : Szent Szék Üelő.
 Assistentia : Oltalom , vagy Pártfogás *Assistentia Fiscalis* : Ügyészi , vagy Fiscalisi Pártfogás. *Assistentia Magistratualis* : apud *Ecclesiasticos* : a' Világi Hatalomnak segítsége.
 Assumptus : Segéd.
 Asylum : Menedék Hely.
 Atavus : Ded-Ös. *Paternus* : Öse Ösének Apja. *Maternus* : Üke Ükének Apja.
 Atavia Paterna : Öse Ösének Anyja : *Materna* : Üke Ükének Anyja.

Atnepos : Onokam, Onokájának Fia, vagy Ötöd
Izen való Onoka Fi.

Atneptis : Onokám Onokájának Leánya, vagy Ötöd
Izen való Onoka Leány.

Aucarius : Ludas, vagy Hite Szegett.

Auctio in Jure : reá adás vagy reá fizetés, *item*
nagyobbítás, vagy rugtatás. *Auctio Salarii* :
Esztendei Fizetésnek nagyobbítása. *Auctione*
vel Licitatione Mediante distrahere : Kótya
vetye által eladni.

Auctor : Szerző.

Auctoritas : Hatalombéli Tekintet.

Auditor in Statu militari : Hadi ügyész. *Auditor*
Causarum Generalis : Egyházi Fő Ügy Hal-
gató. *Auditor Causarum Generalis Capitu-*
laris : Káptalanbéli Fő Ügy halgató.

Auditorium : Halgató Hely.

Auditoriatus : Ügy halgatóság, Egyházi Törvény
Szék.

Aula : Udvar. *Aulae familiaris* : Udvarnok vagy
Udvari Hiv. *Supremus Aulae Praefectus* :
Fő Udvar Mester.

Aulicus : Udvari.

Aurea Bulla : Arany petsétes Levél.

Auszugales : Áros Könyv ki írása, vagy hitel
Jegyzés.

Authentia : Hitelesség.

Authenticatio : Birói hitelesítés.

Authenticare : Hitelesíteni.

Authenticus : Hiteles.

Authenticatus : Hitelesítettett. *Authentica Inquisitio* : Hiteles Tanú vallatás, vagy Tanúbizonyosság. *Authenticum Instrumentum* : Hiteles írás vagy Ok Levél.

Aviticitas : Ösiség.

Aviticum Bonum : Ösi Jóság.

Avia : Nagy Anya. *Proavia* Ükőm Anyja.

Avunculus : Anyám Bátya vagy Ötse, *Avunculus major* : Ükőmnek Bátyja, vagy Ötse.

Avus : Nagy Attya : *Proavus*, Ösöm Attya.

B.

Bancales Schedae : Bankó Tzédulák.

Banderium : Zászló allja.

Banna : Kihirdetés. *Processus Bannalis* : Kitiltó, számkivető Per.

Baro Regni : Ország Fő Zászlósa, vagy Ország Bárója.

Basis : Talp.

Batallion : Zászló allja.

Bateria : Ágyú Sántz.

Beneficium : Jó Tétemény, haszonvétel. *Beneficia Regalia* : Királyi haszonvételek. *Beneficia Ecclesiastica* : Egyházi Javak, vagy haszonvételek. *Beneficium Ecclesiasticum saeculare* : Világi Papokat illető haszonvétel. *Incapax Beneficii possidendi* : haszonvételt nem bírható : *Beneficium simplex* : Lelki gondvi-

- selés nélkül való : *Curatum* Lelki gondviselés-
 sel járó haszonvétel. *Permutatio Beneficiü* :
 haszonvételnek fel Tserélése ; *Resignatio* : ha-
 szonvételről való lemondás. *Amissio Beneficiü* :
 haszonvételnek elvesztése. *Privatio Beneficiü* :
 a' haszonvételtől való megfosztás. *Beneficium*
datur propter Officium : A' haszonvétel szol-
 gálattal jár. *Beneficium Ordinis* : Sor Tartás.
Beneficiarius, vel *Beneficiatus* : Haszonvevő.
Benevola Fassio : Önként tett vallás.
Bestialitas : Barommal való Fajtalankodás.
Bibliotheca : Könyvház.
Bibliothecarius : Könyvház Örző, vagy Gond-
 viselő.
Bibliopola : Könyváros.
Bigamia : Két Feleségűség.
Bigamus : Két Feleségű.
Bilanx : Fontoló vagy mérő serpenyő.
Bilateralis : Két részről való. *Contractus Bilate-*
ralis : Két részről vagy viszont kötelező Levél,
Birsagium : Birság.
Birsagialis : Birsági vagy Birságos. *Processus Bir-*
sagialis : Birságos, vagy Birságot követő Per.
Blasphemia : Isten Káromlás.
Bonum : Jó, Jóság, Vagyon, Birtok Érték. *Cor-*
porale : Testi. *Spirituale* : Lelki. *Fortunae* :
 Szerentse. *Corporis* : Test. *Naturae* : Termé-
 szet. *Gratiae* : Kegyelem Javai. *Bona Transi-*
toria : mulandó. *Aeterna* : Örök. *Vera* : való-

ságos. *Apparentia*: látszó vagy tetsző Javak. *Aquisitum*: Szerzeményi. *Coaquisitum*: Köz-Szerzeményi. *Aviticum*: Ösi. *Mobile*: Ingó *Immobile*: Ingatlan, vagy fekvő. *Donationale*: Adományi. *Patrimoniale*: Ösi. *Quasi patrimoniale*: mint egy Ösi. *Profectitium*: Ösi Jószág Jöveldeméből szerzett. *Adventitium*: tulajdon Keresetbéli. *Beneficiale*: Egyházi. *Parsimoniale*: Kémeléssel szerzett Jószág, vagy Érték. *Bona paterna*: Atyai, *Materna*: Anyai. *Sexum Masculinum*: Fiú ágat. *Faeminaeum*: Leány ágat. *Utrumque sexum respicientia*: Mind a' két ágat illető, vagy ágra szállott Jószágok. *Bona Coronalia*: Korona; *Fundationalia*: Örök hagyománybéli Érték, vagy Jószág. *Bonum Publicum* Közjő.

Bonificatio: Megtérítés.

Brachium: Erőhatalom.

Breve: Rövid Levél. *Breve Apostolicum*: Pá-pának rövid Levele.

Brevis Litis Processus: Rövid folyású Per.

Bulla: Függő petsétű vagy ön petsétű Levél. *Bulla Romana vel Pontificia*: Romai Függő ön Petsétes Levél. *Bulla aurea*: Függő arany petsétes Levél.

C.

Cabala: Tsalárd igyekezet, vagy Áskálódás.

Caelebs: Nötelen, vagy Hajadon.

Caelibatus: Nötelenség, vagy Hajadonság; —
Caelibatus Cleri: Papság nőtelensége.

Cadaver: Holt Test.

Caducitas: Ura veszett Jószág.

Calculus: Számítás: Számvétel, Felvetés.

Calcolare: Számolni, Felvetni.

Calendarium: Nap Könyv, vagy Kalendarium.

Calumnia: Patvarkodás.

Calumniator: Patvarkodó.

Cambium: Tsere; *Fraudulentum*: Szinlett. *Purum*: Pótolás nélkül való. *Mixtum*: elegyes, vagy pótoltatott Tsere; *Cambio Mercantile Judicium*: Kereskedők Ügyeiket ítélő Törvény Szék, vagy Kereskedők Törvény Székek.

Cambiare: Tserélni, vagy váltani.

Cambians: Tserélő.

Camerarius: Kamarás.

Campsor: Pénz váltó. *Domus Campsoralis*: Pénz váltó Ház: *Litterae Campsoriales*: Pénz váltó Levél.

Cancellaria: Író Ház, vagy Kancellária.

Canalis: Viz árok, vagy Tsatorna.

Cancellista: Író Deák, vagy Kancellista.

Cancellare: Kitörlni.

Cancellatio: Kitörlés.

Cancellistica Requisita: Író Házi Szerek.

Canon: Szabás; Lajstrom; Törvény. *Canon per Emphitheutam praestitus*: Úri adó. *Canon Sacrae Scripturae*: Szent Írás Könyveinek

Lajstromok. *Canones sacri* : Egyházi Törvények.

Canonicus : Bévétetett vagy Törvényes. *Canonicus Libri Sacrae Scripturae* : A' Szent Írásnak közönségesen bévétetett Könyvei.

Canonicus : Kanonok. *Ecclesiasticus* : Egyházi. *Regularis* : Szerzetes. *Canonicus Magister vel Theologus vel Scholasticus* : Tanító Kanonok.

Canonicalis : Káptalanbéli vagy Kanonoki.

Canonista : Egyházi Törvény Tudó, vagy Tanító.

Cantor in Capitulo : Káptalan Éneklője.

Capillare Jus : Hajadoni Jus.

Capitale : Derék pénz, vagy Tőke pénz.

Capitalista : Derék pénzes ; Tőke pénzes vagy Tőke pénzzel Biró, vagy Kapitalista.

Capitulare : Feladni, vagy megadni magát alku mellett.

Capitulatio : Alku, kötés mellett lett maga megadása, vagy feladása.

Capitulans Miles : Üdö kötés mellett állittatott, vagy állott Katona.

Capitulum : Káptalan.

Capitularis : Káptalanbéli.

Character : Esmertető Jel, Erköls, saját Jegy, Tiszt, Hivatal.

Carcer : Fogház.

Cardinalis : Sarkalatos. *Leges Cardinales* : Sarkalatos Törvények.

Cardo Rei : A' dolog Sarkalatja.

Carnalis Frater : Atyáról Testvér , *Uterinus* : Anyáról Testvér.

Cassa : Pénz Tár.

Cassatio : Semmivé Tétel.

Cassare : El törteni , semmivé tenni , semmisíteni.

Cassare Sententiam : Megsemmisíteni az Ítéletet.

Casualiter vel Fato : Történethöl, vagy véletlenül.

Causa : Ok , Ügy , Per. *Criminalis* : Büntető.

Fiscalis : Fenyítő vagy Fiskális Per. *Causa*

Activa et Passiva : Fel és Al-Per, lásd *Processus*.

Causa efficiens : Szerző. *Conservans* :

megtartó. *Solitaria* : egyedül való. *Principa-*

lis : Első , Fő , derék. *Adjuvans* : Segítő. *In-*

strumentalis : Eszközlő. *Efficiens per se* : ma-

gától szerző. *Efficiens per accidens* : törté-

nethöl szerző. *Coactione agens* : Kinszerítésből

Tselekedő. *Formalis* : Határozó , vagy Állató.

Materialis : Tévé. *Finalis* : végső ok. *Causa*

pia : Kegyes vég , vagy tziel.

Causans : Ügyes.

Causae revisio : Per vizsgálás.

Cautela : Óvás , Örizkedés , vagy fentartás.

Caute : Óva , vagy vigyázva.

Cautio : Kezesség vagy Óvás. *Cautio matrimonialis* : Házassági Óvás , vagy Kautio.

Cautionales : Óvás , Óvó , vagy Kezesség Levél.

Cautus : Óvatos , vagy Szemes.

Cavere : Óvást tenni , Kezesnek lenni , vagy Se-
mesnek lenni.

Cavillatio : Tsúfolkodás ; Gúnyolás ; Jádzodás.

Cedere Actioni : a' keresettől el állani.

Censor : Vissgáló. *Censor librorum* : Könyvvisgáló , vagy Könyv Biró.

Censura : Visgálás ; *Censura Ecclesiastica* : Egyházi Fenyíték. *Censura Librorum* : Könyvvisgálás.

Centrum : Közép Pont.

Centralis : Közép.

Certitudo : Bizonyosság. *Moralis* : Okoskodásbéli. *Physica* : Természetes. *Metaphysica* : Tzáfolhatatlan. *Mathematica* : szemlátomást való, vagy számvetésből következtetett.

Cessio : Általengedés.

Cessionarius : Általvevő.

Cessionales : Általengedő Levél.

Chartabianca : Puszta aláírással Kötelező Levél.

Chronologia : Üdöt számoló Tudomány.

Chronologus : Üdő számoló, üdő számolást Tudó vagy Tanító.

Circumvenire : El altatni , tsábítani , ámitani megkeríteni.

Circumventio : Elaltatás , Tsábítás , Ámitás , megkerítés.

Circumstantia : Környülállás. *Aggravans* : Súlyosító. *Allevians* : Könnyebbítő. *Speciem mutans* : Nemet változtató : *Notabiliter agravans* : Ritetzhetőképén súlyosító ; *Loci* : Hely-

béli; *Temporis*: időbéli. *Personarum*: személyes környűállás.

Circulares seu Currentales: Hirdető Levél.

Citatio: Idézés. *Verbalis*: Szóbéli. *Literatoria*: Írásbéli. *Principalis*: Első. *Reflexoria*: Emlékeztető Idézés. *Personaliter*: Személyen. *De Domo Habitationis, seu solitae Residentiae Loco*: Lakhelyén, vagy Lak helyről. *De Bonis facta*: Birtokon, vagy Birtokról tétetett Idézés. *Simplex*: Szokott. *Peremptoria*: Haladék nélkül való. *Ad Personaliter Comparandum*: Személyes megjelenésre [meghívó Idézés. *Exhibitio Citationis*: Az idéző Levélnek által vagy kézhez adatása; *Condensio Citationis*: Az idézésnek le szállittatása.

Citatoriae Literae: Idéztető Levél.

Citatus: Idéztetett Fél, vagy előlhozott. *Citatus articulus ad Casum praesentem est inapplicabilis*: Az előlhozott Törvény nem alkalmaztatható a' fen forgó esetre.

Citare: Idézni, Elölhozni, felhozni; *Citare in Iudicium*: Törvénybe idézni. *Citare Legem*: a' Törvényt előlhozni.

Civilis: Polgári. *Status Civilis*: Polgári Rend. *Causa Civilis*: Polgári Ügy.

Civis: Polgár.

Civitas: Város, vagy Polgári Társaság. *Civitate donare*: Elfogadni, befogadni, szokásba venni, Polgárrá tenni.

- Clandestinus: Alattomos.
- Clandestineitas: Alattomosság.
- Classis: Rend.
- Classificare: Rendezni.
- Classificatio: Rendezés.
- Clastrum: Kolostor, vagy Klastrom.
- Clausula: Kikötés, vagy Rekesz.
- Clerus: Papi Rend, Papság; *Clerus Saecularis*: Egyházi Világi Papság. *Regularis*: Szerzetes.
Clerus Junior: Nevendék, vagy Kis Papság;
Clerus Superior: Fő Papság. *Inferior*: Al-Papság.
- Cliens: Pártfogás alatt való, pártja fogatott, vagy pártfogott.
- Clientela: Pártfogás vagy oltalom.
- Clima: Ég Hajlat.
- Coactio: Erőltetés vagy Kínszerítés.
- Coadjutor: Segéd; *Coadjutor Episcopi*: Püspök segédje.
- Coaquisitum: Közkereset.
- Codicillus: Végső Intézet-Toldalékja.
- Cognatio: Anyai részről való Rokonság.
- Cognatus: Anyai részről való Rokon.
- Coincattus: Al-Peres Társ. 1. 2. 3. *Ordinis Incattus*: az első, második, harmadik rendbéli Al-Peres.
- Cointelligentia: Egyetértés.
- Cointelligenter: Egyet Értőleg.
- Cointeressentia: Köz részelkedés.

Cointeressati : Köz részelkedő, vagy Közös Felek.

Collaterales : Rokonok.

Collateralis Inquisitio : Tanúbizonyosság szedés, vagy Széken kívül tett Tanúvallatás.

Collatio vel Donatio Regia : Királyi Adomány.

Collega : Baj-Társ, vagy Tiszt-Társ.

Collusio : Kézre Játzás.

Colonia : Szállás, vagy Telepedés.

Colonus : Jobbágy; *Transmigratio Colonorum* : Jobbágy költözés.

Colonialis : Jobbágyi. *Sessio Colonialis* : Jobbágyhely, Házhely, vagy Telek.

Commendans : Hadi Rendtartó.

Commercium : Kereskedés. *Commercium Literarum* : Levelezés. *Commercium carnis* : Testi közlödés, Közösködés, Szerkedés.

Committere : Reá-bízni, megbízni, meghagyni.

Commissio : Megbízás, Biztosság, Hagyomás.

Commissarius : Biztos, vagy Komissarius.

Commissariatium : Biztosságbéli.

Commissio Regia : Királyi Biztosság *Ecclesiastica* : Az Egyházi dolgokra. *Studiorum* : a' Tudományokra, Ügyelő Biztosság. *Assessor Commissionis* : Biztossági Székülő.

Commissum : Meghagyás, meghagyatott, elkövetett.

Commissionati : Reá parantsoltattak. *Missi* : Elküldettek. *Destinati* : Oda rendeltettek.

Commodare : Költsön adni; költsönözni.

Commodans : Költsönt adó , vagy költsönöző.

Commodatarius : Költsönvevő.

Commodatum : Költsön , vagy Haszonra adatott.

Communio : Közösség. Közösödés. *Communio Juris* : Köz Jus. *Communio sanguinis* : Vérség. *Communio Juris et sanguinis* : Vérség és Osztályosság.

Communicatio : Közlés.

Communitas : Község , Közönség. *Communitas Privilegiata* : Privilegiált Község.

Communis : Köz , Közös , Közönséges. *Aestimatio Communis* : Köz Bets.

Comparitio : Megjelenés. *Dies vel Terminus Comparitionis* : Megjelenésre kiszabott Hátárnap.

Compassus : Általkésérő , Törvény Levél , vagy Kompassualis Levél.

Compensare : Pótolni , kipótolni.

Compensatio : Pótolás , kipótolás.

Complanare : Elintézni.

Complex : Társ , vagy Tzimbora.

Complicitas : Társaság , vagy Tzimboraság.

Componere : Egyeztetni , eligazítani , öszverakni , elegyíteni.

Compositio : Egyeztetés , eligazítás öszve szerkesztés , Elegyítés , öszverakás. *Compositio ex metallo* : Elegyet.

Compossessor : Köz Birtokos.

Compossessoratus : Köz Birtokosság.

Comprivignus : Mostoha Atyafi.

Comprobare : Bé, vagy megbizonyítani.

Compromittere : Birót választani, vagy megbírálni.

Compromissum : Biróságban lett megegyezés.

Compromittens : Birót választó, vagy megbíráló.

Computus : Számvetés. *Militaris* : Hadi. *Semestralis* : Fél esztendei.

Concipere : Méhben fogadni, szerkesztetni.

Concipista : Szerkesztető, vagy munka készítő.

Conceptio : Fogantatás.

Conciliare : Egyeztetni, meg vagy összeegyeztetni, megbékéltetni. *Conciliare unam Legem cum alia*. Egy Törvényt a' másikkal egyeztetni.

Conciliatio : Egyeztetés, Megbékéltetés.

Conclusio : Béfejezés.

Conclusum : Határoztatott, végeztetett.

Concretus : Öszve foglaltatott, amattól függő. *In concreto assumendo* : egymástól függőleg vévén, vagy együtt véve.

Concordare : Egyezni, egyeztetni.

Concordantia : Egyezés, *Concordantia Bibliorum* : A' Szent Írás szavaira mutató Könyv.

Concubina : Ágyas.

Concubinarius : Ágyastartó.

Concubinatus : Ágyastartás. *Processus ad poenās concubinatus suscitatus* : Ágyas tartást fenytő Per.

Concurrere : Öszvegyülni, részt venni, részelkedni, Tudományi remeklés által valami Tisztet,

hivatalt kérni, vagy keresni. *Concurrere pro Parochia, vel Cathedra*: Egyházi megyét, vagy Tanító Széket Tudományi remeklés által kérni vagy keresni.

Concursus: Gyűlés, Öszve-Jövés, Öszvegyűlés, Tudományi remeklés, Sokadalom. Gyülekezet, Sokaság. *Concursus Creditorum*: Hitelezőknek öszvejövételek, *Concursus Scholasticus*: Oskolai, vagy Tudományi remeklés. *Ecclesiasticus*: Egyházi Tudományos. *Concursus pro Cathedra*: Tanítói széért ki rendeltetett Tudományi remeklés. *Concursus pro Parochia*: Papi megyéért kirendeltetett Tudományi remeklés. *Indicere Concursum pro Cathedra*: Tudományi remeklésre meghívni,

Concursualis Processus: Hitelezőket öszvehívó Per, vagy öszvehívó adós Per.

Condemnare: Kárhoztatni, marasztalni, itélni.

Condemnatus: Kárhoztatott, Itéltelett.

Condescensio: Leszállítás.

Condescensio Judicatus: Biróság leszállíttatása.

Actionis: a' Vád Levél. *Actoratus*: kereset:

Citationis: Idézés leszállíttatása; *Sententia*

Condescensoria: leszállító Itélet. *Condescen-*

dit Judicatus: A' Biróság helytelennek ítéltett, vagy leszállíttatott.

Conditio: Állapot, Sors, vagy Felétel. *Con-*

ditio essentialis: velős; *Accidentalis*: mel-

lékes történeti, elmaradható; *Honesta*; Tisz-

teséges ; *licita* ; szabad ; *Justa* : igazságos ;
Turpis : disztelen ; *Possibilis* : tehetős , vég-
 re hajtatható ; *Impossibilis* : lehetetlen ; *Sub-*
stantiae Contractus adversa : a' kötéssel meg-
 férhetetlen.

Conditionatus : Feltételes.

Condividens : Osztályos.

Conductor : Késérő , vagy Felvigyázó.

Confessio : Vallás. *Spontanea* : Önkényen való.

De facto proprio : Önnön tetteről való. *Deter-*
minata : határozottatott ; *Judicialis* : Törvény
 Szék előtt való. *Extra Judicialis* : Törvény
 Széken kívül való , vagy tétetett vallás. *Confes-*
sio Augustana : Ágostai. *Helvetica* : Helve-
 tica vallás.

Confessor : Vallástévő , Hitvalló.

Confinium : Végvidék , vagy véghely.

Confiniarius : Vidéki , véghelyi. *Confiniaria mi-*
litia : Határt őrző katonaság , vagy végvidéki
 katonaság.

Confirmare : Megerősíteni , *apud Ecclesiasticos* :
 Bértálni.

Confirmatio : Erősítés , megerősítés , megbizonyí-
 tás. *Item* Bértálás.

Confirmationis Literae : Megerősítő Levél.

Confiscare : Elfoglalni.

Confiscatio : Elfoglalás , vagy elfoglalással való
 büntetés.

Confrontatio : Szembe állítás.

Confusio : Elegyedés ; Zavarodás , megszégyenülés , szégyenítés.

Confusus : Elegyedett , zavarodott , megszégyenült , szégyenített.

Congressus : Öszve Ülés , vagy Gyülés.

Conjux : Hitves , Házas Társ.

Conjugatus : Nős : Házas.

Conjugalis : Hitvesi.

Connexio : Egybeszerkesztés , egybefoglalás , egybeállatás , egybeaggatás.

Conjuratio : Özszeesküvés.

Connexus : Egybeszerkesztett , egybefoglaltott 's a' t.

Connubus : Két Testvér Hitvесе.

Consangvineus : Atyafi.

Consangvineitas : Rostonyság vagy Vérség.

Conscientia : Lelki esméret—*recta* : igaz ; *Certa* : bizonyos. *Erronea* : tévelygő. *Dubia* : kétséges. *Probabilis* : igaz szabású , vagy javalható. *Scrupulosa* : akadozó. *Laxa* : tágas. *Caute-riata* : megbillegeztetett. *Meticulosa* : félénk. *Obdurata* : megedzett. vagy megrögzött. *Dictamen Conscientiae* : Lelkiesméret sugallása. *Remorsus Conscientiae* : Lelkiesméret furdálása. *Conscientia est proxima actionum Regula* : A' Lelkiesméret , a' tselekedeteknek legbizonyosabb Törvények.

Conscriptio : Öszveírás.

Consectarium : Folyadék.

Consensus: Megegyezés, reáállás, engedelem.

Consensus Regius: Királyi megegyezés.

Consensuales: Engedelem Levél.

Consignatio: Öszvejegyzés.

Consiliarius: Tanácsos.

Consistorium: Szent Szék. *Episcopale*: Püspöki.

Vicariale: Helytartói Szent Szék. *Capitulare*: Káptalan Gyűlés.

Consobrinus: Testvér Aszszonyoknak Gyermek, Gyermek.

Consobrina: Anyám Nénnyének Leánya.

Consors: Társ. *Consors Litis*: Egy Ügy tartó, vagy Ügy - Társ.

Consortium: Társaság. *Consortium Litis*: Egy Ügy tartás, vagy Perközösség.

Conspiratio: Szövetkezés.

Constitutivum alicujus Rei. A' dolog állatja.

Consul: Polgár Mester, vagy külső kereskedelemre, ügyelő Tiszt.

Consultare: Tanátskozni, tanakodni, értekezés.

Consultatio: Tanakodás, Tanátskodás, Értekezés.

Consuetudo: Szokás. *Immemorialis*: Ember emlékezetét felyül haladó.

Consuetudinarius: Szokásbéli. *Consuetudinarius peccator*: megrögzött Bűnös. *Consuetudinaria Lex*: Szokásbéli Törvény.

Constituere: Rendelni, elő rendelni, állítani, feltenni, eltökélleni, meghatározni, vallani.

Constitutio: Alkotmány, Rendelet, Rendelés; Szabás, vagy mivolta valaminek. *Constitutio Regni fundamentalis*: Hazánk sarkalatos alkotmánya. *Constitutiones Canonicae*: Egyházi Törvények vagy Rendelések. *Constitutio Procuratoria*: Prókátori, vagy Ügyészi vallás; *cum nostris*: szóval tétetett, vagy szóbeli. *Literatoria*: Íratott, Írásbeli. *Generalis*: Községes, vagy határozatlan. *Specialis*: határoztatott. *Constitutio usque reditum*: viszsza Térésig tétetett Ügyészi vallás.

Constitutus: Rendeltetett, elő rendeltetett állítatott, vallatott.

Consummare: Véghez vinni elvégezni, bételjesíteni.

Contestatio Litis: Pernek elfogadása; *expressa*: nyilvánásagos, nyilván való; *tacita*: halgatva következtetett. *Generalis*: Általjában való. *Particularis*: részszerint való. *Affirmativa*: állító. *Negativa*: tagadó. *Qualificativa*: Melékesen magyarázó.

Contextus: Foglalat Tartalom.

Contiguus: Egymást érő.

Contiguitas: Egymást érés.

Contingens: Történeti, Történetbéli.

Contingentia: Történhetőség.

Contractus: Kötés, alkalom, vagy alku Levél.

Verus: valóságos. *Praesumptus seu quasi*

Contractus: Magyarázatbéli. *Nominatus*: neves. *Innominatus*: nevetlen. *Scriptus*: íratott.

Verbalis: szóbeli. *Legalis*: Törvényes, Törvény szerint való. *Illegalis*: Törvénytelen. *Validus*: foganatos sikeres. *Invalidus*: foganatlan, sikertelen. *Contractus emptionalis, venditionalis*. Adás vevésről szóló kötés; *Stricti Juris*: szoros értelmű vagy magyarázatú; *Bonaefidei*: jó Lélekkel tétetett.

Contrahens: Kötő Fél, vagy Rész.

Contrados: Viszont vagy vissza kötött házassági Jutalom.

Contradicere: Ellentmondani.

Contradictio: Ellentmondás; *evocare ad dandam rationem Contradictionis*: az ellenmondás oka adására idézni.

Contra pars: Ellenkező Fél, vagy Ellen Fél.

Contra quietantia: viszont nyugtató, vagy viszonttag való menedék Levél, vagy *Contraquietantia*.

Contrarius: Ellenes, Ellenkező.

Contrarietas: Ellenkezés.

Contributio: Adó.

Contributionale: Adóbéli.

Controvertere: Ellenzeni.

Controversia: Ellenzés, Villongás, *Controversia metalis*: határi villongás, vagy határi versengés.

Controversus: Kérdés alatt lévő.

Contumacia: Megáltalkodás, vagy Biróság megvetése.

Contumax: Megáltalkodott, nyakas, vagy makats.

Contumelia: Gyaláztatás.

Conventio : Szegődés , vagy egyezés.

Conventionatus : Szegődött vagy Bérlett.

Conventus : Konvent , vagy Szerzetes Gyülekezet.

Conventus Jure : Perbe idéztetett.

Convincere apud Juristas : Marasztalni.

Convictio : Marasztalás.

Convictus : Marasztaltatott ; Ügyeveszett Pereveszett.

Cooperari : Közül munkálkodni , befolyjni , részt venni , segíteni , öszve munkálkodni.

Cooperatio : Köz munkálkodás , rész vétel , befolyás 's a' t.

Cooperator : Közmunkálkodó , segéd , munka Társ.

Coperta : Boríték , Levél Birítékja.

Copia vidimata : Igazlott más.

Copiare : Mássát venni.

Copula Carnalis : Elhálás , vagy Testi Közösülés.

Copulatio : Öszveadás ; Öszvekötés ; Esketés ; Egybefoglalás.

Copulative : Egybefoglalva.

Coramisare : Jelenlétével bizonyítani.

Correctio : Fenyítés , Javítás , meg Igazítás. *Fraterna* : Atyafiságos ; *Paterna* : Atyai ; *Judicialis* : Törvényes. *Correctio Executionis* : az Ítélet végre hajtásának igazítása.

Correctorius : Fenyítő , megigazító.

Correlatus vel Correlativus : Köz tekintetű egymásra néző , egymásra tekintő.

Corrigere : Fenyíteni , Javítani , megigazítani.

Corollarium: Folyadék.

Corpus Juris: Törvény Könyv. *Corpus delicti*:
Bűn Jel.

Cortesia: Levél Tzim.

Credentiales: Hiteltadó Levél.

Credibilis: Hihetős, Hihetőséges, Hiteles, Köz
hitelességű.

Credibilitas: Hihetőség; Közhitelesség.

Creditor: Hitelező, vagy költsönöző.

Creditum: Hitel, hiteleztetett.

Credulus: Könnyenhivő.

Credulitas: Könnyenhivés.

Crimen: Gonosz tselekedet lásd delictum. *Crimen*
laesae Majestatis: Felségsértés.

Crisis: Ítéletre vonás, vagy megválasztó Ítélet.

Critici Dies: Megválasztó napok.

Crypta: Halottas Bolt.

Cruciatus: Keresztes *Cruciata Expeditio*: Ke-
resztes Had. *Cruciatus Miles*: Kurutz, vagy
Keresztes vitéz.

Cruentatio: Megvérzés.

Culpa: Hiba; gondolatlanság; *Lata*: Tetemes.
Levis: szembetűnő. *Levissima*: tsekély.

Cultus: Tisztelet, Tiszteletadás. *Cultus divinus*:
Isteni Tisztelet. *Cultus Disparitas*: Hit kü-
lömbség.

Cultura: Mivelés; Tsinosítás.

Curator: Gondviselő.

Curatela: Jóságbéli gondviselés. *Tutela*: Szmélybéli gondviselés.

Curia: Szabad Telek, Udvar, vagy Kuria. *Nobilitaris*: Nemes vagy Szabad Telek. *Curiae Regiae Magister*: Fő Udvarnok.

Curialista: Nemes Telekü, Birtokos, vagy Kurialista.

Curiosus: Tudnivágyódó, vagy Tudatvágyó.

Curiositas: Tudnivágyódás vagy Tudatvágyás.

Curirius: Kurir vagy Fejedelmi Levélhordó.

Currus diligentiae: Teherhordó Pósta-Szekér.

Custos: Örző. *In Capitulo*: Káptalan Kints-Tartója.

Cyppus: Kaloda.

D.

Dapifer: Asztalnok.

Datum Emanationis: Költe. *Publicationis*: kihirdetése. *Exhibitionis*: beadása, vagy benyújtása napja.

Datia: Adózás; *Urbarialis*: Urbarium Tartozás, vagy Jobbágyi adózás.

Debitum: Tartozás; vagy Adósság; *Debitum mutuum*: Költsönöztetett Tartozás. *Liquidum*: Szembe való, vagy Világos Adósság. *Indebite solutum*: Helytelen fizetésbéli tartozás: *Debitum conjugale*: Házassági tartozás, vagy kötelesség. *Denegatio debiti conjugalis*: a' Há-

zassági tartozásnak megtagadása vagy meg nem adása.

Debitor: Adós.

Decima: Tized, vagy Dézsma.

Decimare: Tizedleni dézsmálni.

Decimatio: Tizedlés Dézsmálás.

Decimalis: Tizedlési Dézsmabéli.

Decimator: Tizedlő, Tizedszedő, Dézsmás.

Decisio: El-határozás; megítélés, végzés, Ítélet.

Decisiones Curiales: a' Fő Törvény Széknek gyakoroltatott Ítéletei.

Decidere: Elhatározni; elvégezni.

Declaratio: Nyilatkoztatás.

Declinare: Ejtegetni, vagy elmellőzni.

Decretum: Rendelő végzés, Udvari Levél; Törvény Könyv. *Decreta Conciliorum*: Egyházi Gyülekezeteknek végzéseik. *Decretum Gratiani*: Gratzian Törvény Könyve.

Decretalis: Törvényes; Törvény szerint való, végző; elhatározó; *Decretales Libri*: Törvényes, Törvény Könyvek. *Decretalium quinque Libri*: Törvényes öt Könyv. *Decretalium Liber sextus*: Hatodik Törvény Könyv. *Decretale Juramentum*: Törvény Könyvbéli Esküvés vagy Hit; *Festa Decretalia*: Törvény által meg határozottatott ünnepek. *Decretoria Pugna*: Választó Tsata.

Decorticatio: Fahántás; *Decorticatio Sylvarum*: Erdőhántás.

Decoratio : Ékesítés.

Decursus Litis : Per folyta.

De eo Utrum : Ha vallyon. *Deutri puncta* : vallatás pontjai, vagy vallató pontok.

Defalcatio : Defalcata : Lerovás.

Defectio : Elpártolás ; Hithagyás ; Kitérés.

Defectus : Magvaszakadás. *Defectus fundi* : Érték Fogyta :

Defendere : Oltalmazni. Védelmezni.

Defensa : Védelem.

Defensive : Oltalmazólag ; *Offensive* : Bántólag vagy megtámadólag.

Defensor : Oltalmazó, védelmező. *Defensor matrimonii* : Házasság védője, oltalmazója. *Defensor fidei* : Hit oltalmazója.

Deficere : Fogyni ; Fogyatkozni ; magván szakadni ; elpártolni ; kitérni. *Deficere in proba* : a' Bizonyításokból kifogyni ; *deficere a fide* : Hit-től elszakadni , vagy elpártolni.

Deficiens : Hitéthagyta ; kitért ; magvaszakadt. *Deficiens Sacerdos* : elerőtlenedett , vagy erejefogyott Pap.

Deficientia : Elerőtlenedett Papoknak Házok.

Definitio : Meghatározás , vagy magyarázat.

Definitus : Határozottatott ; magyaráztatott. *Indefinitus* : határozatlan ; magyarázatlan.

Defloratio : Szüzesség szeplősítése.

Degradatio : Letétel. *Degradatio Ecclesiastica* : Egyházi Rend levonása.

Dehonestatio : Meggyalázás.

Dehonestare : Meggyalázni.

Delator : Vádló.

Delectus : Válogatás, megválasztás. *Delectus Testimoniorum* : a' Tanú Bizonyságoknak megválasztások.

Delegare : Megbírálni, meghatalmazni.

Delegatio : Megbíralás; meghatalmazás; apud *Ecclesiasticos Judiciaria* : Törvény Széki; *extra Judiciaria* : Törvény kívül való megbíralás.

Delegatus : Megbíráltatott; meghatalmaztatott. *Judicium delegatum* : megbíráltatott vagy kirendeltetett Biróság; *Judex delegatus* : megbíráltatott Biró. *Delegatum Jus* : Biráltatott vagy Birálási Jus.

Delegans : Megbíraló.

Delegatorium : Hatalmazó; Biráló Levél.

Deliberare : Itélni, vagy végezni.

Deliberatio : Itélet; végzés; eltökéllés.

Deliberative : Végzés vagy Itéletképen; végzőleg, vagy Itélőleg, Határozólag.

Delicatus : Kényes.

Delictum : Bűn, Vétek. *Publicum* : a' Közönséget sértő Vétek, vagy Közönségsértés. *Privatum* : magános személy sértő; *mixtum* : elegyesen sértő; *Politicum seu Civile* : Polgári. *Criminale* : Főbenjáró; *Personale* : személyt sértő; *reale* : vagyon térdeklő; *Verbale* : Szóval tételt; *reale* : Tselekedeti. *Commune* : Közös

vagy

vagy köz. *Proprium*: tulajdon. *Facti permanentis*: megmaradó tettű, vagy örök folyadékú; *facti transeuntis*: múló tettű, vagy múló folyadékú bűn, vagy vétek. *Repetita delicta*: gyakoroltatott; *Concurrentia*: öszvetsoportozó; *Continuata*: folytatott. *Renovata*: Újíttatott. *Perpetrata*: elkövetett. *Attentata*: igyekezeten szakadt. *Excepta*: kifogatott, kivételett; *non excepta*: ki nem fogatott, ki nem vétetett, Bűnök vagy Vétkek: *Auctor Delicti*: vétek szerző Fő Bűnös. *Coauctores*: köz tselekedők, vagy Bűntársak. *Immediati Coauctores*: közvetetlen Bűn tselekedők; *mediati*: vétek eszközöltetői, ezek pedig így következnek: *mandans*: parantsoló; *Consulens*: Tanátszó; *Consentiens*: Biztató, vagy egyetértő. *Palpo*: hízkelve serkengető; *Receptator*: Orgazda, vagy Rejtfekadó. *Participans*: Részesülő, vagy Résztvevő; *mutus*: halgató; *non obstans*; El-lent nem álló; *non manifestans*: Titkoló; *Locus Delicti*: Bűn hely; *Corpus Delicti*: Bűn jelentékek; *remota*: Tavól lévő. *Proxima*: közel lévő *certa*: bizonyos; *dubia*: kétséges Jelentékek.

Demagogus: Népámító.

Democraticum Regimen: Nép Uralkodása.

Denominare, Ki, megnevezni, bémutatni. *Denominare fundum pro Executione*: Elégtételre való, vagy a' Törvényes foglalás alá való Értéket kinevezni.

Denunciare : Feladni, bévádolni.

Denunciator : Kalákos, vádló, feladó.

Denunciatio : Feladás, elvádolás. *Anonyma Denunciatio* : Név nélkül való, nevetlen, alattomos feladás, vagy vádolás.

Departamentum : Tiszt Osztály.

Dependere : Függni.

Dependentia : Függés.

Dependenter : Függőleg.

Deperdita : Veszteség.

Deponere : Letenni. *Deponere Causam* : a' pert letenni.

Depositio : Letétel; *Depositio Causae* : Per letétele; *onus depositionis* : Per letételének Bére.

Depositum : Letétetett Jóság; *Deponens* : Jóságot letévő. *Depositarius* : a' letétetett Jóságot általvévő.

Depositorium : Letétel helye, vagy Tsür.

Deputare : Kiválasztani, kinevezni, kirendelni, kiküldeni.

Deputatio : Kiküldött személyek vagy Deputatio.

Derivare : Származtatni, elfolytatni.

Derogare : Kissebbíteni; *Derogare legi* : Törvényt Tsorbítani,

Descendens : Lásd. *Ascendens*.

Desponsare : Eljegyezni.

Desponsatio : Eljegyzés.

Despota : Uralkodó vagy önnön hatalommal Uralkodó.

- Destinatus:** Oda rendeltetett.
Detentio: Letartóztatás.
Deterioratio: Rongyolás, megrontás, pusztítás.
Determinatio: Végzés, vagy végezet.
Detracta: Levonás; *Detractis detrahendis:* levonván a' levonatandókat.
Detractio: Rágalmazás.
Devalvare: Leszállítani; leverni. *Devalvare pretium Victualium:* az élet Betsét, árrát leszállítani.
Devalvatio: Leszállítás, leverés.
Devastatio: Pusztítás. *Devastatio sylvarum:* Erdő pusztítás.
Dialectus: Szó Ejtés.
Dialogus: Kettős Beszéd.
Diameter: Középosztó, vagy Derékosztó.
Diarium: Napaló Könyv.
Dica: Rovás, vagy Rovat.
Dicalis: Rovatos, Rovásbéli.
Dicasterium: Fő Kormány Szék.
Dictio: Beszéd.
Dictus: Mondatott.
Dictare: Mondogálni. *Dictando scribere:* mondogálás után írni.
Dies: Nap. *Legalis:* Törvényes; *Intercalaris:* közben eső nap; *Dies Officiosi:* Tiszt napok. *Prohibiti:* tiltott. *Fatales:* Határozottatott, veszedelmes napok, vagy megválasztó napok,
Diaeta: Ország Gyűlés.

- Diaetalis : Országos vagy Ország Gyűlésbéli.
 Differentia : Külömböztetés , külömbőség.
 Difficultare : Ellenzeni , neheztelni.
 Difficultas : Nehézség vagy kifogás.
 Dilatio : Halasztás. *Dilatio Termini* : Határnapnak halasztása.
 Diaecesis : Püspöki megye.
 Diaecesanus : Megyész , megyebéli : *Episcopus Diaecesanus* : Megyész Püspök ; *Homo Diaecesanus* : Püspök Embere.
 Diploma : Petsétes Levél ; *Diploma Regium* : Királyi Petsétes Levél.
 Director : Igazgató. *Director Scholarum* : Oskolai Igazgató ; *Director Causarum Regalium* : Királyi Ügyek Igazgatója.
 Directorium : Igazgató Rend ; *vel si pro Dicasterio summatur* : Igazgató Szék.
 Directio aedilis : Építő Igazgatás.
 Dirimens : Felbontó. *Irritans* : Sikeretlenítő. *Dimidium* , *Dimidietas* : Fél , hasonfele.
 Disciplina : Fenyíték vagy Fegyelem. *Militaris* : Hadi. *Religiosa* : Szerzetes.
 Disciplinarius : Fenyítékbéli , vagy Fegyelembéli.
 Disinteressatus : Részre nem hajló.
 Distinctive : Elválasztva , Külön véve.
 Dissimilis : Külömböző.
 Dissimilitudo : Külömböztetés.
 Disparatus : Külön vált , elválasztatott.
 Disparagium Matrimonium : Öszve nemillő házasság.

Dispensare : Fel-szabadítani, ki-osztogatni, szolgáltatni, sáfárkodni.

Dispensatio : Felszabadítás 's a' t. *Dispensatio est vulnus Legis* : A' felszabadítás a' Törvények sebe. *Omnis Dispensatio est strictae interpretationis* : Minden felszabadítás szoros magyarázatú. *Dispensatio pro foro interno* : Belső foganatú, vagy Lelket nyugtató. *Pro foro externo* : Külső foganatú felszabadítás.

Dispositio : Intézet, rendelés, elrendelés, elintézés.

Disputatio : Vetekedés.

Disputative : Vetekedőleg.

Dissolvere : Feloldozni, felbontani.

Dissolutio : Feloldás, oldozás, felbontás, felbomlás. *Dissolutio Contractus* : a' kötésnek. *Sponsalium* : a' kézfogásnak, vagy eljegyzésnek, elbomlása. *Dissolutio matrimonii* : Házasságnak felbontása; *Processus ad dissolutionem vinculi matrimonii suscitatus* : Házasság felbontását követő Per.

Dissolutus : Felbomlott, felén szakadt, feslett.

Diurnum : Napi Bér.

Diurnista : Napi Béres.

Divinatio : Jósolás vagy varáslás.

Divinator : Jósoló, vagy varásló, vagy Jövendelő.

Divisio : El, vagy felosztás; *in Jure* : osztály. *Fraternalis* Atyafiságos. *Legalis* : Törvényes. *Nova Divisio* : Osztály újítása. *Rectificatio Divisionis* : Osztály Igazítás.

Divisionalis: Osztályos, vagy Osztálybéli; *rata Divisionalis*: Osztály rész. *Litterae Divisionales*: Osztály Levél.

Divisus: Megosztatott, osztozott. *Fratres Divisi*: Osztozott Atyafiak. *Indivisi*: Osztatlan. *Bonum divisum*: Osztatott Jószág. *Indivisum*: Osztatlan.

Divortium: Elválás; *totale*: egész, vagy tökéletes. *Partiale*: részben való. *Divortium a Thoro et mensa*: együtt lakástól való elválás. *Divortium a vinculo*: a házassági kötelnek feloldoztatása, vagy *a Romai Katolikusokra nézve*; a sikertlen Házasságban élőknek elválasztatások.

Doctor: Jeles Túdós *Doctor Theologiae*: az Isteni Tudománynak; *Juris*: Törvénynek. *Medicinae*: Orvosi Tudománynak jeles Túdósa.

Doctoratus: Jeles Túdóság.

Dolus: Álnokság.

Dolosus: Álnok vagy Tsalárd.

Dominus: Úr. *Terrestris*: Földes; *Possessionatus*: Birtokos, Földes Úr.

Dominatus: Uraság.

Dominium: Uradalom; Birtok. *Condominium*: *seu commune Dominium*: Köz. *Privatum*: Külön Uradalom, vagy Birtok. *Plenum et directum*: egyenes és teljes. *Dominium utile*: haszonvétel bírása, vagy haszon birtok. *Dominium proprietatis*: Saját Birtoka. *Dominalis potestas*: Uri hatalom.

Dominica: Vasárnap. *Dominica Septvagesimae*: Hetvenes. *Sexagesimae*: Hatvanos. *Quinquagesimae*: Ötvenes. *Quadragesimae*: Negyvenes Vasárnap.

Domus: Ház. *Regnicolaris*: Ország. *Correctoria*: Fenyítő vagy Javító. *Contumaciae*: Egészség kémlő. *Fiduciaria*: Zálogház. *Quarterialis*: Szállás ház. *Religiosa*: Szerzetes. *Parochialis*: Megyés Papi ház. *Comitatensis*: Vármegye háza. *Praetorea*: Váras, Törvény vagy Tanátsház.

Domesticus: Házi.

Donatio publica: Adomány; *privata*: ajándék vagy ajándékozás. *Donatio inter vivos facta*: Élétben tétetett. *Mortis Causa*: a' meghalás esetére tétetett ajándék. *Titulus Donationis*: Adomány oka. *Nova Donatio*: Új adomány *Donatio pura*: ingyen adomány. *Mixta*: elegyes. *Regia*: Királyi. *Palatinalis*: Nádor Ispányi Adomány.

Donatarius: Adományos.

Donationalis: Adományi. *Litterae Donationales*: Adományi Levél.

Dos: Házassági Jutalom, vagy Jegyruha: *Scripta*: kötött. *Legalis*: Törvényes. *Dos Ecclesiastica*: Egyházi Jegyjóság.

Dotare: Jegyjutalmat adni, vagy tartást rendelni. *Qui dormierit cum Virgine ducat eam, vel dotet*: A' kiszüzzel hált, vagy vegye el azt, vagy Jegyjutalmat adjon néki.

Dotatio: Jegyruha; Jegyjószág; Jegyjutalomadás, vagy tartást rendelés.

Dotatus: Jegyruhás, Jegyjószágos, Jegyjutalmassal tartással bíró.

Dubius: Kétséges, kétes, bizonytalan. *Dubius Litis eventus est*: Kétséges a' Pernek kimenetele.

Dubium: Kétség, kétlés; *in dubio pars tutior sequenda*: a' kétségben a' hátorságosabbat válaszd. *Dubium Juris*: Törvényen való, *Facti*: tselekedeten való, kételkedés; *rationabile vel fundatum*: fontos vagy helyes; *irrationabile vel infundatum*: ok nélkül való, vagy helytelen.

Ductus metalis: Határ mente, folyta, vagy menése, folyása.

Duellum: Kettes Tsata, vagy Bajvívás.

Duplex: Kettős, kétféle, kétszeres.

Dupplum: Két annyi; *poena duppli*: két annyi-ba büntetés, vagy követség; *in poena duppli convictus*: két annyi-ba vagy követségben marasztaltatott.

Duplica: Másod felelet.

Duplicare: Kétszerezni.

E.

Edictum: Köz Hirdetmény.

Edictales Termini: Köz hirül tétetett üdő hagyás, vagy hirdettetett üdő szabás.

Effectuare: Eszközölni, elvégezni.

Effectus : Foganat, szülemény meglett dolog. *Effectus Civilis* : Polgári foganat.

Egoismus : Magaszeretés.

Elasticitas : Rúgó erő.

Elasticus : Rúgós.

Elater : Rúgó.

Elenchus : Lajstrom.

Elenchisare : Lajstromozni.

Emanatio Literae : Levél költe.

Emancipare : Felszabadítani.

Emancipatio : Felszabadítás, vagy szárnyára botsátás.

Emancipatus : Felszabadult.

Embrio : Idétlen magzat.

Emenda Capitis : Fő váltság; *linguae* : nyelv váltság.

Emptio : Vétel, vevés, megvevés.

Ens : Valóság. *Entia absque necessitate non sunt multiplicanda* : nem kell haszontalanul szót szaporítani.

Energia : Hathatós Erő.

Epichia : Okos gyanításbéli magyarázat.

Epidemia : Ragadós nyavalya.

Episcopium : Püspöki ház, vagy Püspök Udvara.

Eques : Lovag; *Vitéz. Aurei velleris* : Arany

gyapjas vitéz; *Insignis Ordinis S. Stephani*

I-mi Regis Apostolici magnae Crucis : Szent

István első Apostoli magyar Király jeles Rend-

jének nagy Keresztes. *Parvae Crucis* : Kis Ke-

resztes Vitéze. *Insignis Ordinis Theresiani*

magnae Crucis : Theresia Rendjének nagy Ke-

- resztes; *Parvae Crucis*: Kis Keresztes Vitéze.
Eques auratus: Arany sarkantyús Vitéz.
 Equitatus: Lovag-Had, Sereg, Lovagság, Lovasság.
 Error: Tévelyedés; elvétés. *Error substantialis*:
 a' dolog' állatjának elvétele; *accidentalis non*
vitiat Contractum matrimonii: A' mellékes
 elvétés nem rontja meg a' Házassági kötést. *Er-*
ror in persona facit matrimonium nullum: a'
 személynek elvétele semmivé teszi a' Házasságot.
 Essentia: Állatja; mivolta a' dolognak.
 Estafeta: Nyargaló Pósta.
 Ethica: Erköltsi Tudomány.
 Evincere: Védellemezni, oltalmazni, szavatolni.
 Evictio: Szavatosság, *super Evictio*: Felszavatosság.
 Evictor: Szavatos; *super Evictor*: felszavatos.
Evincendus: szavatosság alatt lévő.
 Evictoratus: Szavatosság.
 Evictionales: Szavatos Levél.
 Evocatio: Idéztetés.
 Evocatoriae Literae: Idéztető Levél.
 Exactio: Sartzolás.
 Examen: Tudakolás; kikérdés, vizsgálás. *Exa-*
men Testium: a' Tanúknak kihalgattatások
 vagy ki kérdeztetések; *examen benevolum*:
 szabad vallatás.
 Exasperatio poenae: Büntetésnek sullyosítása.
 Exassignare: Fizetést kirendelni.
 Exceptio: Kifogás, kikötés, kivétel, ellenzés. *Me-*
ritoria: Derék. *Vana*: Kopasz; *Legalis*: Tör-

vényes; *Protelatoria*: Pert húzó. Késleltető.
Dilatoria: halasztó. *Condensoria*: Pert szállító. *Peremptoria*: Ügy döntő kifogás; *a merito ad exceptiva non datur regressus*: a' derék Dologról, kifogásokra vissza térni nem szabad.

Excessus: Tsin; kikapás; kihágás.

Excessuosus: Tsintalan; kikapó, kihágó.

Excludere: Kizárni; kirekeszteni; kitudni, *Excludere ex possessorio*: kitudni a' Birtokból.

Exclusive: Kizárva; kirekesztve; kizárólag.

Excommunicatio: Egyházi Átok; kirekesztés. *Major*: nagyobb. *Minor*: kisebb; *latae Sententiae*: Ítélet által meghatározott; *ferendae Sententiae*: Ítélettől függő; *ipso facto*: Tselekedettel járó Egyházi Átok.

Excommunicatus: Átokban esett; kirekesztetett.

Executio: Ítélet végrehajtása.

Executionales: Ítélet végrehajtásáról szőlő Levél.

Executor: Ítélet végrehajtó.

Exequens: Végre hajtó, foglaló.

Exemptio: Kivétel, vagy felszabadítás.

Exercitium Juris: Jussal való Élés.

Exhaereditare: Az Örökségből kirekeszteni, vagy kitagadni.

Exhibere: Elő, beadni; által; kézhez adni; *Exhibere Citatorias*: az Idéző Levelet által, vagy kézhez adni.

Exhibitio: Béadás, által, yagy kézhez adás.

Exhibitum: Benyújtatott, előadatott; *Numerus Exhibitorum:* benyújtattaknak, bé adattaknak számok.

Existentia: Létel.

Exmittere: Kiküldeni.

Exmissio: Kiküldés, vagy kiküldetés.

Exmissus: Kiküldetett.

Exordium: Kezdet vagy Eleje.

Exoticus: Szokatlan, esméretlen.

Expedire: Elbocsátani, kiadni, Írásban adni, tovább adni valakin.

Expedio: Had; kiadás, Írásbavétel. *Expedio*

Sacra: Keresztes Had. *Expedio Litterarum:*

Leveleknek kiadások. *Authentica:* hiteles.

Expeditor: Kiadó.

Expeditoratus: Kiadó hivatal.

Expeditoriae super quartalitii solutione: a' Leány negyed kiadásról szólló nyugtató vagy menedék Levél.

Explicitus: Nyilvánvaló, vagy nyilvánságos.

Explicite: Nyilván.

Exponere: Előadni, feladni, panaszlani.

Exponens: Előadó, feladó, panaszló.

Expositio: Kitétel, vagy előadás; *Expositio Actionalis:* a' Vád Levélnek előadása.

Explorator: Kém Kémlő.

Extabulare: A' Jegyző Könyvből kitörlni, vagy extabulálni.

Extensio: Terjedés.

- Extractus: Kiírás, vagy summás foglalat.
 Extra Donationalis: Nem adományi, Adományon kívül való *Dona extra Donationalia*: Adományon kívül szerzett Jószágok.
 Extrahere: Kihúzni, kiírni.
 Extraneus: Külföldi, Idegen vagy Jövevény.
 Extraserialis: Soron kívül való.
 Extirpare: Kiirtani.
 Exstirpatio: Irtás, Irtomány.
 Extra vagantes apud Ecclesiasticos: Az Egyházi Törvény Könyvnek Toldalékja.
 Extravillanum: Ház hely után való Birtok, vagy külső Birtok

F.

- Fabrica: Műves Ház vagy Fabrika.
 Factio: Különtörekedés, tsenpeskedés.
 Factiosus: Különtörekedő, Tsenpeskedő.
 Factor in Commercio: Segéd.
 Facultates vel Bona: Érték vagy Jószág.
 Facultas: Hatalom; Szabadság; Tehetség.
 Faemineus sexus: Leány Ág.
 Faetificatio: Tenyésztetés.
 Falcidia: Lehúzás; Veszteség.
 Falsarius: Költő, rontó, hamisító. Al levél költő.
Falsarius monetae Cusor: Al pénz verő, vagy rossz pénz verő. *Ponderum*: mérték hamisító.
 Fama: Hír.
 Familia: Háznép vagy Tseléd.

Famosus : Hires. *Libellus famosus vel diffamatorius* : Gyalázó Irás.

Fatens : Valló, vallás tévő, felvalló, eladó.

Fassio : Vallás, felvallás, bévallás, örök Levél.

Rationabilitas fassionis : a' felvallásnak helyes vólta. *Fassio necessaria* : kintelen. *simplex* : szükségtelen; *rationabilis* : helyes vagy helyes okon lett. *Perennalis* : örökös vallás. *Revocabilis* : vissza húzható, megmásolható. *Rescindibilis* : felbontható. *Mutua* : viszontag való. *Fraudulenta* : tsalárd.

Fassionarius : Vevő fél.

Fassionales : Örök, vagy Vallás Levél.

Fascis : Tsomó, nyaláb; *Fascis Actorum* : Tsomó Irás. *Literarum* : Levél Tsomó.

Fasciculus : Tsomótska, vagy Kis Tsomó.

Feriae : Szünet napok. *Ordinariae* : Rendszerint valók. *Messoriales* : aratási. *Vindemiales* : Szüreti. *Bachanales* : utolsó farsangi. *Trium majorum Festorum* : Három Fő innepi. Sátoros innepi. *Extraordinariae* : Rendkívül valók.

Festum : Innep. *Festum Fori* : Sátoros Innep. *Festum Chori* : Kari Innep. *Votivum* : fogadásbéli.

Festifragium : Inneptörés, szegés.

Festifragus : Inneptörő, szegő.

Feudum : Szolgálat kötelességével, vagy függelmességgel adatott Jóság.

Fictio Juris : Törvény képzelés.

Fides: Hit; Vallás; Hitel; Lelküség; *Bona Fides*: Jó Lelküség. *Mala fides*: hamis Lelküség. *Bonae fidei possessor*: jó Lelkü; *malae fidei*: rossz Lelkü birtokos.

Fidelis: Hívségtartó, vagy hívséges. *Infidelis*: hívségtelen.

Fidelitas: Hívség.

Fidei Comissum: Hitre bízott.

Fidejussor: Kezes.

Fidejussio: Kezesség.

Fidejussionales: Kezes Levél.

Figura: Kép. *In figura Judicii*: Törvény színelőtt.

Fiscus Regius: Királyi Fiscus.

Fiscalis Regius: Királyi Ügyész vagy Fiscalis.

Fiscalitas: Ura veszett Jóság.

Foedus: Frigy, szövetség. *Foedus defensivum*: Oltalmazó. *Offensivum*: Megtámadó.

Foederatus: Frigyes, Szövetséges.

Foenetum: Kaszálló.

Forma: Forma; *in forma probante*: hitelesen.

Formalis: Valóságos, formás.

Formalitas: Szertartás; Rendtartás; Szabás. *Formalitas intrinseca*: belső mivolta. *Extrinseca*: külső; *formalitas Juris*: Törvény rendszabása.

Formula: Forma.

Formulare: Példa.

Fornicatio : Paráznaság, paráználkodás, bujálkodás. *Fornicatio adulterina* : Házasságtörés. *Incestuosa* : Vérfertőztetés.

Fornicator : Lator, paráználkodó. Kátzér.

Fortuitus : véletlen, történetből való.

Fortuito : véletlenül, történetből.

Forum : Sokadalmi hely, Biró, Törvény Szék.

Forum competens : illő vagy rendes ítélő Szék.

Incompetens : nem illő. *Competentia fori* :

Törvény Szék illősége. *Forum primae Instan-*

tiae : Első Biróság. *Forum Appellatorium vel*

Revisorium : Felső vizsgáló. *Forum superrevi-*

sorium : Fő Itélő Szék. *Forum externum* : kül-

ső. *internum* : belső; *saeculare* : Világi Tör-

vény Szék. *Ecclesiasticum* : Egyházi Törvény-

Szék, Szent Szék. *Metropolitanum* : Érseki.

Primatis : Primási Szent Szék. *Palatinale* : Ná-

dor Ispányi. *Tavernicale* : Tárnoki. *Fora pe-*

danea : Al Itélő Székek.

Fragmentum : Tördelék; Töredék, futó irás, Tol-
dalék irás.

Fratres gemini : Ikerek, egyhasiak.

Fratrìa : Ángy; Bátya hitvese.

Fraus : Tsalárdság.

Fraudulentus : Tsalárd; Álnok.

Frigidus conjux : Hideg hitves; hideg vérű.

Frigiditas : Hidegvérűség; hitvesi hidegség.

Fundatio : Hagyomány; Örökhagyomány; *saecu-*

laris categoriae : Világi. *Ecclesiasticae Cate-*

goriae aut pia fundatio: kegyes hagyomány.
Fundationalis: Hagymányi; Örökhagyományi;
Bona politico-fundationalia: Polgári Örökha-
 gyományi Jóság; *Cassae fundationales*: Örök-
 hagyományi Pénztárok; *Literae fundationales*:
 Örök hagyományos Levél. *Solutoria fundatio-
 nalia*: Örök hagyományi fizetőházak.

Fundare: Örök hagyományt tenni; szerezni; fel-
 állítani. *Fundare Ordinem Sacrum, Paro-
 chum*: Szerzetet, megyés Papot felállítani; Pap-
 nak tartására örök hagyományt tenni, rendelni.

Fundator: Szerző, hagyó, hagyományozó.

Fundatus: Örökhagyományos, okos, helyes.

Fundamentum: Fundamentom; talpkő; *Funda-
 mentum rei*: dolog veleje; derék dolog.

Fundamentalis: Sarkalatos fő; *Res fundamenta-
 lis*: Fő dolog, Sarkalatos dolog. *Processus
 fundamentalis*: Anya Per. *Ratio fundamen-
 talis*: Fő ok.

Fundus: Fenék; pénz; telek; *fundus nobilitaris*:
 Nemes telek. *Fundus Curialis*: Kurialis, Ne-
 mes telek.

Fustigatio: Páltázás, páltzaütés.

G.

Gazophylacium: Kintstár.

Genealogia: Ágazat, nemzés, származás, ágazatja.

Generalis: Közönséges, általában való, fő Hadi
 Vezér.

Generans: Nemző.

Generatio : Nemzés.

Generatus : Nemzetett.

Genericus : Köznemű ; köznembéli, általjában való.

Gener : Vő.

Genie : Remekelme.

Genus : Nem.

Gentes levare : Sereget gyűjteni ; *Gentium Jus* :
Nemzeteknek Törvényök.

Geographia : Földleirása.

Geometria : Földmérés ; Földmérés Tudománya.

Germanus Frater , Germana Soror : Testvér.

Glos : Férjnek Nénnye , Huga.

Glossa : Jegyzék , Magyarázó Jegyzék.

Gradatim : Lepésenként , Izenként.

Gradus : Iz, léptső. *Gradus Scholasticus* : Tudományi jelesség. *Remotior gradus* : Távolabb. *Proximior* : közelebb való Iz. *Gradus Consanguineitatis* : Atyafiságnak. *Affinitatis* : Sógorságnak Izei. *Gradualis Condescendentia* : Izenként való származás.

Gradualis : Léptsőnként, Izenként való. *Gradualis promotio* : Izenként, sor szerint való előmenetel vagy előmentetés.

Graduatio : Léptetés , Tudományi jelesítés.

Graduatus : Jelesítetett.

Grammatica : Nyelv Tudomány , Nyelv Mesterség,
Nyelv Tanítás.

Granarium : Élészáz.

Grassator : Dühös pusztító.

Gratia: Kegyelem, kegyelem, megkegyelmezés; *viae gratiae*: kegyelem útja.

Grationale: Kegyelembéli.

Grationales: Kegyelmező Levél.

Gravamen: Nehezség. *Gravamina Regni*: Ország sérelmei; nehezségei.

Gubernator: Kormányozó.

Gubernium: Kormányzók.

Gustus: Iz, Izlet, Izelet.

Gymnasium: Al-oskola.

H.

Habitus: Megrögzött szokás, gonoszban megrögzés, természetté vált szokás; *habitus naturalis*: Természetes. *Pravus*: disztelen; *ex frequentatis actibus fit habitus* a' gyakor tselekedetek megrögzött szokássá válnak.

Habituatus: Megrögzött.

Harmonia bona: Tsendes egyetértés.

Haeres: Örökös; *Testamentarius*: Testamentomi; végső Intézetbéli; *Legalis*: Törvényszerint való. *Legitimus*: Törvényes. *Universalis*: Mindenes. *Immediatus*: egyenes, közbevetetlen; *Substitutus*: váró Örökös.

Haereditas: Örökség.

Haereditatio: Örökösödés.

Haereditare: Örökséget nyerni, örökösödni.

Haereditario Jure: Örökös jussal.

Hastiludium: Kopjajáték.

Hermaphrodita: Tsira, két nembéli testü.

Hibrida: Korts.

Homagium: Díj, Hívségfogadás; *Homagium vivi*: elevennek. *Mortui*: holtak Díja. *Homagium fidelitatis*: Meghódolás.

Homicida: Gyilkos.

Homicidium: Gyilkosság; emberölés: *voluntarium*: szántszándékos, eltökélt.

Honestus: Tisztességes.

Honestas: Tisztesség. *Honestas publica*: sógorodás.

Honorarius: Tiszteletbéli.

Homo Regius: Király. *Palatinalis*: Nádor Ispán embere. *Homo Diaecesanus*: megyés Püspök embere. Püspöki megyebéli személy; *Capitularis*: Káptalan. *Conventualis*: Konvent embere.

Horizon: Látáshatára.

Horizontalis: Látáshatári, Viz színével egyenlő.

Hydraula: Vízmérő; *Directio Hydraulica*: Vízmérést igazgató Tiztség.

Hypotheca: Zálog.

Hypothesis: Álatás, feltétel.

I.

Idea: Képzet, képzelet.

Idealis: Képzeti, képzeleti.

Idiota: Tudatlan.

Idiotismus: Nyelv tulajdonsága.

Ignorantia: Tudatlanság; *Ignorantia Juris*: Törvény tudatlanság; *Ignorantia facti*: Tett dolog Tudatlanság. *Culpabilis*: vétkes *Inculpabilis*:

vétek nélkül való; *vincibilis*: meggyőzhető. *Invincibilis*: győzhetetlen; *Crassa*: vastag. *Supina*: Henye. *Affectata*: színlett.

Illegalis: Törvény ellen való.

Illegitimus: Törvénytelen. *Proles illegitima*: Törvénytelen magzat.

Immediate: Közbevetetlen; *mediate*: közbevetőleg.

Immatriculare: Egyházi Anya Könyvbe béírni, köz Lajstromba béiktatni.

Immemorialis: Emlékezhetetlen, emlékezetet felyül haladó.

Immunitas: Szabadság; *Realis*: Vagyonbéli; *Localis*: helybéli; *Personalis*: Személybéli; *Ecclesiastica*: Papi, Egyházi.

Impar: Páratlan, egyenetlen, feletlen.

Impartialis: Részre nem hajló.

Impartialitas: Részre nem hajlás.

Impedimentum: Akadály. *Impedimenta Matrimonii*: Házassági akadályok. *Impedimenta Impedientia*: Gátló akadályok; azok e' következendők: *Tempus sacratum*: Szent Idő. *Vetitum*: Tilalom. *Sponsalia*: előbbi eljegyzés. *Votum*: Fogadás. *Impedimenta Matrimonii Dirimentia*: a' Házasságot eloszlató, felbontó akadályok; úgymint: *Error*: elvétés; *Conditio*: szolgasors. *Votum* szerzetes fogadás; *Cognatio*: Atyafiság. *Crimen*: gonosz tétemény; *Cultus disparitas*: Hit különbözés;

vis: erőszak; *Ordo*: Egyházi Rend. *Ligamen*: fennálló Házasság; *Publica honestas*: Sógordás; *aetas*: gyermekkor. *Affinitas*: Sógorság; *Clandestineitas*: alattomoság; *Impotentia*: Tehetetlenség. *Raptus*: Elragadás.

Impensionale Judicium: Jobbágy hatalmaskodást Itélő Szék.

Imperium: Birodalom, vagy Országlóhatalom.

Impetitor: Megtámadó.

Impetratio: Felkérés. *Impetratio Nobilitatis*: Nemességnyerés.

Implicite: Békötve, Titkon, értetődve.

Imposita: Kivettetett adó.

Impostor: Álnok; Tsalárdkodó.

Impostura: Álnokság, tsalárdság.

Impotens: Tehetetlen.

Impotentia: Tehetetlenség. *Antecedens*: Házasságot előző, előrevaló. *Consequens*: Házasság alatt támadott, következett. *Absoluta et immedicabilis*: általjában való, megorvosolhatatlan; *medicabilis*: megorvosolható. *Respectiva*: a' hitvesre nézve fennálló.

Impraegnatio: Teherbeejtés; *simplex*: merő; *sub spe et promissione futuri matrimonii*: a' házasságnak ígérete alatt lett teherbeejtés.

Imputare: Bétudni, beleszámlálni, vétkültulajdonítani.

Imputatio: Bétudás, beleszámlálás, vétkül tulajdonítás. *Imputatis Imputandis*, *Defalca-*

tis Defalcandis : Bétudván a' bétudandókat, lehajtván a lehajulandókat.

Inactionare : Perbe húzni, Vádlevélbe foglalni, megperleni.

Inactionatus : Megperletett, Perbe húzatott, Vád-Levélbe foglaltatott.

Inadvertenter : Észre vétetlenül, észre nemvéve.

Inadvertentia : Észre nem vevés, észre vétetlenség.

Inhibere : Beszívni, bevenni, magába venni.

Inhibitus : Beszivatott, bevétetett. *Inhibita Conditio* : magába foglaltatott, befoglaltatott, magába érthető kikötés, feltétel.

Incaminare : Elkezdeni, megindítani; *Incaminare Processum* : a' Pert megindítani.

Incantare : Megigézni.

Incantator : Igéző.

Incantatus : Megigézett.

Incapacitas : Birhatatlanság, tehetetlenség. *Incapacitas possessorii* : Jószág Birhatatlansága.

Incarceratio vel Incaptivatio : Tömlöztözés, bészárás.

Incendiarius : Gyújtogató.

Incidens : Ötlés vagy közbenjövetel.

Inclusive : Belevéve, Belerekesztve, bétudva.

Incaestus : Vérség Fertőztetése.

Incaestuosus : Vérség vagy vér fertőztető.

Incolatus : Lakás.

Incompatibilis : Egybe vagy öszve férhetetlen, vagy egybe szerkesztethetetlen.

Incompatibilitas: Egybe vagy öszve férhetetlenség, vagy egybe szerkesztethetetlenség.

Inconsulte: Gondolatlanúl, vgyázatlanúl.

Incorporatio: Egyesítés, öszvekaptsolás.

Incurrere Notam infidelitatis: Hitetlenség vagy hívségtelenség vétkébe esni.

Incrementum: Nevekedés, vagy gyarapodás.

Indebita: Helytelen panasz, vagy kereset; *poe-na indebitae*: helytelen panasz, vagy kereset büntetése; *indebite solutum*: helytelenül, vagy tartozás nélkül fizettetett, vagy vétetett Adósság fizetése.

Indemnissatio: Kármentség.

Indemnis: Kártól ment.

Indemnissatus: Kártól mentetett.

Index: Mutató Könyv, Lajstrom, vagy mutató.

Indicium: Jelentés, Jel, Mutató Jel. *Indicià delicti*: Bűnnek Jelei.

Indictare: Feladni, bévallani, bémondani; *Indicta Nomina, quae contraxisti*: Addfel valdd bé adósságodat.

Indifferens: Határozatlan, vagy sem jó, sem rossz.

Indigena: Hazafiúíttatott.

Indigenatus: Hazafiúítás.

Indisciplinatus: Féketlen.

Indivisus: Osztatlan.

Individuum: Személy.

Indorsare: Reá írni.

Indorsatio: Reá Írás.

- Industria : Szorgalom.
 Inexigibilitas : Bészédhetetlenség.
 Infamia : Betstelenség. *Infamia Juris* : Törvénybé-
 li betstelenség. *Facti* : Tselekedetbeli gyalá-
 zatosság.
 Infamis : Betstelen. *Infamis Columna* : Szégyen-
 kö, vagy Bitófa.
 Infans : Tsetsemő. *Expositio Infantis* : Tsetse-
 mö kitétele.
 Infantia : Tsetsemő, gyermekkor.
 Infula : Püspöksüveg.
 Infulatus : Süveges, *Infulatus Abbas* : Süveges
 Apát.
 Infinitus : Végetlen, véghetetlen.
 Infinitudo : Véghetetlenség, végetlenség.
 Ingenuus : Jó nemű.
 Ingerere : Beavatkozni, Perbe avatkozni.
 Ingerens : Avatkozó,
 Ingressio : Avatkozás; *in Litem* : Perbe való avat-
 kozás.
 Inhibere : Eltiltani, ellenzeni.
 Inhibitio : Eltiltás, ellenzés.
 Inhibitoriae Inhibitorium : Eltiltó Levél, eltiltó
 parantsolat.
 Injuria : Sérelem; *Volenti et consentienti non
 fit injuria* : az akartva megegyezőnek nem tör-
 ténik sérelme.
 Innovatio : Változás, újítás.
 Inoculatio : Bészemzés, béoltás.

Inofficiosus: Barátságatlan vagy Tisztét mulató;
inofficiosum Testamentum: mostoha végső
 intézet vagy Testamentom.

Inofficiositas: Barátságtalanság, vagy Tisztét mu-
 latás; *inofficiositas Testamenti*: végső Inté-
 zetnek, vagy Testamentomnak mostohasága.

Inquilinus: Zsellér; *Domiciliatus*: Házas Zsel-
 lér; *non Domiciliatus*: Házatlan.

Inquirere: Tanút vallatni.

Inquisitio: Tanú vallatás.

Inquisitor: Tanú vallató.

Inquisitus: Visgáltatott, vagy kérdés alatt lévő;
inquiri faciens: visgáltató Fél.

Inscriptio: Lekötés. *Inscriptio pro fidelibus ser-
 vitiis*: hív szolgálatért tétetett vallás, vagy hív
 szolgálatért vallatott Jóság.

Insignia Nobilitaria: Nemesi Tzímer.

Insolidum: Általjában.

Inspectio: Szemrevétel, megtekintés; *Inspectio
 medica*: Orvosi szemrevétel; *Inspectio Cor-
 poris medica*: A' Testnek orvosi szemrevétele.

Installatio vel introductio: Bévezetés, béiktatás.

Instans: Kérő, esedező, folyamodó; *in instanti*:
 szempillantatba, tüstént, izében, hevenyében.

Instantia: Kérelem, Kérő, esedező Levél; *Instan-
 tiae via*: kérelem útja.

Instinctus: Ösztön; *Instinctus naturalis*: Termé-
 szet ösztöne; *artificialis*: gerjesztetett.

Institutio Haeredis: Örököst nevezés.

Institutum : Ügyelet , vagy Ügy út ; *Instituti Con-*
descensio : Az Ügyelet leszállíttatása ; *Conde-*
scendit Institutum : az Ügyelet leszállíttatott ;
Institutum militare : Katona Nevelőház. *In-*
stitutum surdo mutorum : süket némáknak
 Házok ; *pauperum* : szegényeknek Házok.

Instructio : Készület , Mez , Oktatás , Tanítás. *In-*
structio Domestica : Házi készület vagy mez.
Culinaris : Konyha készület.

Instructus : Készületes , készülettel biró.

Instrumentum : Eszköz ; *Instrumenta Literalia* :
 Ok Levelek ; *authentica vel publica* : köz hi-
 telességű ; *privata* : nem közhitelességű ; *Ori-*
ginalia : Eredeti. *Transumpta* : Felesíttetett ,
 másoltatott , másba vétetett ; *Transumptum*
Instrumenti simplex : Ok Levélnek puszta más-
 sa. *Authenticum* : hiteles mássa. *Transumptum*
Judiciale : Törvény előtt készült ; *Capitulare* :
 Káptalan előtt készült más.

Insurrectio : Felülés , Felkelés , fegyverrekelés.

Personalis : személyes ; *Portalis* : Kapuk , Por-
 ták számok szerint való.

Intabulare : Feljegyezni ; *Intabulare Debitum* :
 adósságot elsőség végett feljegyezni.

Intabulatio : Beiratás , feljegyzés.

Intabulatus : Beiratott , feljegyzetett.

Integritas : Épség , Egészség.

Intemeritas vitae : Fedhetetlen élet.

Intentio : Szándék. **Actualis** : valóságos, tetteljáró, munkás. **Habitualis** : megrögzött ; **primaria** : Fő. **Secundaria** : Mellékes.

Interdictum : Tilalom.

Interessentia : Haszonra nézés.

Interessatus : Haszonra néző ; **Disinteressatus** : Hasznót nem kereső , vagy egyenes.

Interitus : Enyészet.

Interpretatio : Magyarázás. **Authentica** : Törvényes. **Usualis** : szokásbéli. **Doctrinalis** : Tudósnak értelmek vagy Tudós magyarázat.

Interregnum : Királyság szünete.

Interusurium : Interes ; Uzsora , Kamat.

Intestatus : Intézetlen vagy Testamentum nélkül ; *ab intestato* : intézetlenül.

Intimare : Értésre adni.

Intimatum : Intéző Levél.

Intoxicare : Megétetni.

Intoxicatio : Megétetés.

Invagiare : Béhajtani.

Invalidare : Erőteleníteni, foganatlanítani, sikeretleníteni : megrontani , felbontani.

Invalidatio : Sikeretlenítés , foganatlanítás , erőtelenítés 's a' t.

Invalidabilis : Sikeretleníthető , foganatlanítható , erőtelenítethető , felbontatható , megrontatható.

Invalidus : Foganatlan, sikeretlen, erőtelen ; *Jure nullum* : Törvény szerint foganatlan.

Inventum : Találmány.

- Inventare: Feljegyzeni.
 Inventatio: Feljegyzés.
 Inventarium: Jegyző Lajstrom vagy Inventarium.
 Investigatio: Visgálás.
 Investigans: Visgáló, visgálódó.
 Investitio: Investitura: valamibe fordított pénz, Érték, valamin fekvő Érték, pénz; *investitio in Domum facta*: Házba fordított; *Investitio allaturae in Communem aeconomiam*: a' köz gazdaságba fordított Hozomány. *Investitura in Jure Ecclesiastico*: béöltöztetés, vagy béöltöztető Levél.
 Investitus: Benne, rajta fekvő.
 Investitionem reluere: a' rajta fekvő pénzt vissza téríteni.
 Invitatio: Meghívás.
 Invitatoriae: Meghívó Levél.
 Involucrum: Boríték, Héj.
 Involutio: Szövevény, vagy békázás.
 Janitor: Ajtónálló.
 Judex: Bíró. *Pedaneus*: Al. *Primae Instantiae*: Első. *Appellationis*: Felsőbb. *Ordinarius*: Rendszerint való. *Extraordinarius*: Rendkívül való. *Delegatus*: Megbízott, vagy bíráltatott Bíró.
 Judices Regni Ordinarii: Ország Fő Biráji; *procedens*: Itélő; *exequens*: Végrehajtó, foglaltó. *Competens*: Illő, illető. *Incompetens*: nem illő, nem illető.

Judicatus : Biróság. *Competentia Judicatus* : Biróság illetősége; *incompetentia* : nem illetősége. *Condescensio Judicatus* : Biróság le szálítása; *Condescendit Judicatus* : a' Biróság le szállíttatott.

Judicialis : Birói, Törvényes.

Judicium : Biró Szék, Itélő Szék, Törvény, Törvény Szék, Ítélet; *octavale* : nyoltzados; *plenum* : teljes számú; *montanum* : Bánya Törvény Szék. *Judicium Regale* : Királyi Biróság. *Judicium Palatinale* : Nádor Ispáni Törvény Szék. *Judicium Delegatum* : megbízott, bíráltatott. *Judicium Statarium* : nyomon büntető Itélő Szék. *Judicium sanguinis* : Vér Biróság. *Judicium impendere* : Igazságot szolgáltatni.

Juramentum : Hit, Esküvés. *Promissorium* : ígérő. *Assertorium* : erősítő állító. *Judiciale* : Törvény előtt, vagy Biró Széken tétetett; *extra Judiciale* : Törvény kívül tétetett *necessarium* : szükséges, elmellőzhetetlen. *Revelatorium* : Felfedeztető. *Litis decisorium* : Ügy döntő, vagy pert végező. *Purgatorium* : Vádkentő, Tisztító. *Suppletorium* : pótoló. *Corporale* : kéz emeléssel tétetett. *Voluntarium* : önként való; *oblatum* : ajánlott. *Delatum* : megkínált; *relatum* : vissza ajánlott. *credulitatis* : hihedelmeztető. *Calumniae* : Patvar hit. *Decretale* : Törvényes. *Juramentum offerre* :

Hitet ajánlani; *deferre*: hittet vissza kívánni; *submittere*: Hit letételt Biróra bízni.

Juridicus: Törvényes. *Juridicum remedium*: Ügy orvosló mód.

Jurisconsultus; Jurisperitus: Törvény tudó; Törvény tanító.

Jurisdictio: Hatalom Felsőség. *Jurisdictio Civilis*: Igazságot szolgáltató Polgári Hatalom. *Militaris*: Katonai. *Ecclesiastica*: Egyházi.

Juristitium: Törvénytelen.

Jus: Igaz, Igazság, Jus hatalom; *quaesitum*: szerzett; *proprium*: tulajdon; *alienum*: más, *praetensivum*: állított, vagy képzelgetett; *reale*: Birtokos, valóságos; *virtuale*: várandó; *personale*: személybéli, személyes; *successionale*: Örökösödés Jussa; *perennale*: örök. *Temporaneum*: Ideig való; *validum*: erősfoganatos. *Invalidum*: erőtelen foganatlan; *Ordinarium*: Rendszerént való; *extra Ordinarium*: Rendkívül való; *radicale* gyökeres. *Capillare*: Hajadoni Jus, vagy hajadoni járandóság; *Viduale*: Özvegyi; *Jus coacquisitionis*: köz szerzeményi; *Jus in rem*: sajátság; *Jus ad rem*: köztartás; *Jus postliminii*: helyre állott előbbeni Jus; *Jus montanum*: Hegy vám; *Jus Majestaticum*: Felsőség Jussa; *Jus Gladii*: Főbenjáró hatalom, vagy szabad Ispánság. *Jus exclusivum*: mással nem közös, vagy mást kizáró. *Ex jure procedere*: Gyökeres örökséget

keresni ; *de Jure possidere* : Törvényesen birni ; *Jura fundamentalia Regni vel Constitutionalia* : az Országnak sarkalatos vagy alkotmányos Törvényei. *Jus sumptum pro Jurisdictione* : Hatalom.

Jus sumptum pro Lege : Törvény. *Jus naturae* : Természet Törvénye. *Divinum* : Isteni. *Humanum* : Emberi. *Civile* : Polgári. *Criminale* : büntető, fenyítő. *Ecclesiasticum* : Egyházi Törvény. *Jus Gentium* : Nemzeteknek Törvényök. *Jus Publicum* : Alkotmányi Törvény. *Jus Publicum Universale* : Birodalmak alkotmányok. *Jus naturae Eticum* : Természetnek Erköltsi Törvénye. *Jus naturae Oeconomicum* : a' Házi Társaságoknak Természeti Törvények. *Jus naturae Politicum* : a' Polgári Társaságoknak természeti Törvények. *Jus Commune* : Közöséges. *Privatum* : Különös; *Scriptum* : Iratott; *non scriptum seu consuetudinarium* : nem iratott vagy szokásbéli Törvény. *Jus Patrium* : Hazai; *Tavernicale* : Tárnoki; *Fortioris* : Erő Törvénye.

Item sumptum pro Collectione Legum : Törvény ; Könyv ; *Corpus Juris* : Törvény Könyv *Hungarici* : Magyar. *Canonici* : Egyházi. *Civilis* : Polgári Törvény Könyv. *Codex Criminalis* : Büntető vagy Fenyítő Törvény Könyv; *Tripartitum* : Hármass Törvény Könyv;

Pro-

Prologus Tripartiti: a' Hármass Törvény Könyv eleje, vagy elől járó beszédje.

Item sumptum pro Tribunali: Törvény Szék, Ítélet, Törvény Szék. *Coram et in Jure stare*: Törvény vagy Törvény Szék előtt meg jelenni; Törvényt állani. *Juri exhibere*: a' Törvény Széknek beadni, bemutatni; *in Jus vocatus*: Ítélet, Bíró, Törvény; Törvény Szék elejébe idéztetett; Perben idéztetett.

Justitia: Igazság. *Commutativa*: költsönös; *Distributiva*: mérséklő; *Vindictiva*: Fenyítő; *Justus*: Igaz vagy Igazságos.

L.

Labyrinthus: Tsalkert, vagy Tömpeleg.

Larva: Álortza, alakosság; *Convictus in Larva*: Alakosságban marasztaltatott.

Larvatus: Álortzás.

Latens Jus Regium: Királyi lappangó, vagy rejtekben lévő Jus.

Lateraliter: Oldalaslag.

Laterisatio: Oldal számítás.

Laterisare: Oldal számot öszve venni vagy vetni.

Latrocinium: Útonálló rablás, vagy Latorság.

Latus: Oldal; *in computu*: oldalszám; *Latus Translatum*: által tétetett oldal, vagy tulsó oldalszám.

Laudemium: Engedelem Bér.

Lecta Notarialis : Jegyzői aláírás, vagy felolvasás. *Lectum et extradatum* : Felolvastatott, és kiadattatott. *Lecta Judicialis* : Törvény előtt lett felolvasás.

Lecticalis Proventus : Ágy Bér, Pár Bér.

Legalis : Törvényes.

Legare : Hagyni.

Legatarius : Hagyományos.

Legatum : Hagyomány; *pium* : Kegyes. *Saecularis Categoriae* : Világi.

Legatio : Követség. *Legationis Secretarius* : Követség Titoknokja vagy Titkosa.

Legatus : Követ. *Ordinarius* : Rendszerint való; *Extraordinarius* : Rendkívül való; *Legatus natus* : Pápának örökös követje.

Legislativum Corpus : Törvény tévő vagy hozó Test.

Legitimationis : Törvényesítés.

Legitimare : Törvényesíteni; Törvényhez alkalmaztatni.

Legitimus : Megtörvényesített. *Proles legitima* : Megtörvényesített Gyermekek.

Legitimus : Törvényes. *Legitima aetas* : Törvényes kor. *Legitima proles* : Törvényes magzat.

Legio : Sereg. *Confiniaria* : végvidéki, vég helyi; *Praesidialis* : vár őrző.

Legulejus : Törvénytudakos.

Leno : Kerítő.

Lenocinium : Kerítés.

Leprosus : Bél poklos.

Levata Causae: Per felvétele. *Levata ex paribus*: Írások mássaikból, vagy Írásoknak mássaikból lett felvétele.

Lex: Törvény; *positiva*: maghagyó; *negativa vel prohibens*: tiltó; *paenalis*: Büntető; *pure poenalis* tsupán büntető; *mixta*: Elegyesen büntető; *Irritans*: sikeretlenítő; *fundata in praesumptione*: gyanításon épült; *Criminalis*: Büntető vagy gonosztévőket érdeklő; *promulgatio Legis*: Törvény kihirdettetése; *acceptatio*: elfogadtatása; *Cessatio*: önként való megszűnése; *surrogatio*: felváltatása; *abrogatio*: eltörletése, vagy egész eltörletése. *Derogatio*: részszerént való eltörletése vagy megmásoltatása. *Ignorantia*: Tudatlansága. *Interpretatio*: magyarázatja. *Dispensatio Legis*: Törvény alól való feloldozás. *Legi derogare*: a' Törvényt fogantatlanná tenni. *Legem abrogare*: a' Törvényt eltörteni.

Liber: Könyv; *in folio*: egész Levélben, *in quarto*: négyrétű; *in octavo formato*: nyóltz rétű formában való Könyv. *Liber mercantilis*: kereskedésbéli; áros, jegyző Könyv, vagy áros Könyv.

Liber: Szabad.

Libertas: Szabadság.

Libertinus: Szabados.

Libellus: Könyvetske, Írás, Levél. *Libellus*: *Actionalis*: Vád Levél. *Libellus suplex*: Könyörgő, vagy esedező Levél. *Famosus*: Gyalázó Írás.

Licentia: Engedelem, zabolátlan, féketlen, Szabadság, Zabolátlanság, Féketlenség.

Licentiatuus: Szabadságos Szabados, szabadsággal bíró; *licentiatus Juris*: Törvénynek szabados Tanítója. *Licentiatus Miles*: Szabadságos, vagy szabadsággal bocsátatott Katona.

Licitare: Kótyavetyézni, Kótyavetye által adni vagy venni.

Licitatio: Kótyavetye.

Licitans: Kótyavetyélő.

Licitationale pretium: Kótyavetyebéli ár; *proclamator Licitationis*: Ki kiáltó, Kajdász.

Lignatio: Faizás. *libera Lignatio*: Szabad Faizás.

Ligamen Ligatura: Kötés, Rapots.

Limitare: Árrát szabni, meghatározni.

Limitatio: Árrszabás, betsrovás.

Linea: Vonás sor; *linia recta*: Egyenes; *inaequalis*: Egyenetlen. *Collateralis*: Oldalaslag való, vagy mellékes; *ascedens*: Felmenő, vagy nemző; *descendens*: Lemenő, vagy nemzetett; *aequalis*: egyenlő.

Liquidare: Elő számolni.

Liquidatio: Elő számlálás.

Liquidus in Jure: Írásban elesmért szembe való.

Lis: Per. Törvénykezés. *Lis brevis*: Rövid Törvénykezés. *Lis longa*: Huzomos Törvénykezés. *Processus brevis Litis*: Rövid Törvénykezései vagy folyású. *Processus longae Litis*: Huzomos folyású Per. *Litis Incaminatio*: Per tá-

masztás vagy Rezdés. *Litis Contestatio*: Pernek elfogadása. *Pendentia Litis*: Perfolyta, vagy fenállása. *Lite pendente nihil innovandum*. A' Perfolyta alatt vagy perfolytában változtatásnak vagy újításnak helye nem lehet.

Litigans : Perlekedő, Peres Fél.

Litigatio , Perlekedés.

Litera: Levél.

Literae Adjudicatoriae: Odaitélő: *Sententionales*:

Ítélet Levél. *Executionales*: Foglálás, foglalásról, végre hajtásról szőlő. *Testimoniales*:

Bizonyító vagy Tanú Levél. *Ablicentionales*:

Felszabadító vagy szabadságos, vagy szabadságra eresztő. *Dimissorialis*: elbotsátó. *Passuales*:

Utazó, úti Levél. *Metales*: Határ. *Reambulatoria*:

Határjáró; *Divisionales*: Osztály,

Fassionales: Bévalló. *Inhibitoriae*: tiltó. *Regales*:

Ország Gyűlésre idéző. *Donationales*:

Adományi. *Statutoriae*: Iktató. *Arendatitiae*:

Haszonbérő; *grationales*: Kegyelem Levél.

Transactionales: Béke, Kötési. *Obligatoriales*:

Adóssági. *Cambiales*: Tsere. *Praesidiales*:

Elölülői. *Emptionales Venditionales*: Alku.

Jurisdictionales: Egyházi Hatalom Levél. *Communicatio Litterarum*:

Ok Levelek Közlések. *Requisitoriales*:

Megkérő. *Salvi Conductus*:

Oltalom. *Assecuratoriales*: Bátorságosító. *Invitatoriae*:

Meghívó, hivogató Levél. *Evictionales*:

szavatos; *Pignoratitiae*: Zálog; *Ces-*

sionales: által engedő Levél. *Revisionales Literae*: kortbizonyító, vagy kor Levél. *Repetitio Literarum*: Levélkövetés; *Transumptio Literarum*: Leveleknek hiteles mássok vétele; *Apographum Literarum*: Levél mássa; *Literarum violatio*: Levél feltörése; *ide értetődnek Interceptio*: Levél elfogása, kézrekerítése; *Dententio*: letartóztatása; *Suppressio*: el-
sikkasztása.

Literalia Instrumenta: Ok Levelek.

Localis: Helybéli.

Localitas: Helytáj, vagy fekvés.

Locatio: Bérbeadás.

Locans: Bérbeadó.

Locumtenens: Helytartó.

Locumtenentialis: Helytartói.

Locus: Hely. *Locus credibilis*: Hiteles hely; *Locus delicti*: Bűn hely. *Locus suplicii*: vesztőhely. *Locus Domicilii*; *Habitationis*: Lak hely; *Locus originis*: Eredeti hely.

Lucrum: Nyereség; *Lucrum turpe*: Galád, alacson, rút, otsmány nyereség; *Cessans*: megátoltatott; *moderatum*: mérsékeltetett.

Lues: Dög. *Lues venerea*: Búja dög.

Lunaticus: Havas; *amens*: tébolodott vagy esztelen; *Stultus*: Bolond. *Furiosus*: Dühös Bolond.

Lupanar: Bordélyház.

Luxus: Fényűzés.

Lyceum Episcopale: Püspöki köziskola.

M.

Machinatio : Altörekedés , vagy tsalárd igyekezet ;
machinatio in mortem uxoris Hitves halálá-
 ra való törekedés.

Magazinum : Tsür vagy Élés Ház.

Magia : Boszorkánság , Búbájosság , Babonaság.

Magicus : Boszorkányos , Búbájos , Babonás.

Magnas : Ország Nagygya.

Magister : Tanító , Túdalmas , Mester.

Magistratus : Köztiszség , vagy Tisztviselőség ;
Comitatensis : Vármegyebéli Köztiszség ; *Ci-
 vicus* : Városi ; *oppidanus* : Mezővárosi Ta-
 náts.

Magistratualis : Köztisztviselő , nagy Tisztviselő.

Majoratus : Elsőszületség. *Bona Majoratus* :
 Elsőszületség Jósága.

Majorennis : Felserdült , vagy Legénykorú.

Maleficio : Bájolás , kötés , ártalom , gonosztétel ,
 kártétel. *Maleficia Loci* : Helység Terhei vagy
 szenvedései.

Maleficus : Bájoló , Büvölő , Kötő , Gonosztévő.

Malitia : Roszaság , Gonoszság ; *malitia supperat
 aetatem* : mohón korosodik.

Mandans : Parantsoló.

Mandatarius : Megbízott személy.

Mandatum : Parantsolat. *Judiciale* : Birói. *Seque-
 stratorium* : Zárató , vagy Zár , vagy Tilalom
 alá vető. *Sequestri Reseratorium* : Zárt oldozó ;

prorogatorium : Törvény üdöre halasztó ; *moratorium* : fizetést késleltető. *Transmissionale* : általküldető. *Evocatorium* : idéző. *Compulsorium* : Hiteztető, vallató. *Requisitorium* : felkeresztető. *Dilatorium* : halasztó. *Inhibitorium* : Biróságtiltó. *Declinatorium*, *Relegatorium* : más Törvény Székre utasító ; *Cassatorio Continuatorium* : Ítélet törléssel folytattató. *Suspensorium* : felfüggesztő. *Relaxatorium*, feloldozó. *Executorium* : foglaltató, vagy végrehajtható ; *Correctorium* : Foglalást vagy végrehajtást igazíttató ; *Renovatorium* : Ítélet Újító ; *Repositorium* : visszatérítő ; *Cassatorio Re-executorium* : visszafoglaltató *Acceleratorium*, *vel promotorium* : siettető ; *Superabundans* : Felesleg való. *Fulminatorium* : Fenyegető ; *Interpraetatorium* : magyarázó ; *Statutorium* : béiktató. *Reambulatorium* : Határt járató ; *Admonitorium* : kínáló, megintő. *Canonico monitorium* : Törvényesen megintő. *Captivatorium* : letartóztató, vagy fogságbaejtő. *Protectionale* : óltalmazó. *Delegatorium* : megbíráló ; *novi cum gratia* : Per újításra kegyelmező. *Brachiale* : Erőhatalommal véghez vitető, vagy Erő hatalmat rendelő. *Resuscitatorium* : Felélesztő. *Mandatum seponere* : a' parantso-
latot félre tenni. *Relegare ad forum Contradictorium* : a' Feleknek vetélkedések alá bocsátani. *Mandatum exspiravit* : a' parantso-

lat erejét veszttette. *Mandatum cum insolitis clausulis expeditum*: szokatlan kifejezésekkel költ parantsolat.

Mania : Örültség.

Maniacus : Örült.

Manipulare : Kezelni , folytatni.

Manus : Kéz. *Manus judiciaria* : Biró kéz ; *ad manus Judiciarias tradere* : Biró kézhez által adni.

Manuscriptum : Kézirás.

Manutentio : Fentartás.

Mappa : Föld abrosza.

Mappatio : Föld színének felvétele , vagy lerajzoltatása , vagy ábrázoltatása.

Marca : Marka vagy Gira ; *Marca gravis ponderis* : nehéz ; *levis ponderis* : könnyű Gira, vagy Marka.

Marcalis : Girás , Markás , Birságos. *Processus Marcalis* : Birságos , vagy Birságot követő Per.

Maritalis : Férjt illető.

Maritata : Férjes , vagy Férhez ment.

Maritus : Férj.

Massa : Érték vagyon ; *Massae Curator* : Érték gondviselője.

Materia : Szer , Műszer.

Materialia pro aedificiis : Műszerek.

Materialista : Fűszer árros.

Maternus : Anyai. *Jus maternum* : Anyai örökség vagy Jus.

Matertera: Anyám Nénnye vagy Huga; *Matertera magna*: Ükőmnek Nénnye, vagy Huga.

Matricula: Egyházi Anyakönyv. *Extractus matriculae authenticus*: az Anyakönyvnek hiteles kiírása.

Matrimonium: Házasság. *Legitimum*: Törvényes; *Illegitimum*: Törvénytelen; *licitum*: szabad; *verum*: valóságos; *validum*: fogantatás, sikeres; *invalidum*, *irritum*, *nullum*: fogantatlan sikeretlen; *ratum*: szerzése szerint helyes; *Consummatum*: elhalást értt; *Publicum*: nyilván való; *Clandestinum*: alattomos; *Matrimonium Conscientiae*: Bal, vagy titkos Házasság; *putatum*: vélt Házasság; *indissolubilitas matrimonii*: a' Házasságnak felbonthatatlansága. *Vinculum matrimonii*: Házasság kötele, vagy Házassági szövetség. *Processus ad declarandam matrimonii nullitatem ex defectu Consensus, aut ex Capite impotentiae perpetuae, et immedicabilis suscitatus*: a' Házasság sikeretlenségének elhatározására, szabad megegyezésnek fogyatozása, vagy a' megorvosolhatatlan tehetetlenség miatt indított Per. *Divortium quoad Thorum et mensam perpetuum*: az együtt lakástól való örökös elválasztás; *Temporaneum*: ideig való; *accusare matrimonium*: a' Házasság sikeres voltát kérdésbe venni; *Conciliare matrimonium*: Házasságot szerezeni; *turbare*:

háborgatni; *matrimonii turbator*: Házasság háborgatója, vagy rontója; *poenaurbationis matrimonii*: Házasság háborgatásának vagy rontásának büntetése. *Matrimonium defendere*: a' Házasságot védelmezni. *Defensor matrimonii*: Házasság védelmezője; *matrimonium mixtum*: elegyes Házasság.

Matrimonialis: Házassági. *Processus Matrimonialis*: Házassági Per.

Matruelis: Anyám Bátyjának magzatja.

Mechanica: Élő mesterség, vagy kézi mesterségeknek Tudományok.

Mediator: Közbejáró.

Mediatus: Közbe vettetett.

Medicina: Orvosság, orvosi Tudomány.

Medicus: Orvos.

Medietas: Hasonfél, vagy fél.

Medium: Eszköz, szer, közép.

Medius: Fél, középső.

Mediocre: Középszerű.

Mediocritas: Középszerűség.

Melancholia: Komor, nehéz kedv, komorság.

Melancholicus: Nehéz vagy Komor kedvű.

Melioratio: Javítás.

Mensis: Hó, Holnap.

Menstruus: Hói, Havi, Holnapi.

Mensura Regalis: Királyi mérték.

Meritum: Érdem, Bets. *Meritum rei vel Causae*: Dolog vagy Per veleje; *in merito agere*:

a' Derék dolgot vagy a' dolog velejét vitatni; *meritorie rem assumere*: a' dolog velejéhez látni; *in merito defendere*: magát a' fő dologra nézve védelmezni. *Meritoria Sententia*: a' dolog velejét érdeklő Itélet. *Sententiam in merito approbari*: az Itélet a' dolog velejére nézve helyben hagyatik.

Methodus: Mód, rend, rendszabás.

Metus: Félelem, *gravis*: felette való vagy nagy; *levis*: tsekély; *Cadens in Constantem virum*: Bátorszívű Férfit is meg tántorító, vagy retentő; *juste incussus*: igazságosan; *injuste*: igazságtalanúl okoztatott. *reverentialis*: Tiszteletből eredett; *metus gravis cadens in constantem virum tollit voluntarium*: a' Bátorszívű Férfit is megrettenthető nagy Félelem előli a' szabad akaratot, vagy választást; *metus levis minuit: sed non tollit consensum*: a' tsekély Félelem gyengíti, de el nem öli a' szabad akaratot.

Meta: Határ, Határjel; *metarum erectio*: Határ jelölés, határ hányás; *metarum Reambulatio*: Határjárás; *rectificatio*: Határ igazítás; *meta Capitalis*: Fő vagy derék határ Jel; *meta intercalaris*: mellék vagy közben fekvő határ Jel.

Metatio: Határzás, határ jelölés.

Metalis: Határbéli.

Miasma: Döglelet.

- Minera : Ásvány. *Stuffa mineralis* : Értz göröngy.
Minorennis : Gyermekkorú.
Misantropus : Embergyűlölő.
Misericordianus : Irgalmas , vagy gyógyító Barát.
Mixtura : Keverék.
Modalitas : Mód, szer.
Moderamen inculpatæ Tutelæ : Szabad maga védelme, vagy vétek nélkül való maga védelme.
Monachus : Magános , vagy egyes Barát.
Monarchia : Egy Fő országlás.
Monasterium : Monostor.
Moneta : Veretett pénz; pengő pénz.
Monopolium : Mások kirekesztetéseikkel fenálló kereskedés.
Mons : Hegy.
Montanus : Hegyi.
Montanisticus : Bányai, Bányabéli, Bányászi.
Moralis : jó Erkölsű.
Mores : Erköls ; *more consuetudo* : szokás szerint.
Morosus : Komor, késedelmes ; *morosus Debitor* : Késedelmes, vagy rest adós , vagy fizető ; *morosa emendatio* : Késedelmes Javulás. *Morosi Reparatores communium aedificiorum* : Köz Épületeknek késedelmes Igazítói vagy igazítását késleltetők.
Motivum : Indító ok.
Mulcta : Maratság vagy Birság.
Multiplex : Sokféle.
Multiplicatio : Sokszorozás, vagy sokadalmazás

Multiplicare : Sokasítani, sokszorozni, szaporítani.

Multitudo : Sokság, sokaság,

Mundus Muliebris : Aszszonyi Ékesség.

Mutilatio : Tsonkítás, vagy Bénítás.

Mutuare : Hitelbe adni, hitelezni, hitelbe venni.

Mutuans : Hitelező.

Mutuatarius : Hiteltvevő.

Mutuum : Hitel, Hitelezés, költsönöztetett; *Mu-*

tua Successio : Költsönös örökösödés.

N.

Natura : Természet.

Naturalis : Természet szerint való.

Naturalia : Termékek *In naturalibus praestare* :

A' tartozást természetben megadni. *In natura praestare* : Természetiben, vagy maga Nemében megadni.

Natio : Nemzet.

Nationalismus : Nemzeti Tulajdonság, vagy Nemzetiség.

Nausea : Tsömör.

Naulum : Rév Bér.

Necessarius : Szükséges. *Necessarium in se* : VOLTAKÉPEN, vagy ön magában szükséges; *necessarium per accidens secundum quid* : bizonyos tekintetből szükséges.

Necessitas : Szükség.

Negligere : Elmúlasztani.

Neglectus: Elmúlasztatott; *neglecta praemonitio*: elmúlasztatott Törvényes megkínálás.

Negligentia: Túnyaság, Késedelem.

Neoaquistica Commissio: A' Jussóknak újonnan való megvizsgálásokra kirendeltetett Biztosság; *Bona neoaquistica*: újabb bébizonyítás alá esett Jóságok.

Nepos: Onoka; Onokafi. *Nepos ex filio*: fiútól való Onoka; *Nepos ex filia*: Leánytól való Onoka; *Nepos ex fratre*: Bátyától vagy Ötséttől való Onoka. *Nepos ex Sorore*: Nénnyétől vagy Hugától való Onoka.

Nepotismus: Onoka kedvellés, vagy vérségre nézés.

Negative: Tagadólag,

Negativa: Tagadás.

Nonens: Nem valóság.

Norma: Rendszabás.

Nota: Jegy, Billeg; *in Jure*: Pártütés. *Nota infidelitatis*: Hazasértés, vagy árulás, vagy hivatelség neme. *Nota perduellionis*: pártütés; *Nota Correspondentialis*: értekező Levél.

Notorius: Elhiresedett, Tzégéres, Pártütő; *Delictum notorium*: Tzégeres nyilvánosságos Bűn.

Novellaris Lex: Újabb Törvény.

Noverca: Mostoha Anya.

Novercari: Mostoháskodni, Mostahálkodni.

Novisans: Újító Fél.

Novisatus: Újíttatott Fél.

Novum: Per újítás.

Numerisare: Számmal jegyzeni.

Numerosus: Számos.

Numerositas: Számosság, vagy Feles szám.

Numisma: Emlékeztető pénz.

Nuncius: Követ. *Nuncius apostolicus*: Pápa Rend szerint való követje.

Nunciatura: Római követség, vagy Római követség Háza.

O.

Objectio: Ellenvetés; *solvere objectiones*: az ellenvetések bontogatni, megfejteti.

Objectum: Tárgy; *materiale*: Testi, vagy Tévő; *formale*: állató.

Obligatio: Kötelezés, köteleesség, lekötés, Tartozás, adósság Levél. *Personalis*: személyes; *realis*: dolgot illető, vagy Birtokhoz köttetett; *mixta*: elegyes: *mutuum levare sub obligatione Bonorum selectiva*: Szabadon választandó Jószágainak elkötések mellett adósságot tenni.

Obligatoriales: Kötelező, adósság Levél.

Obligare: Kötni, kötelezni, lekötni, lekötelezni. *Obligare Bona sua*: lekötni a' Jószágot. *Obligare semet in solidum*: magokat egymásért lekötelezni.

Obsoletus: Avúlt.

Obsit seu Literae Dimissoriales: Elbotsátó Levél.

Obsterix: Bába.

Obstetricator: Bábálkodó.

Obstetricatio : Bábálkodás.

Obtutus : Tekintet.

Oculata : Szemrevétel.

Octava : Nyoltzad. *Octava festi* : Innep nyoltzadja.

Octavalis : Nyoltzados.

Offensa vel Offensio : Bántás, sértés, megbántódás.

Offensive : Bántólag, megtámadólag. *Offensivum Bellum* : megtámadó hadakozás, Háború.

Officialis : Tiszt; *militaris* : Hadi; *Civilis* : Polgári; *Subalternus* : Al; *Cameralis* : Kamera-
lis, vagy Kintses Tári Tiszt. *Officialis Domin-
nalis* : Uraság Tisztje.

Officium : Tiszt, Tiztség, Hivatal. *Officium Pro-
visoratus* : Tisztartói. *Frumentariatus* : Kasz-
nárság, vagy Kasznárbéli Tiztség. *Ex officio* :
Tiztképen, Hivatalból.

Officiosus : Hivatalos, hivatalbéli, szolgálatos,
Kész szolgálatú, Barátságos.

Onus : Bér, Terh : Büntetés; *Onus revocationis
Procuratoris* : Prókátori állítás tagadásának Di-
ja; *onus reale* : valóságos, vagy Jószágon fekvő;
Personale : Személyes Teher, adósság, tartozás.

Opifex : Kézművész, Kézműves, Mesterember.

Oppignoratio ; Elzálogosítás lásd *Pignus*.

Oppignorans : Elzálogosító.

Opinio : Vélemény.

Oppositio : Ellentállás.

Oppugnare : Ostromolni, vitatni.

Oppugnatio : in Scholis : Vitatás.

Optio : Szabad választás.

Oratio : Beszéd, Könyörgés.

Orator : Szólló, vagy követ.

Ordinare : Rendelni, elrendelni, rendbe szedni, rendelést tenni, felszentelni, Papot szentelni.

Ordinatio : Rendelés, elrendelés, parantsolat, elintézés. *Ordinatio sacra* : Papszentelés.

Ordinans : Rendelő, elrendelő, elintéző, Papszentelő, *a' katonaknál* parantsolat hordó.

Ordinatus : Rendes, rendszerető, rendeltetett, felszenteltetett.

Ordinarius : Rendszerint való, Közönséges. *Ordinaria Juris via* : A' Törvénynek szokott Útja.

Ordinarie : Rendszerént, Közönségesen.

Ordo : Rend. *Militaris* : Hadi ; *Equestris* : Vitézlő, Nemesi. *Civilis* : Polgári. *Ecclesiasticus* : Papi. *Religiosus* : Szerzetes rend. *Ordo St. Francisci* : Szent Ferentz szerzete. *Dominicanorum* : Szent Domonkos. *S. Pauli primi Eremitae* : Első Remete Szent Pál. *Scholarum Piarum vel Piaristarum* : kegyes Oskolák szerzetek ; *Sacer et exemptus Ordo Benedictinorum* : Szent Benedek szabados szerzete. *Sacer Candidus et exemptus Ordo Praemonstratensium* : Szent Norbertnek Szabados és fejér szerzete. *Sacer Candidus et exemptus Ordo Cistercitarum* : Sz. Benedek Szabados és fejér Szerzete. *Ordo S. Joannis de Deo* : Irgalmas Barátok szerzetők. *Beneficium Ordinis* : Sor

tartás. *Ordo Divinorum* : Az Isteni Tiszteletnek kiszabott rendje ; lásd *Eques*.

Organisatio : Alkatás , elrendelés , öszveszerkeztetés. *Organisatio Corporis humani* : az emberi Testnek belső alkatása , vagy Testnek épülete.

Organisare : Alkatni , elrendelni , rendbe szedni , öszve szerkeztetni.

Origo : Származás.

Originalis : Eredeti.

Originalitas : Eredetiség.

Orthographia : Helyes Írás.

P.

Pacheta : Tsomó , Kötet.

Pactatus : Kötet , fogadásbéli.

Pactum : Alku , kötés fogadás.

Pagina : Lap.

Palatinus : Nádor Ispán ; *Vice Palatinus* : Nádor Ispáni Helytartó.

Palatinalis : Nádor Ispáni.

Palatinale Judicium : Nádor Ispáni Törvény Szék.

Palatinale Mandatum : Nádor Ispáni Parantsolat : *Palatinalis Homo* : Nádor Ispán Embere.

Papa : Római Pápa.

Paraliticus : Inaszakadt.

Paraphernum : Menyegzői ajándék.

Parentesis : Rekesz.

Paria : Mássa.

Parochia : Papi megye , vagy megyés Papi Ház.
Parochianus : Megyebéli.

Parochialis : Megyi , megyés. *Parochialis Domus* :
Megyés Papi Ház. *Jura Parochialia* : Megyés
Papi Javak , haszonvételek. *Parochialis Con-*
scriptio : Megyés Papi Jövedelemnek feliratá-
sa , számba vétele , feljegyeztetése. *Fassiones*
Parochiales : Megyés Papi Jövedelem bé vagy
feladatása.

Parochus : Megyés Pap.

Pars : Rész , Fél , Vidék. *Pars Incatta* : Alpe-
res , Perbe idéztetett fél. *Pars actorea* : Fel-
peres. *Comitatus in partibus* : Vidéki Várme-
gyék. *Judices in partibus* : Első Birák ; *Pars*
essentialis : sarkalatos. *Integralis* : egészítő ; *ac-*
cidentalis : mellékes.

Partialis : Részrehajló , részszerint való.

Partialitas : Részelkedés , részre hajlás.

Particula : Részetske.

Particularis : Részszerént való.

Partus : Szülés ; *Partus sequitur ventrem* : a'
Gyermek Anyja sorsát követi.

Parsimonia : Takarékoság , kéméllés.

Parsimoniale : Kémélléssel szerzett , Takarékoság-
gal szerzett.

Pasquillus : Gunyoló , Gyalázó Irás.

Pastor : Pásztor , Legeltető. *Pastor animarum* :
Lelki Pásztor.

Pastorale Officium : Pásztori Hivatal.

Passivus Status : Adósság.

Passive : Szenvedőleg.

Pater : Atya, Apa; *Patres sancti* : Sz. Atyák.

Pater familias : Házinéptartó. Tselédes Gazda. *Filius Familias* : Háznép öröke.

Patria : Haza.

Patriota : Földi, Hazafi.

Patriotismus : Hazafiság, Hazaszeretés.

Patrius : Hazai, Atyai; *Jus Patrium* : Hazai Törvény; *Patria Potestas* : Atyai hatalom.

Patrocinium : Szószóllás, pártfogás.

Pratologia : Szent Atyák esméretőknek Tudománya.

Patronus : Szószólló, Pártfogó; *Patronus Ecclesiae* : Egyház Pártfogója.

Patronatus : Szószóllás, Pártfogás, *Jus Patronatus* : Pártfogói hatalom.

Patronatus : Pártjafogatott; *Ecclesiae Patronatus* : Pártjafogatott Egyház.

Patruus : Atyám Bátyya vagy Ötse.

Patrua : Atyám Testvérének Felesége, vagy Ángyom.

Patruelis : Atyám Bátyjának fia, vagy Leánya. *Patruales, Fratueles* : Testvér Fiaknak Gyermekük.

Pauper : Szegény; *Pauperum Advocatus* : Szegényeknek Prókátorok, vagy Ügyészek.

Peccatum : Vétek, Bűn; *Peccatum Commissionis* : Tselekedeti Bűn; *Omissionis* : Elmulasztásbéli Bűn, lásd; *Delictum*.

Pecunia : Pénz; *messoralis* : Sarló Pénz. *Christianitatis* : Kereszténység pénze.

Pensio: Jutalmaztató fizetés.

Pensionatus, Pensionalista: Kegyelem pénzes. vagy
Jutalmat szedő.

Perceptio: Bévétel.

Perceptor: Bévevő, beszédő.

Perduellis: Pártütő.

Perduellio: Pártütés.

Peremptorius: Haladást nem szenvedő. *Exceptio peremptoria*: Ügy döntő kifogás. *Peremptoria Citatio*: *apud Ecclesiasticos*: Végső Idéztetés; *apud Civilistas*: harmad napra való meghívás.

Perennalis: Örök, örökös.

Perennalitas: Örökösség.

Peripheria: Táj; Környék; vidék.

Perjurus: Hamis esküvő: hite Szegett, Ludas.

Perjuriurn: Hitszegés.

Perplexitas: Szövevényesség, habozás.

Perplexus: Szövevényes, habozó.

Persona: Személy.

Personalis: Személyes.

Personaliter: Személyesen.

Personalitas: Személyesség.

Petitorium: Kérelem útja; *esse in petitorio*: Kereset útján lenni.

Pignus: Zálog. *Judiciale*: Birói; *legale*: Törvényes; *Contractuale*: Kötött; *Colligatum*: öszve kötött; *realitas pignoris*: a' zálog valósága; *quidditas pignoris*: Zálog misége; *Lo-*

Pignoratitius : Zálogos.

Pignoratarius : Zálogos , zálogoló , zálogbavevő.

Phantasma : Képzelet.

Phaenomenon : Jelenet.

Philosophia : Böltselkedés Tudománya.

Philosophus : Böltselkedő.

Physica : Természet Tudománya.

Physicus : Természet vizsgáló , Természeti , Természetes.

Placetum : Tetszés. *Placetum Regium* : Királyi Tetszés.

Plagium : Ember lopás , vagy más munkájának meglopása.

Planities : Térség , sík , síkság , Tér föld.

Planum : Előképezet , sík , Tér ; *Planum Itinerium* : Utazásnak szabott rendje.

Planus : Sík , Sima.

Planta : Növény.

Plebs : Köznép.

Plebeus : Köznépbéli.

Plenipotentia : Teljes hatalmú Biztosság , vagy Teljes hatalom.

Plenipotentarius : Teljes hatalmú Biztos.

Poena : Díj , Bér , Büntetés ; *poena ordinaria* : rendes , rendszerént való , vagy Törvény által meghatározottatott , vagy halálos ; *extra ordinaria* : rendkívül való ; *arbitraria* : Birói Itélettől függő. *Canonica* : Egyházi Törvényes. *Medecinalis* : Orvosló , Javító ; *Vindicativa* : Bo-

szülő ; *pecuniaria* : pénzbéli ; *Corporalis*, *Corporis afflictiva* : Test sanyargató ; *Testi* vagy *Testet* sanyarító ; *Poena scandali* : Botránkoztatás büntetése ; *poena Capitis* : Főben járó büntetés, vagy főben marasztalás ; *poena emendae linguae* : nyelv váltság ; *emenda capitis* : Fő váltság Dija ; *poena temere litigantium* : vakmerő perlekedésnek büntetése ; *poena Indebitae* : Helytelen panasz büntetése ; *poena Talionis* : vissza hárámló büntetés , vagy szint annyiban való büntetés ; *poena praeclusi* : Olta-
lomtól való elzárás ; *poena dementitae Fidei* : altsábitásnak vagy Igéret szegésnek büntetése ; *poena perjurii* : Hit szegésnek büntetése.

Poenalis : Büntető , Büntetéssel járó. *Lásd Lex*.

Politia : A' Polgári rendtartásra való ügyelés.

Policitatio : Ketsegtetés , vagy el nem fogadtatott Igéret.

Polyginetia : Több feleségűség.

Polyandria : Többférjűség.

Politica : Polgári rendtartás.

Populus : Nép.

Popularis : Nyájas , nép kedvében járó.

Portio : Szám , rész , adó , *portio oralis* : Ember szám ; *portio Equilis* : Ló szám , vagy Kenyér és Ló portio ; *portio vel rata Contributionalis* : adó ; *portio possessionaria* : rész Jóság ; *portio praedalis* : puszta rész.

- Possessio; possessorium: Birás: Birtok, Falu, Helység; *possessorium longi temporis*: Ember emlékezetét felül haladó; *pacificum*: Békeséges, Birtok.
- Possessor: Birtokos; *bonae fidei*: Jó Lelkü; *malae fidei*: Hamis Lelkü.
- Possessionatus: Birtokos.
- Possidere: Birni; *bona fide*: Jó Lélekkel; *mala fide*: Rosz Lélekkel.
- Posteritas: maradék, Ivadék.
- Posthumus: Atya halála után született.
- Postscripta: ; Toldalék-Irás.
- Postulatum: Kéremény, Kivánat, Kéret.
- Potentia: Tehetség, Tehetőség, Tselekedő Erő.
- Potentiaris: hatalmas, hatalmaskodó.
- Potestas: hatalom. *Patria*: Atyai. *Legislativa*: Törvény hozó. *Ordinaria*: Rendszerént való. *Delegata*: Megbízott, bíraltatott.
- Practicus: Gyakorlott; *Scientia practica*: gyakorlatos Tudomány.
- Practicans: Gyakorló.
- Praecarius: Ideig óráig, vagy ingyen való, vagy bitangoló, engedelemből való, Kéréssel nyert; *legitimus*: Törvényes; *illegitimus*: Törvénytelen, Birtokos; *Titulus possessorii*: Birtok neve.
- Praecautio: Eleve őrizkedés; Eleve való Gondoskodás.
- Praecavere: Eleve őrizkedni; Eleve gondoskodni.

Praecedentia : Előbbvalóság.

Praeclusi Terminus : Vég határ nap.

Praedialista : Pap nemese.

Praedocinium : Haramiaság; útonálló Tolvajság.

Praeinentia : Kitetsző előbbvalóság.

Praemptio : Vevésbeli Elsőség.

Praeexistentia : *pro praesenti* : Jelenvalóság; *pro praeterito* : vólt Létel.

Praefatio : Előljáró beszéd.

Praefectio : Fiúítás, vagy Fiúággátétel.

Praesidentia : Maga meghitség.

Praejudicium : Örökségtől megfosztó sérelem, vagy Jus sérelme.

Praejunctura : Vetett, vagy vontató Ló, vagy Forspont.

Praejuncturalis : Vetett, vagy vontató. *Equi praejuncturales* : vontató vagy vetett Lovak. *Taxa praejuncturalis* : vetett, vagy vontató Ló Bér, vagy forspont Bér.

Praelatio : Elsőség; előbb valóság. *Jure praelationis gaudere* : elsőséggel birni; elsőnek, előbbvalónak lenni.

Praelati : Egyházi Fő Rendek.

Praeliminare : Eleve való.

Praemittere : Előre botsátani, előre küldeni.

Praemissus : Előre botsáttatott.

Praemonitio : Megkinálás, vagy megimádás.

Praemonere : Megkinálni, vagy előre meginteni.

Praenumeratio : Elő fizetés, előre való fizetés.

Praepositus: Prépost; *major* : nagy. *Infulatus* : süveges.

Praepositura: Prépostság.

Praepotentia: Rendkívül való tehetség.

Praepotens: Igen hatalmas, vagy rendkívül való tehetségű.

Praerequisitum: Előre való megkívántatóság, vagy eleve való készület.

Praerogativa: Jeles külömbség.

Praescriptio: Üdö mulás, üdőnek eltelése vagy elüdösítés; *dormit*: szünik, *non currit*: nints helye; *interrumpitur*: Félbeszakad; *a praescriptione exemptum tempus*: az üdö mulás alól vagy, elüdösítés alól kivett üdö.

Praescribere: Üdö mulást mutatni, elüdösíteni.

Praesentare: Kinevezni, elő, vagy bé mutatni, bé adni; *pro officio quopiam idoneum Individuum praesentare*: valamelly hivatalra alkalmas személyt kinevezni; *praesentare actionem, mandatum*: a' vád Levelet, parantsolatot bé adni, bé mutatni, bé nyújtani, kézhez adni.

Praesenta, Praesentatio: Candidatio: ki nevezés, bé nyújtás, bé, elő mutató, beadás; *praesentam dare pro quopiam Ecclesiastico Beneficio*: valamelly Egyházi haszonvételre kinevezni egy valakit. *Jus praesentae*: kinevező hatalom, item pártfogói hatalom.

Praeses: Elölülő.

Praesidium : Elölülés.

Praestatio : Tartozás , adózás , szolgálat.

Praesumptio : Gyanítás vagy Vakmerő bizakodás ;

Juris : Törvényen épült ; *Juris tantum* : Törvényen épült megtáfolható. *Praesumptio Ju-*

ris simul et de Jure : Törvényen épült táfol-

hatatlan gyanítás ; *praesumptio hominis* : Em-

beri ; *gravis* : nyomos. *Levis* : tsekély. *Violenta* : megnyugtató Gyanítás.

Praesumptus : Gyanítatott, Gyanításbéli, Gyanítás szerint való.

Praetendere : Követni , keresni , keresetet támasz-

tani , állítani.

Praetensio : Kereset , követés.

Praetensus : Vél , kereset alatt lévő.

Praetensive : Állítólag , vélve.

Praetextus : Szín , örv , ürügy.

Praevenire : Előzni megelőzni.

Praeventio : Előzés. *Praeventione uti* : előzéssel élni.

Praeventus : Előztetett vagy megelőztetett.

Praeveniens : Előző , megelőző.

Praevidere : Eleve látni.

Praevisio : Eleve látás.

Praevisus : Eleve láttatott.

Praxis : Szokás , Gyakorlás ; *praxis Judiciaria* :

Törvénykezésbéli szokás ; *item relate ad sub-*
jectum : Törvénykezésbéli gyakorlatosság ; *pra-*
xis Criminalis : büntető Törvénykezésbéli , vagy
Törvényes szokás.

Pretium : Ár; *aestimationale* : betsű szerént való. *Currens* : folyó; *summum* : legnagyobb; *mediocre* : közepszerű. *Infimum* : leg alább való. *Pretium affectionis* : kedvellés Betse, vagy kívánat Betse.

Primigenius Eredeti; *primigenia Donatio* : eredeti adomány.

Primogenitus : Első szülött.

Primogenitura : Első szülöttség.

Principale : Fő, derék; *accessorium sequitur sum principale* : a' Toldalék a' dolgot követi.

Principium : Ok, Derék ok vagy Fő ok.

Prior : Előbbi, előbb való, fő Elöljáró. *Prior Claustris* : szerzetes Ház Elöljárója. *Qui prior Tempore potior Jure* : a' ki előbb való, a' nyertes.

Prioratus : Elsőség, Főség, Elöljáróság; *prioratus auranae* : Aurániai főség.

Prioritas : Elsőség, Előbbvalóság.

Privilegium : Privilegiom. Fejedelmi különös Engedelem vagy kiváltság. *Generale* : Közönséges. *Speciale* : Különös. *Personale* : Személybéli. *Locale* : Helybéli. *Reale* : Birtokbéli. *Obsoletum* : Ereje veszett vagy erejét vesztette.

Privilegiatus : Privilegiált, Fejedelmi különös engedelemmel, vagy kiváltsággal bíró vagy szabados.

Privilegium oppidum : Privilegiált vagy szabados Mező Város; *Privilegiata Communitas* : Privilegiált vagy szabados község.

Privignus : Mostoha Fi , mostoha Gyermek.

Privigna : Mostoha Leány.

Proavus : Ősnek Attya ; *Proavus maternus* : Űknek atyja.

Proavia Paterna : Ősnek anyja ; *materna* : Űknek anyja.

Proamita : Ősem Apjának Huga vagy Nénnye.

Proavunculus : Űkőm Annyának Bátyja, vagy Ötse.

Proba : Próba , vagy megbizonyítás megmutatás,

Tanú bizonyság. *Plena* : Telyes ; *non plena* :

héjános ; *semi plena* : Fél ; *plusquam semi*

plena : Félnél bővebb , vagy több ; *minus quam*

semiplena : Félnél kisebb vagy kevesebb. *Uni-*

formis, conformis : egynemű ; *mixta* : elegyes ;

probatio ex visceribus Causae seu interna :

a' dolog velején épült , vagy a' dolog velejéből

vétetett próba ; *externa* : külső ; *per Testes* :

Tanúk által való ; *actori incumbit proba* : a'

bé bizonyítás a' Felperes dolga , vagy kötelessége.

Probabilis : Javalható , hihető.

Probabilitas : Javalhatóság , Hihetőség.

Probatorium Instrumentum : Bizonyító Levél ; Ok Levél.

Procedens Judex : Itélő Biró.

Procedura Judiciaria : Törvény folamatja.

Procentuare : Századolni.

Procentuatio : Századolás.

Processus : Per, vagy Perfolyás. *Processus longae Litis*: húzomos folyású vagy Törvénykezésű; *brevis litis*: rövid folyású vagy rövid Törvénykezésű; *solennis*: rendes alkotmányú; *summarius*: sommás, vagy külső forma nélkül való. *Tabularis*: Királyi Táblát illető; *Passivus*: Al; *Activus*: Fel; *Civilis*: Polgári. *Criminalis*: Büntető Per. *Solennitates Processus*: Törvénykezésnek rendtartása. *Processus Debiti*: Tartozást, adósságot, hitelt, követő Per. *Liquidi Debiti*: szembe való adósságot; *Pignoris*: Zálogot; *commodati*: költsönt; *Depositi*: Hitre bízott vagy letétetett Jószágot; *Successionalis*: örökséget; *Juris*: elidegenített örökséget. *Processus ad poenam detentionis alienarum Literarum*: Idegen Levelek le tartóztatásoknak Díját. *Processus ad poenam perpetui Evictoratus*: Örökös szavatosságot. *Processus damni*: Kárt. *Processus ad Communicationem Instrumentorum*: Levél közlést. *Processus ad Transumpta*: Levél mássa vételét; *proportionalis*: arányosságot; *ad desumptionem vinculi*: Bánat Bért; *Evictionalis*: szavatosságot; *Processus ad Invalidationem Fassionis ex neglecta Praemonitione*: a' felválásnak sikeretlenítését az el mulasztatott. megkínálás miatt; *ad Transvestitionem Conditionum*: a' zálog feltételeinek által iratásokat, vagy a' zálogításban elsőséget. *Processus De-*

biti ex praelatione: adósságot elsőbbség mellett; *ad poenam actus majoris potentiae*: Tzégéres hatalmaskodás Díját. *Impensionalis*: hatalmaskodó Jobbágy ellen, vagy felett Igazság kiszolgáltatását; *ad aquisitionem Juris vidualis*: Özvegyi Just vagy járandóságot; *ad rectificationem Divisionis*: Osztály igazítást; *ad novam Divisionem*: új osztályt; *ad repetitionem fugitivorum Colonorum*: szökött Jobbágyot vagy szolgát vissza kívánó. *Executionalis*: végrehajtásra ügyelő. *Divisionalis*: Osztályos. *Divisionalis rectificatorius*: Osztály igazító. *Executionis Correctorius*: foglalást vagy végrehajtást igazító; *ad renovationem Sententiae*: Ítéletet élesztő vagy újító. *Falsi*: álnokságot boszszúló. *Ide tartozik*: az alkosságot, vér tagadást, al Levél költést, Hit törést, vagy hamis esküvést, boszszúló Per. *Processus violentialis*: Hatalmaskodást panaszoló; *ad poenam violationis missilium*: Levél feltörését boszszúló; *metalís*: Határ; *metalís ex Jure*: gyökeres jusszon indittatott Határ. *Metalís ex usu*: Birtokon épült Határ Per; *ad implementum Contractus*: kötést telyesítő; *ad invalidationem Contractus*: Kötés sikerességét vitató. *Processus reconventionalis apud Canonistas*: viszont Per; *ad invalidationem Cambii*: Tsere sikerességét vitató; *Re-*
peti-

petitorius: visszszakivánó. *Invalidatorius*: Sikertelenítő; *ad sequestrium*: zárató, zároltató. *Ad reserationem sequestri*: zár alól felmentő, vagy zártbontó. *Computualis*: számvetésre vonó. *Novi*: Újittatott. *Novi cum gratia*: Kegyelem mellett újittatott. *Concursualis*: Hitelezőket öszvehívó. *Repositionalis*: vissza tétető. *Processus marcalis contra testificari nolentes*: a' vallani nem akarók ellen indíttatott Birságos Per. *Perjurialis*: Hitszegést büntető. *Contra Judicem Sententiam exequi nolentem*: az Itéletet végre hajtani nem akaró Biró ellen. *Ad invalidationem Fassionis ex praejudicio*: a' sérelmes Felvállás sikertelenítésére vagy elrontására indíttatott. *Reluitorius*: Zálogos; *ad invalidationem Conditionum pignoratitiarum*: a' zálogos feltételeknek elrontásokra indíttatott; *ad superinscriptionem*: felül fizettető; *Auszugalis*: Hitelező Lajstrom mellett indíttatott adóssági Per; *indebite soluti*: helytelen fizetést visszszakivánó; *Rationarius*: számvevő; *Legitimatorius*: Nemességét vitató; *ad obtinendum Divortium quoad thorum et mensam ex capite Adulterii suscitatus*: a' Házassági el választást a' Házasság törés miatt kérő Per. *Divortialis*: elválasztó; *ad dandas Rationes Tutelares*: Gyámságról számot vevő; *ad poenam Infamiae*: Betsteletetésre indíttatott; *ad dandam rationem Con-*

tradictionis: ellent mondásnak okát kérő; *ad recipiendam rationem Contradictionis*: ellent mondásnak okát adó; *ad revindicationem Bonorum contra Contradictionem per Donatarium occupatorum*: az ellent mondást megvetésével elfoglaltatott Jószágot, az adományostól vagy felkérőtől vissza követő Per. *Processus ex puritate Statutionis*: ellent mondással nem sértetett iktatásból indíttatott Per. *ad aequalitatem Juris*: Leány ág részeltetését kívánó; *ad inaequalitatem*: kirekesztetésére indíttatott; *ad excisionem quartalitii*: Leány negyedet kereső; *ad restrictionem viduae* özvegyi tartást mérséklő; *ad invalidationem Dotis scriptae*: Házassághoz kötött Jutalom, vagy Hit Bér elrontására indíttatott; *ad amissionem Dotis*: a' Házassági Jutalomnak vagy Hit Bérnek elvesztésére indíttatott. *Processus sponsalisticus*: eljegyzést vagy kéz fogást teljesítő; *ad invalidationem Testamenti: ex defectu extrinsecarum vel intrinsecarum solennitatum*: a' külső, vagy belső héjánosságok miatt a' végső Rendelés vagy Testamentom elrontására indíttatott; *ad implementum Testamenti*: az utolsó Intézet, vagy Testamentom teljesítésére indíttatott Per; *ad poenam violationis Sedis*: a' szék sértést, vagy bántást bosszúló; *ex Capite concubinitus: ad eliminandam Concubinam et poenam scandali susci-*

tatus: az ágyasnak eltiltására, és az ágyasság által okoztatott botránkozásnak fenyítésére indíttatott; *ad poenam violationis Immunitatis Ecclesiasticae*: az Egyházi szabadság megsértését bosszúló; *ad dictandas Censuras Ecclesiasticas ob injectas in Clerum violentas manus*: Pap verést bosszúló; *ad privationem beneficii vel Officii Ecclesiastici*: az Egyházi haszonvételeknek, vagy hivatalnak elvesztésére indíttatott Per; *ad dandas rationes non cohabitationis, poenasque privata autoritate interventae separationis dictandas suscitatus*: az önkényen elválásnak büntetését követő, és a' külön lakásnak okát kérő; *ad poenasurbationis matrimonii de praesenti vel de futuro suscitatus*: a' szerzett, vagy a' kéz fogás által megígért Házasság háborgatásáért indíttatott fenytő Per, vagy a' Házasság háborgatásának fenyítésére indíttatott Per; *contra morosos reparatores communium aedificiorum*: a' közös épületek igazítását mulasztók ellen indíttatott; *ad demolitionem nocivorum aggerum vel molarum*: a' káros gátoknak, és malmoknak elrontásokra; *ad sublationem Beneficiorum Regalium*: a' Királyi haszon vételeknek elvesztésekre; *ad revindicationem Communium Bonorum abalienatorum*: az elidegenített osztatlan Javak vissza vételekre indíttatott Per. *Processus Decimalis ex Jure*: Dézsmát győ-

keres Jusból; *ex usu*: Birtok mellett vitató; *Oppositionalis*: ellentállás okát kérdő; *Reoccupatorius*: vissza foglalás éránt indított. *Repulsionalis*: vissza üzésnek okát kérdő; *ob non obtemperationem mandatis Judiciariis*: Törvényes parantsolat megvetését bosszúló; *Compromissionalis*: egyezésből, vagy egyezés szerént támasztatott; *Ex usuraria pravitate*: Törvénytelen uzsoráskodás fenytésére indított; *ad redintegrationem Bonorum*: a' Jószágnak tökéletes helyre állítására indított; *Fidejussionalis*: Kezességet teljesítettő; *successionis et decorticationis sylvarum*: Erdő lopást és fabántást bosszúló; *ad amissionem Privilegii*: Királyi különös engedelem vagy Privilegiom elvesztésére; *ad abaestimationem aedificiorum*: Épületeknek elbetsülésére; *ob involutionem in Jurisdictionem Magistratus publici*: a' köz Tiztség hatalmában lett avatkozás; *ex saevitie*: Jobbágyon való kegyetlenkedést; *Dehonestatorius*: Gyalázást bosszúló Per. *Processus Urbarialis*: Urbáriális. *Marcalis*: Markás Per.

Proclamatio: Kikiáltás; *proclamatio Causae*: Per felvételének kikiáltása.

Proclamatus: Kihiresítettett kikiáltatott.

Proclamator: Kikiáltó; *in licitatione*: Rajdász.

Procurator: Ügyész, vagy Prókátor.

Procuratoria Constitutio: Prókátori Vallás. *Procuratoriae Literae*: Prókátort valló Levél.

Proditio: Elárulás; *Proditio fraterni sanguinis*: vérárulás, vagy tagadás.

Productum in Processu: Perben elő adatott Irás.

Professio Religiosa: Szerzetes fogadás. *Fidei*: Hitvallás.

Professus: Felesküdt, vallásttett; *Religiosus professus*: felesküdt Barát.

Progener: Onokám férje.

Progenies: Nemzetség, Ivadék.

Progressio: Tovább menetel előmenetel.

Projectum: Javallat. *Projectum sumptuum*: költségeknek számba vevések, vagy előadások.

Prohibita: Itélet tiltás.

Prohibere: Tiltani, meg-eltiltani, ellenzeni.

Prohibitio: Tilalom, tiltás.

Proles: Magzat, Gyermekek, szület; *Naturalis*: természet szerint való; *legitima*: Törvényes; *legitima simul el naturalis*: Törvényes és Természet szerint való; *legitima tantum*: fogadott; *Naturalis tantum*: Törvényes ágyon kívül lett. *Spuria*: fattyú; *Sacrilega*: Szent-ség törésből származott; *Incaestuosa*: vérség fertőztetésből származott; *adulterina*: nő s paráznaságból származott; *illegitima*: Törvénytelen származású; *Conceptae vel posthumae*: Attyok halála után születtek; *Carnales*: egy Atyától; *uterinae*: egy Anyától származott

magzatok. *Carnales et Uterinae*: Atyáról és Anyáról egyek; *Gemellae*: egy hasú vagy ketős Gyermek, vagy Ikerek; *Proles utriusque sexus*: mind a' két nembéli Gyermek.

Prologus: Előljáró beszéd.

Promatertera: Ükőm Anyjának nénye.

Promissio: Igéret; *Onerosa*: viszont terhelő, vagy viszont kötelező; *gratuita*: ingyen való; *Jurata*: Hittel kötött; *acceptata*: elfogadott; *spontanea*: önkényen való, vagy önként tétett; *extorta*: kifatsartatott. *Promissio de re licita et possibili*: szabados és lehetséges dologról tétetett.

Promontorium: Fok vagy Szőlő Hegy.

Promovere: Elő mozditani, elő menetelesíteni.

Promotio: Előbb menetel; Elő menetes; előbb mozditás, vagy mozdulás.

Promulgare: Kihirdetni; *promulgare matrimonium*: Házasságot kihirdetni.

Promulgatio: Kihirdetés.

Promptuarium: Tár Élés Ház.

Pronepos: Onokámnak fia.

Proneptis: Onokám Leánya.

Pronurus: Onokám felesége.

Propatruus: Ősöm, Attyának Bátyja, vagy Öttse.

Proportio: Egyarányosság.

Proportionatus: Aranyos vagy mérsékelt.

Proportionare: Erányozni, mérsékelni.

Proportionate: Arányosan, mérsékelve.

Propositio : Előadás.

Proprietas : Tulajdonság, vagy sajátság.

Proprietarius : Tulajdonos.

Proprius : Tulajdon saját.

Proprie : Tulajdonképen.

Prorogatio : Üdőhalasztás.

Prosecutio : Folytatás.

Proscriptio : Számkivetés.

Proscriptus : Számkivettett ; *proscriptionales literae* : számkivető, vagy elfogadó Levél.

Prosocer : Ipam Attya.

Prosocrus : Napam Anyja.

Protestatio : Ellenmondás, ellenzés, ellenző Jelentés.

Prothocollum : Jegyző Könyv.

Prothocollista : Jegyző Könyv író.

Provicarius : Helytartó felváltója.

Provisio : Intézet, intézet tétel ; *provisio hominis tollit provisionem Legis* : az emberi intézet megszünteti a' Törvény intézetét ; *provisio militiae* : Katona tartás.

Provisor : Tisztartó.

Provincia : Tartomány ; *incorporata* : egyesült ; *limitanea* : határos ; *Confoederata* : szövetséges, frigyes.

Provincialis : Tartományi ; *Provincialis synodus* : Tartománybéli, Egyházi gyülekezet.

Provincialis : Szerzet fő Elöljárója, vagy szerzetnek Tartományi fő Elöljárója.

Provisorio: modo Előzőleg.

Provocans, sine provocato non probat: az állítás bizonyítás nélkül sikertelen.

Pubertas: Serdült kor.

Publicare: Közönségessé tenni, kihirdetni, hirül adni.

Publicatio: Közönségessé tétel, kihirdetés.

Pulsus: Ér verés, harangozás, verés.

Punctum: Pont; *punctum temporis*: idő Pertz, vagy Pillantat.

Pupillus: Árva.

Pupillaris: Árvai, árvát illető.

Puritas Conscientiae: Lelki esméret tisztasága.

Q.

Quaestio: Kérdés; *quaestio facti*: Történt dolgot érdeklő; *Juris*: Törvényes, kérdés.

Quaestionatus: Kérdésben lévő, kérdésben forgó, kérdéses.

Qualificare: Mellékesen magyarázni,

Qualificatio: Mellékes magyarázás.

Qualificatus: Mellékesen magyaráztatott; *Qualificatus Juvenis*: Jeles tulajdonságú Ifjú. *Qualificata Responsio*: mellékes magyarázatú felelet. *Furtum qualificatum*: mesterséges lopás.

Qualitas: Minéműség; Tulajdonság; *Essentialis*: Állatos; *accidentalis*: mellékes; *Physica*: Ter-

mészetes; *requisitis qualitatibus praeditus*:
megkivántató tulajdonságokkal bíró.

Quadrans: Negyed.

Quantum: Mennyi; *Quantum Contributionale*:
Adó.

Quantitas: Mennyiség vagy mekkoróság.

Quarterium: Szállás.

Quarterialis: Szállásbéli; *Domus quarterialis*:
Szálló Ház, Szállás Ház.

Quartalitium: Leánya negyed.

Querela, querimonia: Panasz, panaszolkodás, Vád,
vádolás.

Querulans: Panaszló panasztévő.

Querulatus: Panaszos; panaszlott, vádolt.

Quidditas: Miség, vagy mivolta valaminek.

Quietantia: Nyugtató, vagy menedék Levél.

Quietare: Megnyugtadni, nyugtató vagy menedék
Levelet kiadni.

Quotta: Hányad, Tartozás; *Convenire de quot-
ta Litis Advocatis est vetitum*: a' Prókáto-
roknak tilalmas a' perlett kereset részét, vagy
a' Per Hányadját magoknak le köteleztetni.

Quottalitas: Hányadság.

R.

Rabula vel Rabulista: Törvény erőltető, vagy
Tsavarító.

Raptim: Futólag, ragadólag.

Raptor: Elragadó.

Rasio, rasura: Vakarás.

Rata Divisionalis: Osztály rész.

Ratio: Ész, ok; *rationes*: számadás; *ratio status*: köz Jó tekintete, vagy vólta.

Ratiocinium: Számadás, számolás.

Ratiocinatio: Eszmélkedés, Okoskodás.

Ratiocinari: Okoskodni, eszmélkedni.

Rationista: Számtartó.

Reactio: viszont követés, viszont kereset.

Reambulatio metalis: Határ Járás.

Reassumere: Ismét, újra felvenni: *reassume re causam*: a' pert ismét felvenni.

Reassumptio, reassumpta: További felvétel.

Rebus sic, uti praefertur stantibus, seque habentibus: úgy lévén a' dolog a' mint elő adatik.

Racapitulare: Ismét elő adni, elő adás, elő beszélleni.

Recapitulatio: Újlag tétetett elő adás, elő hozás, elő beszéllés.

Reciprocare: Viszonyozni, viszontagolni.

Reciprocatio: Viszontaglás, viszonyozás.

Reciprocus: Viszonyos, viszontagvaló.

Recognitio: Megeszmérés.

Recognitionales: Megeszmérő Levél.

Reconvenire: Viszont megperleni.

Reconventio: Viszont megperlés.

Reconveniens: Viszont megperlő.

Reconventus: Viszont megperletett.

Rectificatio: Megigazítás, Igazítás; *Rectificatio portarum*: Kapuknak számok, vagy Porták Igazítások; *Connumeratio*: öszve számlálások; *rectificatio metarum*: Határ Igazítás.

Recurrere: Folyamodni.

Rekursus: Folyamodás.

Redimere: Megváltani, kiváltani; *redimere vexam pecunia*: pénzen Békét váltani.

Redemptio: Megváltás, váltság; *redemptio Juris armorum*: vivás váltság.

Redemptus: váltatott, kiváltatott.

Redintegrare: Helyre állítani, vagy kipótolni.

Redintegratio: helyreállítás, kipótolás.

Reducere: Viszsa vezetni; *in sensu grammatico*; javítani, jóvá tenni, jóra hozni; *in sensu morali*: levinni, részekre vonni; *in Arithmetica*.

Reductio: Viszsa vezetés, jobbítás, jóva tevés, levitel, részekre vonás.

Referens: Előadó.

Referada: Előadás.

Reflexio: Észrevétel, emlékeztetés.

Reformare: Újítani, el megváltoztatni, megmásolni; *Reformare Sententiam primi fori*: az első Biró ítéletét megváltoztatni, megmásolni.

Reformatio: Újítás, változás, változtatás, megmásolás.

Reformatus: Elváltoztatott, megmásoltatott, Újítatott.

Reformator : Újító , változtató.

Regales : Ország Gyűlésére idéző Levél.

Regimen : Orzáglás , igazgatás, Igazgató , Ország-
ló Szék.

Registrum : Lajstrom.

Regnans : Orzágló.

Regnum Aristocraticum : Főség Uralkodása ; Fő-
rend Uralkodása.

Regnicolaris : Országos.

Regnicola : Ország Lakosa:

Regnotenus : Ország szerént , Ország szerte.

Regressus : Visszont kereset , követés , visszame-
netel.

Regula : Szabás.

Regulamentum : Rendszabás. *Regulamentum mi-
litare* : Hadi rendszabás ; *Regulamentale pre-
tium* : Hadi szabott ár.

Regularis : Rendszerént való , rendes ; *Regulata
vulgo Regularis militia* : állandó , rendszerént
való , köteles Katonáság.

Regulativus : Elrendelő , rendetszabó.

Reiterare : Ismét előhozni.

Reiteratus : Ismét előhozott. *Reiterata vice* :
több ízben.

Rejecta Judicialis : Birói elhalasztás , más időre
való halasztás,

Relatio : Jelentés , Tudósítás.

Relaxare : Megereszteni , elengedni.

Relaxata : Elengedés.

Relegare : Kitiltani, elútasítani, hátra vetni, hasztani, eltiltani.

Relegatio : Kitiltás, eltiltás, útasítás 's a' t.

Religiosus : Szerzetes, szerzet, Hitbéli, Imás, Imabéli.

Reliquiae : Maradék Szent Tetem.

Reluere : Kiváltani.

Relutio : Kiváltás.

Remanentia : Maradék.

Remedium : Orvoslás.

Reoccupare : Viszsa foglalni.

Reoccupans : Viszsa foglaló.

Reoccupatio : Viszsa foglalás.

Repellere : Viszsa verni, vissza üzni.

Repetere : Viszsa kérni, vissza követni.

Replica : Felelet, *Duplica* : Második; *Triplica* : Harmadik felelet.

Reponere : Viszsa tenni, felelni.

Repositio : Viszsa tevés, vissza tétel.

Repudiare : Megútálni, elhagyni.

Repudium : Megútálás, elhagyás.

Repulsio : Viszsaüzés.

Repraesentans : Képviselő.

Repraesentatio : Felírás.

Reprotestatio : Viszont ellenmondás.

Requirere : Megkérni, megkeresni.

Requisitio : Megkérés, megkeresés.

Requirens : Megkérő, megkereső.

Requisitoriae Literae : Megkérő, megkereső Levél.

Requisitum: Megkivántatóság.

Rescriptum: Viszsa írás, felelet; *Rescriptum*

Regium: Királyi válasz, vissza írás.

Res: Dolog. *Esse Rei*: dolognak valósága; *essentia*: állatja, mivoltja; *existentia*: léte; *subsistentia*: állapotja; *Consistentia*: köz állapotja; *subjectum*: tárgya vagy arányozatja; *Res judicata*: Itéltetett dolog. *Transivit in Rem judicatam*: Itéltetett dologgá lett; *Res Religiosa*: vallásbéli.

Reservare: Kikötni, fentartani.

Reservatio: Kikötés, fentartás.

Reservata mentalis: Értelem titkolás, vissza tartás.

Reservatus: Kiköttetett, fentartatott.

Reserva: Tartalék sereg.

Resilire: Elállani, megmásolni. *Resilire a Contractu aut sponsalibus*: elállani a' kötéstől, kézfogástól.

Resiliens: Elálló, szavát, ígéretét vissza húzó.

Resolutio: Végzés, rendelés, meghatározás; *Normalis Resolutio Regia*: Királyi rendszabás, rendet szabó határozás.

Resultus: Elállás; megmásolás.

Resignare: Lemondani, letenni, általadni.

Resignatio: Lemondás, letevés, letétel, általadás.

Resignatorium Instrumentum: Általadó. vevő
Írás levél.

Respective: Úgy szölván, némelly tekintetbe, részszerént.

Respirium : Idő haladék.

Respublica : Közönséges dolog , Társaság.

Restantia ; Hátra lévő tartozás.

Restitutio : Ismét tétetett , újonnan tétetett , viszont iktatás.

Restauratio : Építő szék , köz Tisztségújítása , Tiszt választás.

Restitutio : Meg visszatérítés , visszaadás.

Revelatio : Kinyilatkoztatás , felfedezés ; *Revelatio Literalium Instrumentorum* : Levelek felfedeztetések , kinyilatkoztatások.

Revelatorius : Kinyilatkoztató , felfedező.

Revelare : Kinyilatkoztatni , felfedezni , kijelenteni , kivallani.

Reversales : Visszatérítettő , vissza Térést kötő Levél.

Revidere : Megvizsgálni , által nézni , által vizsgálni.

Revisio : Megvizsgálás.

Revisus : Megvizgáltatott ; *Revisorium forum* : vizsgáló Itélő szék ; *superrevisorium* : legfőbb vizsgáló szék.

Revocare : Vissza híni , vissza húzni , megmásolni , elállani.

Revocatio : Megmásolás , vissza húzás ; *Revocatio actionis* : a' vád Levélnek megmásolása ; *Revocatio allegatorum* : Prókátori állításnak megtagadása.

Ritus : Szertartás.

Rituale : Szertartási Könyv.

Rogus : Fa rakás.

Rumor : Köz hir.

Rubrica : Rovatolat.

S.

Sacrilegium : Szentségtörés ; *Locale* : hely ; *Personale* : személy ; *Reale* : vagyonbéli szentségtörés.

Sacrilegus : Szentségtörő.

Saeculum : Század Világi Állapot.

Saecularis : Világi ; *Sacerdos saecularis* : Világi Pap.

Saecularisatio : Világivá tétel, a' szerzetes fogadtástól való felszabadítás. *Bonorum et fundationum Ecclesiasticarum saecularisatio* : Papi Jóságoknak, ájtatos örök hagyományoknak Világivá tételek.

Salarium : Hivatalbéli fizetés ; *a Salario suspendere* ; a' Hivatalbéli fizetést felfüggeszteni.

Salvus Conductus : Szabad menet. *Litterae salvi Conductus* : Oltalom Levél.

Salva Gvardia : Bátor hely.

Salvo Jure alieno : Másnak Jussa fen maradván ; *Salvo errore calculi* : a' mennyire a' számvetésben hiba nem volna ; *Salvis expensis eventualibus* : az előkelhető költségeken kívül.

Satisfactio : Elégtétel.

Satyra : Szeges beszéd, gunyolódás, tsipős beszéd.

Sceptum Regium : Királyi páltza.

Schis-

Schisma : Hitszakadás.

Schismaticus : Szakadt Hitű.

Schola : Tanító Ház, Oskola ; *Publica* : köz ; *Privata* : magános ; *Trivialis* : Falusi ; *Elementaris* : kezdő ; *Nationalis* : Nemzeti Oskola ; *Schola militaris* : Hadi ; *Oeconomica* : Gazdasági Tanító Ház ; *Grammaticalis Schola* : Nyelv tudományi Oskola ; *Humaniores Scholae* : Szelídebb Tudományok Oskoláik ; *Philosophiae* : Böltselkedési ; *Juridicae* : Törvény Tudományi ; *Medicae* : Orvosi ; *Theologiae* : Isteni Tudományi Oskolák ; *Professor* : Tanító ; *Publicus* : Köz ; *Ordinarius* : Rendszerént való ; *Magister Scholarum* : Oskola Mester.

Scholasticus : Tanító Házi, Oskolai, Tanító Házhoz való ; *Canonicus Scholasticus* : Tanító Kánonok ; *Juventus*, *Pubes scholastica* : Tanuló Ifjúság.

Scopus : Tárgy vég.

Scriba : Író Deák.

Secretarius : Titoknok.

Secretum : Titok.

Secretus : Titkos.

Secretio : Elválasztás.

Sedes : Szék ; *Apostolica* : Apostoli ; *Palatina* : Nádor Ispáni ; *Personalitia* : Personalisi, vagy a' Királyi Személyes jelenlételnek Törvény szolgáltatásban Helytartói ; *Tavernicalis* : Tárnoki Szék ; *Consistorialis* : Püspöki ; *Me-*

tropolitana: Érseki; *Primatialis*: Primási
Szent Szék; *Sedes Restauratoria*: Tisztválasz-
tő, építő Szék.

Seductio: Tsábítás.

Seductor: Tsábító.

Seminarium: Nevelő Ház; *Cleri Junioris*: Pap
nevelő Ház.

Sensus: Értelem, érzés, érzékenység; *Literalis*:
Betű szerint való; *Mysticus*: Titkos, elrejte-
tett; *Literalis proprius*: Betű szerint való,
tulajdon; *Improprius alias figuratus*: elfor-
dított betű szerint való; *vulgaris*: köz értel-
mű; *strictus*: szoros; *Latus*: Tágas értelmű.

Sententia: Itélet, Itélet hozás; *Capitalis*: Halá-
los, fő vesztő, főben járó Itélet; *Interlocuto-
ria*: közben hozatott; *meritoria*: a' dolog ve-
lejét érdeklő; *Sententia Jure nulla*: Törvény
szerént sikertelen; *Injusta*: Igazságtalan; *fa-
vorabilis*: kedvező; *Disfavorabilis*: Terhes
nem kedvező; *Appellabilis*: fellebb vitethető;
Inappellabilis: fellebb nem vitethető Itélet,
Sententiatenus: Itélet szerént; *Sententia Con-
victiva*: marasztaló, megbuktató; *Absolutio-
ria*: felszabadító feloldozó, felmentő Itélet.

Sentionales Literae: Itélet Levél.

Senioratus: Öregebbség; *Bona senioratus*: Öre-
gebbség Jussa.

Sepondere: Félre tenni, vetni.

Sepositio: Félre tétel.

Sepositus: Félre vettetett; *seposita Instantia*: félre vettetett, elvettetett esedező Levél.

Sequestrum Judicarium: Törvényes Zár.

Sequestrare: Törvényes zár alá vetni.

Sequestratio: Törvényes zár alá vétel.

Sequestratus: Törvényes zár alatt lévő.

Series Causarum: Pereknek sorok, rendjek.

Servus: Szolga; *Conventionatus*: szegődött.

Sessio: Ülés; hely, Jobbágyhely, házhely, Telek.

Sexus: Nem, ág, *Foemineus*: Leány; *Masculinus*: fiú ág, *sexus discrimen*: a' nemnek külömbözése, külömbisége.

Sigillum: Petsét; *Authenticum*: hiteles, köz hitelességű; *Duplex*: kettős; *Secretum*: Titkos; *Pendens*: függő.

Signatura: Jegyzék.

Significare: Jelenteni.

Significatio: Jelentés, értelem; *a propria verborum significatione non est recedendum, nisi absurdum quid sequatur*: a' szavakat tulajdon értelmekben kell venni, még azoknak magyarázatjokból képtelenség nem következik.

Silentium: Halgatás, nyelvkötés; *Advocato silentium imponere*: a' Prókátort nyelvkötésben marasztalni.

Silentiarius: Nyelvkötésben marasztaltatott.

Similis: Hasonló.

Similitudinarius: Hasonlatossági, hasonlatosságos.

Simonia: Simonság, Szentség árulás.

Simoniacus : Simonos, Szentség áruló.

Simplex : Egyszerű, egyszeres, együgyű.

Simplicitas : Egyszerűség, együgyűség.

Singularitas : Egy magánosság, ridegség, különösség.

Singularis : Egyes, egy magános, rideg, különös.

Sinus : Öböl, kebel.

Situs, situatio : Fekvés, helyheztetés.

Societas : Társaság; *abolita Societas* : eltörletett Társaság; *Societatis Contractus* : Társasági alkalom kötés.

Socer : Ipa.

Socrus : Napa.

Sodomia : Sodoma bűn.

Sol : Nap; *Occusus Solis* : napenyészet; nap alkonyodása; *Ortus Solis* : napkelet; *Ecclipsis Solis* : napfogyatkozása; *Solstitium* : napállapodás; *Hybernum* : téli; *aestivum* : nyári.

Solennitas : Jelesség, Ünnepelés, megkívántatóság; *Solennitates Processus* : Per folyásnak megkívántatósági alkotmánya; *solennitates Testamenti intrisecae* : a' végső Intézetnek, rendelésnek, Testamentomnak, belső megkívántatóságai; *extrinsecae* : külső jelességei, megkívántatóságai; *solennitates Contractus* : kötés jelességei, megkívántatóságai.

Solemnis : Jeles; *Solenne Testamentum*; *Contractus*, *Votum* : jeles Testamentom, kötés fogadás; *sponsalia solennia* : jeles eljegyzés.

Solennisare : Jelesíteni, jelességgel, hitelesíteni.

Solidum : Temérdek, merő, tömött; *solidae rationes*: fontos, nyomos okok.

Solvere : Fizetni, feloldozni, megoldani, megfejtteni.

Solutio : Fizetés, megfejtés, fejtegetés, bontogatás; *solutio objectionum*: az ellen vetéseknek megfejtések; *solutio Debiti*: adósság lefizetése.

Sophisma : Ál okoskodás, fortélyos beszéd.

Sophista : Ál okoskodó, fortélyos beszédű.

Sororius : Néném, húgom férje.

Sortilegium : Sors vetés.

Spatium : Térhely.

Spaciosus : Téres, Tágas.

Species : Nem, Faj; *Species facti*: Történet leírása.

Specialis : Nemi, különös, külön nemű, nevezet szerint való.

Specialitas : Különösség, külön neműség.

Specialiter : Jelesen, különösen.

Specificus : Nem szerint való, különöztetett.

Specificatio : Feljegyzés.

Speculans : Haszonkémelő, eszmélkedő.

Speculatio : Haszonkémelés, eszmélkedés.

Speculativus : Haszonkémelésbéli, eszmélkedésbéli.

Speculatio : Eszmélkedőleg, haszonkémelőleg.

Spiritus : Lélek; *Spiritus, virtus legis*: a' Törvénynek Lelke.

Sponsa: Menyasszony, Jegymátka.

Sponsalia: Eljegyzés, elkendőzés, kézfogás; *valida*: foganatos sikeres. *Invalida*: sikertelen foganatlan; *Licita*: szabad; *Illicita*: tiltott; *solennia*: jeles; *simplicia*: pusztá eljegyzés; *rescissio sponsalium*: eljegyzésnek megrontása; *resultus a sponsalibus*: kéz vissza vétele, eljegyzéstől való elállás.

Sponsus: Jegyes, Vőlegény.

Sponsalisticus: Eljegyzési, kézfogási. *Contractus sponsalisticus*: eljegyzési kötés. *Conditionatus*: ok alatt való, feltételes; *Processus sponsalisticus*: kézfogási Per.

Spontaneus: Önkényes, önként tétetett önként való.

Spontanee: Önként.

Spontaneitas: Önkénység, önként valóság.

Sportula Judiciaria: Per bér.

Stabilire: Megállapítani, helyben hagyni, megerősíteni.

Stabilitas: Állandóság.

Stallum: Szék, Tehetőség; *stallum agendi procuratorium*: Prókátori Tehetőség, Ügyészkedésbéli tehetség, Ügyészkedhetőség.

Statarium Judicium: Nyomon büntető Itélő Szék.

Statio: Állás, eresztő hely.

Statistica: Álladalmi Tudomány.

Stativans: Szálló; *militia stativans*: szálló katonaság.

Statua: Faragott kép.

Status: Állapot, álladalom, Rend, *Status Regni*: az Országnek álladalmi, Rendei; *Status Consilium*: belső Titok Tanács.

Statutio: Birtokba való Iktatás.

Statutum: Rendelés, végzés, megyebéli Törvény.

Statutorius: Iktató. *Mandatum statutorium*: bé iktató parantsolat.

Stellionatus: Fortélyos tsalás.

Stigmatisatio: Bilyegezés.

Stillicidium: Ház tsurgás, eresz tsepegés. *Jus stillicidii*: eszterha törvénye.

Stylus: Írás módja; *Stylus Curialis*: hivatalbéli Írás módja.

Stipendium: Zsold; *Stipendium scholasticum*: Oskolai segedelem pénz.

Stipes: Tőke, gyökér.

Stirps: Nemzetség.

Stola: Papi Bér.

Stratagema: Praktika, fortély.

Subarhare: Elfoglalózni, elő pénzt adni, elkendőzni, elgyűrözni, gyűrűt váltani, foglalót adni.

Subarhatio: Elgyűrözés, elkendőzés, gyűrű váltás, foglaló adás.

Subducere: Kivonni, levonni, tovább lépni, elillantani.

Subductio: Kivonás, levonás, elillantás 's a' t.

Subhastare: Kótyavetyézni, kótyavetyére hányni, vagy kitenni.

Subhastatio : Elkótyavetyezés.

Subjectum : Alá tétel.

Subordinatio : Függés.

Subordinatus : Függő.

Subreptitius : Alattomos, bétsuszott.

Subsidium Charitativum : Segedelem.

Subscriptio : Aláírás.

Substantia : Állat, valóság, természet; *In jure* : érték, vagyon, Jószág, *Legata substantia* : hagyományos érték, Jószág. *Caduca substantia* : Ura veszett Jószág.

Substantialis ; Állatos, sarkalatos, fő derék.

Substituere : Más helyébe állítani.

Substitutio : Más helyébe való állítás.

Substitutus : Más helyébe állított.

Substratum : Tárgy ; *Substratum Litis* : Per tárgya.

Subtractio : Levonás.

Successio : Következés, Tisztben, hivatalban követés. *In jure* : örökösödés ; *viventis nulla successio* : az élő javaiban nincs helye az örökösödésnek ; *Testamentaria* : Intézetbéli, Testamentombéli ; *Legalis* : Törvény szerint való ; *Collateralis* ; oldalas, mellékes ; *mutua* ; költsönös ; *ab intestato* : Intézet nélkül való, intézetlen örökösödés ; *Successio in Capita* : fejenként ; *In stirpes vel lineas* : ág szerint való örökösödés ; *Successio Fisci* : Királyra szállás

antiqua: régi; *vidualis*: Özvegyi; *Conjugalis*: hitvesi, örökösödés.

Successor: Örökös, hivatalban, Tisztben, követő.

Successivus: Rendel következő, idővel leendő, jövődöbéli.

Successive: Rendel, követve, idő vártával, idővel, jövődöre.

Succumbens: Ügyeveszett.

Suffragium: Szó, értelem; Itélet, voks, *communi suffragio electus*: köz értelemmel, voksal választatott.

Suggestere: Szájára; nyelvére adni.

Suggestio: Szájra, nyelvre adás; *puncta suggestiva*: útasító pontok.

Sui Juris: Maga Ura.

Summa: Öszveség, Somma.

Summarius: Öszveséges, öszve vonatott, rövid, sommás; *summaria procedura*: sommás; rövid per folyása, per folytatása; *Summarius Extractus*: Sommás kiírás.

Superarbitrium: Bővebb vizsgálás.

Superficies: Szín; *superficies terrae*: föld színe.

Superficialis: Szín szerint való, immel ámmal tétetett, léhás, nagyából tétetett.

Superfluum: Felesleg való; *superflua cautela*: *non nocet*: a' felettébb való óvás nem árt.

Superfluitas: Feleslegvalóság.

Superioritas: Föség, Elöljáróság.

Superior: Elöljáró, Fő.

Superpeliceum : Kar Imeg, papi kar Imeg.

Superrevisio : Újabb megvizsgálás.

Superstitiosus : Babonás.

Superstitio : Babona.

Supervacaneus : Héjába való, haszontalan.

Suspendere : Fel, megakasztani ; *suspendere Causam* : a' pert megakasztani , felfüggeszteni ; *suspendere Judicium* : Itéletet felfüggeszteni függőben hagyni.

Suspensio : Fel, megakasztás.

Suspensus : Fel, megakasztatott.

Suspicio : Gyanú, gyanakodás ; *fundata* : helyes okos ; *infundata* : helytelen, ok nélkül való ; *Temeraria* : vakmerő.

Susurratio : Suttogás, fondorkodás.

Susurrare : Fondorkodni, fondorlani, suttogni.

Susurro : Fondorló, fondorkodó, suttogó.

Sylogismus : Rendes okoskodás ; *Dilemma* : szarvas, törös okoskodás.

Symetria : Mérséklet.

Synodus . Egyházi gyülekezet ; *Provincialis* : Tartományi ; *Nationalis* : Nemzeti. *Dioecesana* : Megyebéli ; *Oecumenica generalis* : közönséges egyházi.

Synodalis : Egyházi gyülekezethéli ; *Constitutio synodalis* : egyházi gyülekezethéli végzés, határozás.

Synonymum : Egy értelmű.

Systema : Alkotó rendszabás, alkotmány.

Systematicus: Alkotó rendszabás szerént való, alkotmányos, alkotmánybéli.

Systemisare: Alkotó rendet szabni, alkotmányt találni.

Systemisatio: Alkotó rendbe szedés.

Systematisatus: Alkotmányos, rendbe szedetett.

T.

Tabernaculum: Sátor.

Tabula: Tábla, Telek (a' gazdáknál) Törvénszék, Itélő szék; *Tabula Magnatum:* Fő Rendei Táblájok. *Tabula Statuum:* Rendei Táblájok.

Tabularis: Fő Törvénytörvényi.

Tabella Confrontationalis: Öszveegyesztető Lajstrom.

Taglia: Katona fogó bér.

Talio: Színt annyi, hasonló.

Tariffa: Vám mutató Tábla, Bets lajstrom.

Tavernicus: Tárnok.

Tavernicalis: Tárnoki; *Sedes Tavernicalis:* Tárnoki szék. *Jura Tavernicalia:* Tárnoki Törvény; *Codex Tavernicalis:* Tárnoki Törvény Könyv.

Taxa: Taksa, Bér, váltság; *Taxa Tolerantialis:* Türedelem bér.

Taxare: Taksálni, Bért, váltságot szabni.

Taxatio: Taksálás, Bér, váltság szabás.

Taxator: Taksáló, Betsülő.

Telonium : Vám, Vámház.

Teloniator : Vámos, Vám szedő.

Temerarius : Vakmerő.

Temeritas : Vakmerőség.

Templum : Templom, Szentegyház ; *Templum dotatum* : Jegy Jóságos Templom.

Tempus : Idő ; *extempore* : hevenyébe.

Tenor : Foglalat, rend.

Terminus : Szó, határ nap, határ, vég vidék ;

Terminus Technicus : Remek szó, mester szó ;

Distinctivi : megkülönböztető ; *Scholastici* : iskolai szavak ; *univocus* : *aequivocus* : több ;

analogus : hasonló jelentésű, értelmű szavak ;

Terminus pro Comparitione Judicialiter prae-

fixus : a' meg jelenésre kirendeltetett határ nap ; *Terminus praeclusi* : vég határ nap ;

Termini Condensio : határnap leszállítása ;

Dilatio : halasztása ; *Terminus competens* : il-

lendő ; *Legalis* : Törvény szerint való ; *illega-*

lis : Törvénytelen. *Terminus Judiciorum* : Tör-

vénykezésnek kiszabott ideje vagy Törvény szolgáltatás ideje ; *sub Termino Judiciorum S.*

Stephani : a' Törvénykezésnek Szent István napjára kiszabott ideje alatt, vagy Szent Ist-

ván napi Törvény szolgáltatásnak ideje alatt ;

Terminus Causae : Perszakasz.

Terragium : Föld váltság, föld bér.

Testamentum : Végső intézet, végső rendelés, Testamentom ; *solenne* : Jeles, Törvényes rend-

tartással tétetett; *scriptum*: iratott; *nuncupativum*: élő nyelvel, szóval tétetett, *privilegium*: a^o Törvénynek különös engedelmével tétetett; *authenticum*: vel *publicum*: köz hitelességű vagy hitelesen bévallatott; *clausum*: le petséltetett; *Testes Testamentarii*: Testamentom, végső intézet Tanúi; *rogati*: megkérgetett; *simul Constituti*: együtt lévő; *Testamentum ad pias Causas*: kegyes hagyományú; *inofficiosum*: mostoha vagy szülei indulattal ellenkező; *Activum*: tehetőséggel készült; *Inactivum*: Tehetőség nélkül készült, foganatlan; *praejudiciosum*: sérelmes; *rescindibile*: felbontatható; *in procinctu*: Tsata készülletben tétetett.

Testamentarius; seu Testamenti executor: utolsó intézet, Testamentom végre hajtója.

Testamentarius: Végső Intézet, Testamentombéli.

Testator: Végső intézetet tévő, végképen intéző.

Testare: Végsőképen intézni, végső intézetet tenni.

Testatus: Intézett.

Testimonium: Tanúság, Tanú Bizonyság; *Legale*: Törvényes; *Authenticum*: közhitelességű; *Articulare*: Törvényből vétetett; *Capitulare*: káptalan bizonysága; *fide dignum Testimonium*: Hiteles Tanú bizonyság, hitelt érdemlő; *Humanum*: Emberi.

Testis: Tanú; *oculatus seu de visu*: szemmel látott; *auritus seu de auditu*: füllel hallott,

hallomást beszéllő, hallomású; *adjuratus*: meg-
 hiteltetett; *exceptioni obnoxius*: kifogást szen-
 vedő, *omni exceptione major*: minden kifo-
 gáson kívül való; *prohibitus*: eltiltatott; *fi-*
dedignus: hiteles; *idoneus, habilis*: alkalmat-
 os, Bizonyságot tehető; *inidoneus inhabilis*:
 Bizonyságot nem tehető; nem alkalmas; *per-*
jurus: hiteszegett, Ludas; *Intercessatus*: rész-
 re hajló; *uniformiter fatens*: egyezőleg, egy
 formán valló; *difformiter*: nem egyezőleg kü-
 lömbféléképen valló; *dissentientes*: meghason-
 lott, egyet nem értő; *varians*: vallást változ-
 tató, változó; *vacillans*: Tétovázó, habozó;
Contrarians contradicens: magával ellenkező;
singularis: magános, egyes; *singularis sin-*
gularitate pugnante: külön tárgyakról valló
 egyes Tanú; *singularitate Cumulativa vel*
adimiculativa: egy dolognak külömb ese-
 teiről való magános Tanúk, egyre vezető maga-
 nos; *Testes subornati*: reá bérletett Tanúk.

Theoria: Eszmélkedési Tudomány.

Theoreticus: Eszmélkedésbéli.

Thesaurus: Kints.

Thesaurarius: Kins tartó, kints ház őrző.

Theologia: Isteni Tudomány.

Titulus: Tzím; *Titulus possessorii*: Birtok neme.

Titulatio: Tzímezés.

Titularis: Tzímes, vagy Tzímet viselő; *Titulare*

Calendarium: köz Tiszteknek Lajstromok.

- Tolus: Könyvpóltz.
- Tolerantia: Vallás Tűrés, vallás Türedelem.
- Tonsura Ecclesiastica: Pilis; *Tonsuratus Clericus*: Pilises kis pap.
- Tractatus: Értekezés, alkudozás.
- Traditio: Általadás; *realis*: valóságos; *Longa manu*: kimutatással tétetett; *Symbolica*: jel által történő.
- Trajectus: Rév.
- Transactio: Egyezés.
- Transumptum: Hiteles más.
- Translatum: Által vitetett; *In Ratiocinio*: által vitetett oldal.
- Transmissio Causae: A' per által küldetése, felküldetése.
- Transportus: Által szállittatás.
- Triangulum: Háromszeg.
- Tribunal: Itélő szék, Törvény szék.
- Tricesima: Harmintzad; *Officium Tricesimae*: Harmintzad Tisztség.
- Tricesimator: Harmintzados.
- Trinepos: Onokám onokájának onoka fia, hatod izbéli onoka.
- Trineptis: Onokám onokájának Leánya, hatod izben való onoka Leány.
- Triplum: Három annyi, háromszerü.
- Tritavus Paternus: Dedős; *maternus*: Üköm ükének öse.

Tritavia Paterna: Dedők *materna*: Üköm ükének üke.

Triumphus: Diadalom.

Triumphalis: Diadalmi.

Triumphans: Diadalmaskodó, nyertes, győző.

Tumultus: Zendülés.

Tutor: Gyám Atya, gyámoly; *naturalis*: természet szerint való; *Legitimus*: Törvényes; *Legitimus et Naturalis*: Törvény és Természet szerint való; *Testamentarius*: végső intézetbeli; *Dativus*: rendeltetett, adatott; *Immissivus*: avatkozott.

Tutela: Gyámság.

Tyro: Tanítvány.

Tyro militaris: Új katona.

U.

Ubicatio: Hollétel.

Unilateralis: Egyszerű, egy oldalú.

Universalis: Közöséges mindenek; *Universalis haeres*: mindenek örökös vagy mindenben örökös.

Universum: Mindenesség; *Universitas scientiarum*: Anya iskola.

Urbarium: Urbariom; *Tractamentum Urbariale*: Urbariom szerint való bánás.

Urbura: Bánya hér, Bánya vám.

Urburariatus: Bányabéri Tisztség.

Urburarius: Bánya vám szedő, adó.

Usucapio: Birtokfogás, haszonvétel.

Usufructuarius: Haszonvevő.

Usuroborare: Erősíteni, Birtokkal erősíteni, foganatossá tenni; *Contractum solutione stipulata usuroboravit*: kötését az alkú szerént tett fizetés által megerősítette, vagy foganatossá tette.

Usuroboratio: Erősítés, Birtokkal erősítés, foganatossá tétel.

Usura: Törvénytelen Interes, kamat.

Usurarius: Uzsorás.

Usus: Szokás, véle élés; *pacificus*: Békeséges; *Interruptus*: megszakasztatott, félbe szakadt; *longus*: huzomos; *Turbatus*: háborgattatott; *Immemorialis*: ember emlékezetét felül haladó; *promiscuus*: elegyes.

Usualis: Szokásbéli.

Uxorididium: Feleség ölés; *maritididium*: Férj ölés.

Uxorius: Feleség' Bátyya, öttse.

Uxorea: Feleség Nénnye, huga.

V.

Vacuus: Üres.

Vacuitas: Üresség.

Vada: Gázló, lábló hely, tsekély víz.

Vadimonium: Kezesség.

Vagus: Bitang, Lödörgő, Lözér.

Vagabundus: Kóborló, Tekergő.

Valor, validitas : Siker, sikeresség, foganat, Bets ;
intrinsecus : belső bets, érték ; *extrinsecus* :
 külső bets ár, Díj.

Validus : Foganatos , sikeres.

Varietas : Külömbőség, külömbözés.

Vecturisatio : Szekerezés.

Venditio : Eladás ; *perennalis* : örök vallás ; *pactum de retro vendendo* : vissza vehetést fen tartó eladás.

Veneficium : Bűbájolás.

Veneficus : Bűbájoló

Verticalis : Tetőt arányozó , vagy Tető hegyett való.

Verticaliter : Tetőt arányozva , Tető hegyében, Tető irányában.

Vetitum : Tilalom.

Vetitus : Tilos , Tiltatott.

Via : Út ; *via gratiae* : kegyelem útja : *Juris* :
 Törvény. *Appellatae* : fellebb vitel útja ; *via facti* : hatalmasan.

Vicarius : Képviselő.

Vices gerens : Személyviselő.

Vidimare : Mássát igazlani , igaznak vallani.

Vigil : Vigyázó, őr, őrálló ; *Vigili observare oculo* : szemmel tartani.

Vigilantia : Émettség vigyázás.

Vigilia : Őr , őrizet , ünnepestvéje.

Vigilare : Vigyázni , émetten lenni.

Villa : Major, falu.

Villanus : Falusi , majorbéli.

Vinculum : Bánathér.

Violatio : Sértés , szegés , törés ; *Ecclesiae* : Templom feltöretése , veretése. *Violatio festi* : Ünneptörés ; *violatio praecepti* : Törvénytörés ; *Violatio immunitatis Ecclesiasticae* : egyházi szabadosságnak , menedékességnek sértése. *Violatio Sedis Judiciariae* : Széktörés , sértés , bántás.

Violentia : Hatalmaskodás.

Violentus : Erőszakos , Erőszakoskodó , hatalmas , hatalmaskodó.

Violentialis : Hatalmaskodásbéli.

Virgatio : Veszszözés , veszsző tsapás.

Virtus : Erő , erkölts , jóságos erkölts.

Virtuosus : Erős , erköltsös , jóságos erköltsű.

Vis : Erőszak , kényszerítés , *Contractus vi et metu initus est nullus* : erőszak és félelemből tétetett kötés fogatlan ; *vis pudicitiae illata seu stuprum* : megszeplősítés , erőszak-tétel.

Visitatio : Látogatás , vizsgálás , megyejárás ; *visitatio Cassae* : pénz Tár megvizsgálás ; *visitatio Canonica* : Törvény szerint való egyházi megyejárás.

Visum Repertum : Orvosi megvizsgálás , tapasztalás.

Vivarium : Vadaskert.

Voluntas : Akarat.

Voluntarius: Akartt, akarat szerént való; *voluntarium perfectum*: teljes tökéletes; *imperfectum*: nem teljesen akartt; *voluntarium in se*: ön magában; *in sua Causa*: okon *directum*: mulasztva akart.

Votum: Fogadás, szó, voks: *solenne*: szerzetes, *Consultativum*: Tanakozó; *informativum*: Tudósító; *decisivum*: határozó.

Votisare: Szót adni, voksolni.

Votisatio: Szóadás, voksolás.

Vulgo: Közönségesen.

Vulnus: Seb.

Vulneratio: Megsebesítés.

A' Megyékbéli Hadi és Házi Pénz Tárokra nézve.

CONTRIBUTIO: Hadi adó.

Extractus bimestralis: Két holnapi bevételnek, és kiadásnak rövid foglalatja.

Repartitio: Felosztás.

Extraordinariae perceptiones: Rendkívül való bevételek.

Intertentio militaris: Katona tartás.

In natura factae praestationes: Az adó fejében tettett szolgálatok.

In Sortem impositae acceptatum, vel imputatum: a' ki vettetett adó fejében lett beszámolás.

Cassa Bellica : Hadi Pénz- Tár.

Cassa Domestica : Házi Pénz - Tár.

Inclytae Legioni, in Comitatu dislocatae titulo

Gage solutum : A' megyében szállva lévő Hadi sereg hó- pénz számában fizettetett.

Pro vacantibus portionibus : A' naponként járó Kenyér, Széna, és Abrakbéli bent maradt résznek megváltása.

Diversis Assignatariis militaribus : Fizetést rendelő útasítások mellett a' Katonasághoz tartozóknak kifizettetett.

Extra ordinariae praestationes paratae : Rendkívül való kész pénzbéli fizetések.

Pro diversis in natura factis praestationibus, Contribuentibus imputati sunt : Az adózó nép által tétetett szolgálatoknak tartozásaik le rovásokban beszámláltatott.

Supererogatum Cassae : A' bévételt meghaladó kiadás.

Invalidus patentalis miles : Járó bérrel haza bocsátatott erőtelen Katona.

Pensionatus Officialis : Hó - Pénz fizetéssel nyugalomra bocsátatott Katona - Tiszt.

Praeliminaris Erogationum Cassae Domesticae per decursum anni militaris 180 $\frac{5}{6}$ occurribilium designatio : A' Vármegye Házi szükségére a' bekövetkező katona esztendőnek folytában megkivántató költségeknek előre való feljegyzések.

Pro salariis Dominorum Officialium Comitatus : A' megyebéli Tisztviselő Urak számokra ki rendeltetett fizetésekre.

- Pro Conventionibus servitorum: a' bérért szolgálók fizetésekre.
- In amictus Conventionatorum: A' bérért szolgálók ruházatjokra.
- Pro quibuslibet eventualibus Diurnis: Az előfordulható napi - bérekre.
- Pro adjustandis Interusuriis: A' költsönözött summáktól esztendőnként járó haszonvétel kipótlására.
- Ad rationem depurandorum Passivorum debitorum: A' költsönözött pénzeknek vissza fizetésekre.
- Pro requisitis scripturistico Cancellisticis: Az íróeszközöknek megszerzésekre.
- Pro expensis in malefactores: A' Rabokra megkivántató költségekre.
- Pro adjustanda arenda Decimae Regiae: A' Királyi Dézma bérlésének pótoltatására.
- Pro reparatione publicorum Comitatus aedificiorum: A' Vármegye közönséges épületjeinek jobbítatásokra.
- Pro Viarum et Pontium reparatione et restauratione: Az Útak és hidak jó karban való tartásokra.
- Pro deperditis militaribus, et Onerum personarum bonificationibus: A' katonaság tartásából's alkalmaztatásából származó veszteségekre.
- Pro eventualibus damnorum, et fatalitatum bonificationibus: A' történetből vallott károknak megtérítésekre.

Pro emersuris inexigibilitatibus, et relaxatis: A' be nem szedhető és elengedettett adónak pótolására.

Pro vecturis Magistratualium in publico negotio proficiscentium: A' hivatalbéli szekerezésekre.

Pro eventualibus Cassae Domesticae necessitatibus: A' Vármegyének előre nem láttatott házi szükségére.

Per Contribuentes Anno superiori supererogati hoc anno imputandi: A' Megyebéli adó fizetők által a' múlt esztendőben tartozásaikon felül tétetett fizetések beszámláltatnak.

Supererogatum Cassae e praecedentis anni rationibus erutum, a' múlt esztendei bevételt meghaladó és a' számadásokból kifejtett kiadás.

Ö T Ö D S Z Ö R.

A' T ö r v é n y R e g u l á i.

A' Régi Római Törvényekből.

EJ U S est nolle, ' qui potest velle.

A' nem akarás tsak annak tulajdoníthatik,
a' ki szabad akarattal bír.

Velle non creditur, qui obsequitur Imperio Pa-
tris, vel Domini.

A' kit Attya vagy Ura parantsolatja kénsze-
rít, nem tulajdon akarata szerént tselekszik,
vagy az önnön akarat nem fér meg más pa-
rantsolatjával.

Non vult Haeres esse, qui ad alium transferre
voluit haereditatem.

A' ki másnak igérte az örökségét, örökös
nem kíván lenni.

In obscuris semper id sequimur, quod mini-
mum est.

Homályos dolgokban azt követjük, a' mi leg
kevesebbet következtet maga után.

Secundum Naturam est, commoda cujusque rei, sequi eum, quem sequuntur incommoda.

Természet szerént azt illeti a' haszon, kit a' kár érdekel.

Id quod nostrum est, sine facto nostro in alium transferri nequit.

A' mi a' miénk, azt megegyezésünk nélkül más magának nem tulajdoníthatja.

In omnibus Obligationibus, in quibus dies non ponitur, praesenti die debetur.

Jelen való nap tartozik, a' ki kötelességének napot nem határozott.

Non debet, cui plus licet, minus licere.

A' ki többet is tehetett volna, azt kevesebbért vádolni nem lehet.

Qui potest invitis alienare, multo magis et ignorantibus, et absentibus, potest.

A' kinek megegyezésére szükség nintsen, annak jelenléte, és tudósítása még inkább nem kívántatik.

Quod initio vitiosum est, tractu temporis non potest convalescere.

A' mi elejénten héjános, üdőjártával tökéletessé nem válik, vagy a' foganatlan fogantossá nem lehet.

Nihil tam naturale est, quam eo genere, quodque dissolvere quo colligatum est.

Azon módon való eloszlása valaminek, a' melyen öszve foglaltatott, a' dolog természetével

legegyszerűbb, *vagy* a' mint mi öszve állott, úgy el is oszlik.

In re obscura melius est favere repetitioni, quam adventitio lucro.

Kétséges dologban inkább lehet annak kedvezni, a' ki kártól menekedik, mint a' ki nyereséget keres.

Qui in alterius locum succedunt, justam habent Causam ignorantiae, an id, quod peteretur, deberetur; Fidejussores quoque non minus quam haeredes justam ignorantiam possunt allegare: haec ita de haerede dicta sunt, si cum eo agatur, non etiam si agat, nam plane qui agit, certus esse debet; cum sit in potestate ejus, quando velit experiri, et ante debet rem diligenter explorare, et tunc ad agendum procedere.

A' ki más dolgában forog, méltán mentheti magát annak nem tudásával, tartozik é avval a' mi rajta követtetik: a' kezes szinte úgy mentheti magát tudatlansággal, mint az örökös: az örökösről mindazonáltal ez úgy értetődik, ha ő kerestetik meg, nem pedig, ha ő keres meg mást; mert a' ki máson kereskedik, annak bizonyosnak kell lenni, mivel hatalmában áll a' valóság kinyomozása, mellyet, minekelőtte keresetét feladná, köteles eszközölni.

Consilii non fraudulentum nulla est Obligatio: Ceterum si dolus, et Caliditas intercessit, de Do-

lo actio competit, socii mei socius, meus socius non est.

A' tsalárdság nélkül adatott Tanátsból kötelesség nem származik. De ha tsalás, és ravaszság történt, ezekre nézve helye vagyon a' keresetnek: Társomnak társa, nékem nem társom. Quidquid in calore iracundiae vel fit, vel dicitur, non prius ratum est, quam si perseverantia apparuerit, iudicium animi fuisse, adeoque brevi reversa uxor, nec divertisse videtur.

A' mik harag hevében tétetnek, vagy mondatnak, addig nem vétethetnek számba, még azokat a' megátalkodás, nyugott elmétől származottaknak lenni nem bizonyítja, ugyan azért, a' kevés üdö múlva vissza tért Feleség, úgy tekintetik, mintha férjét el sem hagyta volna. Culpa caret, qui scit, sed prohibere non potest.

Tudni nem vétek, ha gátolni nem lehet. Nemo plus Juris ad alium transferre potest, quam ipse haberet.

Tsak annyit adhat valaki másnak, a' mennyi ötet illeti, vagy ki mivel bír, tsak azzal szabad.

Semper in dubiis benigniora praeferenda sunt.

Kegyességre kell hajúlni, ha ok vagyon a' kétkedésre.

Nullus videtur dolo facere, qui suo Jure utitur.

Nem láttatik tsalárdúl tselekedni, a' ki igazán használja.

Bona fides non patitur, ut bis idem exigatur.

Jó Lelkűségéről nem érdemel az hitelt, a' ki egy dolgot kétszer követ, *vagy* nem fér meg a' jó Lelkűséggel, egy félét kétszer követni.

Quoties idem sermo duas sententias exprimit, ea potissimum excipitur, quae rei gerendae aptior est.

A' kettős, értelmű kifejezést, úgy kell magyarázni, a' mint a' kérdésben lévő dolog természetével legegyszerűbb.

In omnibus Causis id observatur; ut ubi personae Conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea, Beneficium quoque deficiat, ubi vero genus actionis id desiderat, ibi ad quemvis persecutio ejus devenerit, non deficiat ratio auxilii.

Minden Ügyben azt kell tartani, hogy ha a' Törvény jó volta egyedül a' személyt illeti, imennek elenyésztevel, amazis megszűnjék; ellenben ha a' Törvény jó volta a' kereset nemével kaptoltatik, az mindazokra háromljék, a' kikre a' kereset folytatása által száll.

Invito Beneficium non datur.

Kelletlen kedvezés senkivel jót nem teszen. Cum de fraude disputatur, non quid habeat actor, sed quid per adversarium habere non potuit, considerandum est.

Ha tsalásról vagyon a' szó, nem azt kell tekinteni, hogy mihez jutott a' fel peres, hanem

hogy mi nélkül kénytelen el lenni az ellenkező fél miatt, *vagy* a' tsalárd nem csak az okoztatott kárt, hanem a' meg gátoltatott hasznót is tartozik megtéríteni.

Nuptias, non concubitus, sed consensus facit.

A' házasság, nem elhálás, hanem megegyezés által szereztetik.

Nulla intelligitur ibi mora fieri, ubi nulla petitio est.

Nem történt ott mulasztás, a' hol teljesítés nem kívántatott.

Quamdiu valere possit Testamentum, tamdiu legitimus non admittitur.

A' Törvény szerint való örökösödésnek mind addig, még a' Testamentom megtartathatik, helye nintsen.

Fere in omnibus Judiciis poenalibus, et aetati, et imprudentiae succurritur.

A' büntető Itélet tételben, mind a' kornak, mind pedig az elmének fogyatkozására tekintet vagyon.

In obscuris inspicere solet, quod vero similis est, aut quod plerumque fieri solet.

A' homályos dolgokban azt kell tartani, a' mi az igazhoz leginkább közelít, vagy a' mi rendszerént megszokott történni.

Non videntur, qui errant, consentire.

Nem láttatnak megegyezni, a' kik tévelyedésben vagynak.

In pari Causa possessor potior haberi debet: hi, qui in universum Jus succedunt, Haeredis loco habentur.

Egyenlő Ügyben boldogabb a' birtokosnak sorsa, a' kire minden megmaradt, javak által szállanak, örökösnek tartatik.

Nemo ex suo delicto meliorem suam Conditionem facere potest.

Vétkes tselekedet által senkinek állapátja jobbra nem tétethetik.

Ea, quae dari impossibilia sunt, vel quae in rerum natura non existunt, pro non adjectis habentur.

A' mit megadni lehetetlen, vagy a' mik a' természet valóságában fel nem találatnak, úgy tekintethetnek, mint ha meg nem ígértettek volna.

Bona fides tantumdem possidenti praestat, quantum veritas: quoties lex impedimento non est.

A' melly esetekben a' Törvény ellenkezőt nem rendel, a' jó lelkűség annyit használ a' Birtokosnak, mint a' valóság.

Qui authore Judice comparavit, bonae fidei possessor est.

A' ki Bíró rendelkezésből jutott a' Birtokhoz, jó lelkű Birtokosnak tartatik.

Absentia ejus, qui Causa Reipublicae abest, neque ei, neque aliis damnosa esse debet.

A' közönség dolgában való távúl lételből, sem a' távúl lévőre, sem másokra kárt nem kell következtetni.

Qui tacet, non utique fatetur, sed tamen verum est, eum non negare.

A' ki halgat, az ugyan vallást nem téssen, de nem is tagad.

Nemo videtur fraudare eos, qui sciunt, et consentiunt.

Megtsalattaknak nem álíthatják magokat, a' kik tudva megegyeztek *vagy* reá állottak.

In Maleficio ratihabitio mandato aequiparatur.

A' rossz tselekedetnek jóvá hagyása a' paransolással egyet ér.

Factum cuique suum, non adversario nocere debet.

A' ki mint tselekszik, úgy veszi hasznát; *vagy* a' tselekedet ártalma a' tselekedőn kívül másra nem tartozik, *vagy* a' téteménynek folyadékja tsak a' tselekvőt érdekelheti.

Quae propter necessitatem recepta sunt, non debent in argumentum trahi.

A' mi szükségből tétetett, például nem állíthatatik.

Factum a Judice, quod ad Officium ejus non pertinet, ratum non est.

A' mit a' Biró hivatalján túl tselekszik, jóvá nem hagyatik.

Impossibilium nulla obligatio est.

Lehetetlenségre senki sem köteleztetik.

Expressa nocent, non expressa non nocent.

A' mit nyilván kifejezünk, reánk tartozik;
a' mit pedig ki nem fejezünk, nem tartozik,
vagy csak a' nyilván való kifejezés érdekelhet
bennünket.

Jure naturae aequum est, neminem cum alterius
injuria, et detrimento, fieri locupletem.

A' természet Törvénye azt hozza magával;
hogy senki, más sérelmével, és kárával ne gaz-
dagúljon.

Regulae Juris Patrii. *Ex Tripartito.*

CUM Leges institutae fuerint non erit postea ju-
dicandum de ipsis, sed oportebit judicare se-
cundum ipsas.

Minekutánna a' Törvény megtétetett, nem
azokról, hanem azok szerint kell itélni.

Consuetudo Legum interpretis optima.

Gyakoroltatott szokás által a' Törvény leg-
jobban magyaráztatik meg, *vagy* a' gyako-
roltatott szokás a' törvényt legjobban magya-
rázza.

Lege existente dubia recurrendum ad consuetu-
dinem.

A' Törvénynek kétséges értelmét, gyakorol-
tatott szokás szerint kell magyarázni.

Voluntas Judicis praecipitata noverca est Justitiae.

A' Birónak hirtelenkedése, gátolja az Igazságot.

Melius est aliquid probare per factum, quam per Testes.

Foganatosabban bizonyíttatik valami történt dologgal, hogy sem Tanúk által.

In una eademque Causa nemo potest esse Testis, et Judex.

Ugyan azon egy dologban senki Biró, és Tanú egyszersmind nem lehet.

Omnis Nobilitationis, et possessionariae collationis facultas in Jurisdictionem S. Coronae simul cum Imperio, et Regimine translata est.

A' nemesítésnek, és Jószágos adománynak szabadsága, a' Birodalommal, és Országlással a' Szent Korona Hatalmába egészen által adatott.

Neque Princeps nisi per Nobiles eligitur, neque Nobilis nisi per Principem creatur.

Valamint a' Fejedelem csak a' Nemesek által választatik, úgy viszont Nemessé valaki csak a' Fejedelem által tétetik.

Nobiles Ungariae membra Sacrae Coronae esse censentur, nulliusque praeter Principis legitime Coronati subsunt potestati.

A' Magyar Országi Nemesek a' Szent Korona Tagjainak tartatnak, és a' törvényesen megkoronáztatott Fejedelem hatalmán kívül mást nem esmérnek.

Prout Acquisitores, vel Emptores Literas suas formabunt, ita et Bonorum Successionem, ac Devolutionem habebunt.

A' Jóságoknak által Szállások, és az azokban való örökösödés, a' szerént esik meg, a' mint a' szerzők, és vevők a' felől rendelést tettek.

Fratres indivisi intra Divisionis Tempus, et Lucrum, et damnum aequaliter participare, et tolerare debent.

Az osztatlanok között az osztály előtt való kár, és haszon közös, vagy osztály előtt való kár, és haszon az osztozatlanokra egyenlően háromlik. Sola sanguinis propago, et fraternalis Divisio efficit mutuum Bonorum Devolutionem.

Egyedül a' Vérség, és átyafiságos Osztály követhetetheti a' Javaknak egymásra való szállásokat.

Filii non Matris, sed Patris familiam sequuntur.

A' Gyermekek nem az Anyának, hanem az Atyának nemzetségébe lépnek.

Pater Filio, et Filius Patri quidquid Rerum, et Bonorum poterit, acquirere Jure naturae tenetur.

Természet törvénye szerént az Atya a' Fiúnak, a' Fiú pedig az Atyának tartozik minden Javakat szerzeni, a' mennyire tehetségétől kitelik. Qui captus est, alium in potestate sua habere non potest.

A' ki fogságba esett, annak máson hatalma nem lehet.

Quilibet possessionatus super rebus per eum aquisitis, vita Comite liberam disponendi, et alienandi potestatem habet.

Minden Birtokosnak szabadsága vagy on, élete folytában önnön szerzeményéről rendelt tenni, vagy azt elidegeníteni.

Ex Decretis.

PARS est magna Dementiae, id quod de suo quisque habere potest, ab aliis mutuare.

Nagy Esztelenségnek Jele, azt másoktól költsön kérni, a' mi maga sajátjából kitelik.

Firmius est Judicium, quod plurium sententiis roboratur.

Tökéltetesebb az Itélet, ha abban többeknek vélekedéseik megegyeznek.

Si Abbates et Praepositi Boni erunt, Fratres boni fiant, necesse est.

A' hol jók az Apátok, és Elöljárók, ott szükségkép az alattvalók is megjobbúlnak.

De occultis praeter Deum nemo recte judicare potest.

Titkos dolgokról, csak Isten ítélhet.

Secundum quod se quisque obligavit, ita Judicium, et Justitiam recipiat.

A' szerént íteltessék kiki, és részesüljön az Igazságban, a' mint magát kötelezte.

Concessa Immunitate, et gratia privari debent, qui illa abutuntur.

Megkell azokat a' nyert szabadságtól, és kegyelemtől fosztani, kik azokkal vissza élnek.

Cum quibus una est nobis nascendi, moriendique Conditio, illis prodesse potius, quam inutiliter dominari debemus.

A' kikkel az életben, és halálban egy sorsot viselünk, azoknak inkább használjunk, mint rajtok haszontalanúl uralkodjunk.

Honeste vivere, alterum non laedere, unicuique quod suum est reddere, sunt tria naturae praecepta.

A' Természet rendeli, hogy tiszteségesen éljünk, mást meg ne sértsünk, és kinek kinek megadjuk a' mi az övé.

Quos Timor poenae Legalis a' malis actibus coercere nequit, hos vindicis gladii severitas compescat.

A' kit a' Törvény büntetése elnem rémít, a rossz tselekedetekről, azt a' boszszú álló pallos zabolázza meg.

Coercenda est Hominum audacia, ut inter improbos tuta sit innocentia.

Meg kell az emberek vakmerőségeket fenytetni, hogy a' Gonoszak között bátor maradása legyen az ártatlanságnak.

Propter privatum Commodum, Respublica, aut Regnum perdendum non est.

Magános haszon vételekért, a' közönségét, vagy Birodalmat nem kell veszedelembe ejteni. *Iustitia Regiae Majestatis, omnes a' minimo, ad maximum, in suis Juribus conservare tenetur.*

A' Királyi Felségnek igazsága azt hozza magával, hogy a' legkissebbiktől, a' leg nagyob-
bikig mindenikét megtartsa az ő Jussaija.

Dignum est, ut qui libertatem Patriae, et Nobilitatis aperte violare non formidat, huic libertates Regni in patratu malis suffragari non debeant.

A' ki a' Haza, és Nemesség szabadságának sérelmére nyilván törekedik, nem méltó, hogy annak rossz tselekedeteiben, az Ország szabadságai oltalmúl szolgáljanak.

Frustra fierent Judicia, nisi etiam Executio, et Iustitiae administratio subsequerentur.

Hasztalan volna az Itélet tétel, ha azt az Itélet végre hajtása, és az Igazság kiszolgáltatása nem követné.

Pecuniam nervum Belli, et rerum omnium effectum esse in comperto est.

Hogy a' pénz valamint a' Hadnak rúgója, úgy minden egyéb dolgoknak eszközlőjök legyen, kétséget nem szenved.

A' ki miben megegyezett, abban sérelme nem történik.

~~~~~

Ex Cynosura.

ACTIO nulla datur, quae per exceptionem removeri potest.

Helytelen a' kereset, mellyet a' kifogás megerőtleníthet.

Actore non probante Reus absolvitur.

Ha a' Fel Peres keresetét bé nem bizonyítja, az Al Peres felmentetik.

Actus non debet operari ultra Intentionem agentis.

A' Tselekedeteknek foganatja, a' Tselekedőnek szándékán túl nem terjedhet.

Actus simpliciter gestus, censetur factus eo modo, qua debuit.

A' melly Tselekedetek elegendőképen ki nem fejésztetnek, úgy tartatnak törtéeteknek, a' mint rendszerént megszoktak esni.

Paria sunt facere, et facienti consentire.

Tselekedni, vagy a' Tselekedetben megegyezni egyre megyen.

Acta coram uno Iudice facta, fidem faciunt etiam in alio Iudicio.

A' mik egyik Biróság előtt törtétek, azoknak Hitel adatik más Biróság előtt is.

Ab affirmativa, ad negativam non datur regressus.

Az állítást Tagadással felváltani nem szabad: vagy az állításnak, tagadással való felváltása meg nem engedtetik.

A Sententia Arbitri regulariter non appellatur.

A' választott Birónak Itéletétől rend szerint nintsen helye a' feljebb vitelnek.

Confessio, sive Responsio in Judicio proprio ore facta, non retractatur.

A' Biróság előtt tétetett szájvallás, vagy önnön felelet meg nem másoltathatik.

A Responsione reali, seu meritoria ad Exceptiones non datur regressus.

A' dolog velejéről tétetett Felelet után, nintsen helye a' kifogásoknak.

Praescriptionem allegans, et non probans, cadit causa.

A' ki ügyét idő mulással védelmezi, ha állítását meg nem bizonyítja, Perét elveszti.

Praescriptionem allegans, actionem actoris confitetur.

A' ki magát idő mulással védelmezi, az a' Fel-Peres keresetét megesméri.

Res adjudicata, pro veritate accipitur.

A' megítéltetett dolog, valóságnak tartatik.

Ex Jure Canonico.

MORA sua cuilibet est nociva.

A' késedelem kárát mindenkor a' késedelmes szenvedí, vagy a' késedelmességből származott kár, mindenkor a' késedelmesre háromlik.

Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari.

Mindnyája által kell annak megállítatni, a' mi mindnyájára tartozik, *vagy* a' mi mindnyájokat érdeklí, ahoz mindnyájoknak vagyon szavok. Cum quid prohibetur prohibentur omnia quae sequuntur ex illo.

A' mik a' tiltott dologból következnek, szinte tilalmazva lenni értetődnek, *vagy* a' tiltott dolognak folyadékjai is tilalmasok.

Accessorium sequitur suum principale.

A' mik a' dologhoz tartoznak, a' dologgal mindig együtt járnak, *vagy* a' Toldalék, a' derekat követi.

Praesumitur Ignorantia, ubi scientia non probatur.

Hihető annak tudatlansága, a' ki ellen Tudomány nem bizonyíttathatik.

Qui prior est Tempore, prior est Jure.

Erősebb annak Jussa, a' ki másokat megelőzőtt *vagy* a' régiebb Jus előbb való.

Qui sentit onus, sentire debet et commodum, et e contra.

A' ki a' terhet szenved: igazság, hogy hasznos is érezzen és visszont, *vagy* a' kit a' Teher érdekel, igazság, hogy arra háromolják a haszon is, és vizsont.

Contra eum, qui Legem apertius dicere potuit, est interpretatio facienda.

A' Törvényt, vagy kötelességet az ellen kell magyarázni, a' kinek hatalmában állott, azt világosabban kifejezni.

Non est obligatorium contra bonos mores praestitum Juramentum.

A' jó Erkölt s érelmére tétetett Esküvésnek nintsen kötelező ereje.

Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eundem.

Tsalárdságban jár, a' ki azt keresi, a' minek különben vissza adásával tartoznék.

Non est in mora, qui potest Exceptione legitime se se tueri.

Nem vétkes annak késedelme, kinek helyes mentsége vagy.

Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum.

A' mi kedvezésből tétetik nem kell azt a' jótevőnek terhére magyarázni.

Exceptionem objiciens, non videtur de intentione adversarii confiteri.

A' ki kifogással él, nem láttatik az ellenkező Félnek keresetét megesmérni.

Cum non stat per eum, ad quem pertinet, quominus Conditio impleatur, haberi debet perinde, ac si impleta fuisset.

A' feltétel teljesítettnek tekintethetik, ha annak teljesítése nem attól függött, ki vele tartozott volna.

Potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum.

Másra is lehet azt bízni, a' mit valaki maga tselekedhet.

In malis promissis fidem non expedit observari.

Vétkes fogadásokban, nem illik az Igéretet megtartani.

Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum tanto magis admittendus.

A' kinek az Ügy folytatás megengedtetik, az a' kifogásoktól elnem tiltathatik.

Qui facit per alium, perinde est ac si faciat per se ipsum.

A' ki más által tselekszik valamit, olybá vétetik, mintha maga tselekedte volna, *vagy* a' más által eszközlött tselekedet, magáé gyanánt vétetik.

Frustra sibi Fidem quis postulat ab eo servari, cui Fidem a se praestitam servare recusat.

Nem kívánhatja a' Hiteszegett, hogy a' nekie tétetett fogadás megtartassék.

Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia via non debet admitti.

A' mi egy úton tilalmas, arra más úton sem adathatik szabadság.

Damnum quod quis sua culpa sentit, sibi, et non alteri debet imputare.

A' melly kárt valaki maga magának okozott, maga szenvedje.

Infamibus portae non pateant Dignitatum.

Nem fér betstelenhez a' betses hivatal.

HATODSZOR.

Az Egyházi és Világi Tisztségek.

PONTIFEX Romanus: Római Pápa.

Cardinalis: Kárdinális.

Primas Regni: Ország Primása.

Archi-Episcopus: Érsek.

Episcopus: Püspök. **Dioecesanus:** Megyés. **Ti-tularis:** választott.

Praelatus: Fő-Pap, Fő Rendű Pap, Praelatus;
Tabulae Praelatus: Tábla Praelatusa.

Protonotarius Apostolicus: Apostoli Fő-Jegyző
Protonotarius.

Generalis Capitularis Vicarius: Káptalanbéli Fő-Helytartó.

Sede vacante in Pontificalibus suffraganeus: A megüresedett Püspöki Széknek Helytartója.

In Spiritualibus Vicarius: Lelkiekben Helytartó.

Praepositus major Infulatus: Püspöki süveges nagy Prépost.

Capituli Lector: Káptalan felolvasója.

Cantor: Éneklője.

Custos: Kints-Tartója.

Magister Canonicus: Tanító Kanonok.

Ceremoniarius: Tzeremoniás.

Elemosynarius: Alamisna gondviselője.

Poenitentiarius major : Öreg gyóntató.

Generalis Causarum Auditor : Egyházi Ügyeknek
Fő Igazgatójok.

Abbas : Apát.

Ecclesia Metropolitana : Érseki Egyház ; *Cathedralis* : Székes Egyház ; *Collegiata* : Társaságos,
Társas Egyház ; *Ecclesia metropolitana Canonice unita* : Törvényesen egyesült fő Székes
Egyház.

Archi - Dioecesis : Érseki megye.

Dioecesis : Püspöki megye.

Capitulum : Ráptalan.

Conventus : Konvent.

Archi - Diaconus : Fő - Esperes.

Vice - Archi Diaconus : Al - Esperes.

Consistorium : Szent Szék.

Clerus Junior : Kis - Papság.

Palatinus : Nádor Ispán.

Judex Curiae Regiae : Ország Fő-Birája.

Banus Croatiae : Horváth Országai Bán.

Tavernicorum Regalium Magister : Tárnok Mester.

Curiae Regiae Magister : Királyi Fő Udvarnok.

Pincernarum Regalium Magister : Királyi Fő Pohárnok Mester.

Dapiferorum Regalium Magister : Királyi Fő Asztalnok.

Agazonum Regalium Magister : Királyi Fő Lovász
Mester.

Cubiculariorum Regalium Magister : Királyi Fő
Palota Mester.

Janitorum Regalium Magister: Királyi Ajtón állóknak fő Mesterek.

Capitaneus Turmae Nobilium Praetorae: A' Magyar Test Örző Nemes Seregnék Kapitánya.

Sacrae Regni Coronae Conservator: A' Szent Korona Örzője.

Tabula Septemviralis: Septemvirális Tábla.

Tabula Regia Judiciaria: Királyi Törvényes Tábla.

Personalis Praesentiae Regiae in Judiciis Locumtenens: A' Királyi személyes jelenlételnek Törvény szolgáltatásban Helytartója.

Tabulae Baro: Tábla Bárója.

Protonotarius: Itélő Mester; *Palatinalis*: Nádor Ispáni; *Judicatus Curiae Regiae*: Ország Fő Birói. *Personalis Praesentiae Regiae in Judiciis Locumtenentis*: A' Királyi személyes jelenlétel Törvény szolgáltatásban Helytartójának Itélő Mestere.

Causarum Regalium Director: a' Királyi Ügyeknek Fő Igazgatójok.

Tabula Districtualis: Districtualis Tábla.

Consiliarius et Referendarius Aulicus: Előterjesztő Udvari Tanácsos.

Secretarius Aulicus: Udvari Titoknok.

Concipista: Concipista, Szerkesztető.

Officium Registraturae et Archivi: a' Lajstromozó, és Leveles Tárházbéli Tisztség; *Officium expediturae*: Kiadó Tisztség. *Officium Prothocoli et Exhibitorum*: a' Jegyző Könyvnek

és előladattak béírásoknak Tiztsége; *Officium Taxatoratus*: Taksáló Tiztség. *Officium Rationariae*: számvevő Tiztség; *Officium salis*: Sóházi Tiztség; *Officium Piarum summarum administrationis*: Kegyes hagyományi pénzekre Ügyelő Tiztség; *Officium revisoratus librorum*: Könyv vizsgáló Tiztség; *Officia montanistica*: Bánya Tiztségek; *Officium sylvarum*: Erdőkre Ügyelő Tiztség; *Officium monetarium*: Pénzt verő Tiztség.

Regestrans: Lajstromozó.

Registraturae Adjunctus: Lajstromozó Segéd.

Expeditor: Kiadó.

Accessista: Bejáró.

Prothocolista Jegyző Könyv Író.

Janitor: Ajtón álló.

Cursor: Szolga.

Taxator: Taksáló.

Contralor: Vízont vigyázó.

Officina rationariae: Számvétel helye.

Rationum Exactor: Számvevő.

Consultor: Számvevő Tanácsos.

Rationum Officiális: Számvevő Tiszt.

Ingrossista: Író.

Juratus Agens aulicus: Udvari Agens.

Regium Centralis Cassae fundationalis politicae praefectoratus Officium: A' Világi és kegyes hagyományoknak Királyi pénz Tár Fő Tiztségek.

Praefectus: Fő Tiszt.

Contraagens: Vízszont vigyázó.

- Liquidator: Felfejtő, kinyomozó.
- Regia Cassarum filialia Officia: Királyi kisebb
pénz Tár Tisztségek.
- Cassae extraseriales: A' renden kívül való pénz
Tárok.
- Provincialis Commissariatus: Kerületbéli Tartomány
Biztosság.
- Superior Provincialis Commissarius: Kerületbéli
Tartomány Fő - Biztosa.
- Substitutus: Kerületbéli Tartomány második, *vagy*
Al-Biztosa.
- Commissio Studiorum: Tudományokra ügyelő
Biztosság.
- Praesidium gerens: Elölülő.
- Assessor Commissionis: A' Biztosság Tagja.
- Actuarius: Jegyző.
- Fundus Religionis: Egyházi Érték.
- Fundus Studiorum: Oskolákra rendeltetett érték.

A' Vármegyéknél.

- SUPREMUS Comes: Fő Ispán.
- Officii Supremi Comitiss Administrator: Fő Ispá-
ni Hivatal Helytartója.
- Ordinarius Vice Comes: Első Vice Ispán.
- Substitutus Vice Comes: Második Vice Ispán.
- Ordinarius Notarius: Fő Jegyző, Fő Notárius.
- Vice Notarius: Al-Jegyző, Vice Notarius.
- Archivarius: Levél Ház gondviselője.
- Generalis Perceptor: Fő Adószedő.
- Generalis Vice Perceptor: Második Fő Adószedő.
- Rationum Exactor: Számvevő.

Vice Exactor: Al-Számvevő.

Ordinarius Judex Nobilium: Fő Szolga Biró.

Vice Judex Nobilium: Al-Szolga Biró.

Ordinarius Fiscalis: Fő-Ügyész.

Vice Fiscalis: Al-Ügyész.

Particularis Perceptor: Jarásbéli Adószedő.

Primarius Commissarius: Első Biztos, Első Commissarius.

Adjunctus: Segéd.

Contractionalis Commissarius: A' Megyében fekvő Katonaságra ügyelő Biztos.

Transennalis Commissarius: Utazó Katonaságra ügyelő Biztos.

Campestris Commissarius: Mezei Biztos.

Viarum et aggerum Commissarius: Az Útakra és Töltésekre vigyázó Biztos.

Cancellariae Expeditor: Az Író ház, vagy Író Tisztseg Igazgatója.

Ordinarius Geometra: Rendszerént való Földmérő.

Rei sericeae Curator: Selyem tenyésztető.

Magazinarius: Tsűr-szolga.

Diurnista: Napszámos Író.

*Szabad Királyi Pest városában,
1807. esztendei Bőjt elő há-
vában.*

*Kiadatott a' Deputationalis Ülé-
ből a' fent tisztelt Tekintelt
Vármegyéknek Fő Notárius
F. Ozori OTTLIK DANIEL
által m. k.*

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK